

การวิจัยออกแบบ

แนวทางการดำเนินงานป้องกัน เพื่าระวัง ติดตาม และช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคัน

ตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน”

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญ นายรังสรรค์ มณีเล็ก อธิการบดี คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นายธีร ภูวงคพันธ์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ นายนิยม ไผ่โสภา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 นางสาวพิมลรัตน์ โสธารัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร นายวีระเดช มณีพน รองผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองเลย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาทุกท่าน รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการวิจัย ครั้งนี้อย่างยิ่ง

ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณ นายอัมพร พินะสา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าที่ ร.ต.ธนู วงษ์จินดา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นางเกศทิพย์ ศุภวานิช นายพัฒนา พัฒนทวีตล นายธีร ภูวงคพันธ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นายอนันต์ พันนึก ผู้ช่วยเลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นายสุรินทร์ สว่างอารมณ์ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และบุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกท่าน

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่อนุเคราะห์ให้ข้อมูล ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแผ่นดินไทยอันเป็นที่เคารพรักสืบไป

กลุ่มวิจัยและพัฒนา นโยบาย
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์การวิจัยทั่วไป เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ของนักเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์จัดกลุ่มเด็กตามสภาพปัญหา ข้อจำกัดที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็กและความต้องการจำเป็นของเด็ก 2) เพื่อพัฒนา ต้นแบบแนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น 3) เพื่อพัฒนาต้นแบบแนวทางการป้องกัน ฝ้าระวังการออกกลางคัน ที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง 4) เพื่อพัฒนาต้นแบบแนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง และ 5) เพื่อประเมินต้นแบบแนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น แนวทางการป้องกันและฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และแนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการออกแบบทางการศึกษา (Design Research in Education) ดำเนินการคาบเกี่ยวระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2565-2566 มีการดำเนินการวิจัย 5 ระยะ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดำเนินการ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสำรวจ ระยะที่ 2 การสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 3 การทดสอบต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน ระยะที่ 4 การประเมินและการสะท้อนคิด และระยะที่ 5 การปรับปรุง พัฒนากลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จากทั้ง 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ จำนวน 17 เขต จำนวนโรงเรียน รวม 1,435 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมาย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาหรือข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน

สาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็ก ประกอบด้วย 11 สาเหตุ ดังนี้ 1) ความจำเป็น ของครอบครัว 2) ย้ายถิ่นที่อยู่ 3) รายได้ไม่เพียงพอ 4) ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ 5) ปัญหาความประพฤติ และการปรับตัว 6) ผลกระทบจาก COVID-19 7) เสี่ยงต่อการกระทำผิด 8) การคมนาคมไม่สะดวก 9) สมรส 10) ผลการเรียน และ 11) ผู้ปกครองไม่ใส่ใจ ทั้งนี้ สาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็กมากที่สุด คือ ความจำเป็นของครอบครัว รองลงมาคือ การย้ายถิ่นที่อยู่ รายได้ไม่เพียงพอ ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว และปัญหาสุขภาพหรือความพิการ ตามลำดับ ทั้งนี้ สามารถจำแนกตามภูมิภาคได้ ดังนี้ ภาคเหนือ และภาคใต้ มีเด็กออกกลางคันมากที่สุดมาจากสาเหตุความจำเป็นของครอบครัว ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเด็กออกกลางคันมากที่สุดมาจากสาเหตุปัญหาความประพฤติและการปรับตัว และภาคกลางมีเด็กออกกลางคันมากที่สุด 2 สาเหตุ คือการย้ายถิ่นที่อยู่และปัญหาความประพฤติและการปรับตัว

2. แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และแนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

แนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น 2) แนวทางการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และ 3) แนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งนี้ การดำเนินงานโดยภาพรวมตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) สถานศึกษา 4) ครอบครัว/ผู้ปกครอง และ 5) เครือข่ายความร่วมมือ โดยมีแนวทางที่สำคัญ รายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น

แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่นโดยภาพรวม มีแนวทางที่สำคัญดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน วางระบบและจัดทำคู่มือ แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2) การค้นหาเด็กตาม ทร.14 และเด็กที่ไม่มีชื่อแต่มีตัวในพื้นที่บริการ แล้วลงตรวจเยี่ยมเพื่อแจ้งการนำเด็กเข้าเรียนเมื่อเด็กอายุถึงเกณฑ์ 3) การพัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับป้องกันเด็กตกหล่นทางการศึกษา โดยการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กตกหล่นที่เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุม เชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC) สามารถส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงาน และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง 4) การจัดตั้งศูนย์ประสานงานการป้องกันเด็กตกหล่น และแต่งตั้งคณะทำงาน 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น 6) สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง จริงจัง และต่อเนื่อง 7) ส่งเสริม สนับสนุนระบบการแนะแนวการศึกษา และการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนว 8) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการรับนักเรียน การติดตาม การส่งต่อ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 9) ทบทวนงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้ครอบคลุมนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 10) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างตระหนักและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษา และ 11) เสริมสร้างระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามให้สามารถแก้ปัญหาและส่งเสริมนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 แนวทางการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กการออกกลางคัน

แนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน โดยภาพรวมมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา “ไม่มีเด็กออกกลางคัน” และมีกระบวนการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง 2) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับป้องกันเด็กออกกลางคัน ให้เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุม และสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC) ส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือ แก้ปัญหา หรือส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่นต่อไปโดยสะดวก 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับกระทรวง กรม หน่วยงาน และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และประสานงานการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ 4) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) ส่งเสริมจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility of Education) การจัดการเรียนรู้เป็นโปรแกรมเฉพาะบุคคล (Individual Program) เชื่อมโยงกับการทำงาน 6) ปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาแนะแนวให้เป็นแบบเชิงรุกที่เชื่อมโยง มีการ

แนะแนวอาชีพในอนาคตที่เป็นแนวโน้มและทิศทางของโลก 7) พัฒนาระบบการรับนักเรียนของโรงเรียนให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอเป็นรายบุคคล มีการดำเนินงานติดตาม ดูแลช่วยเหลืออย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการประเมินความเสี่ยงของเด็กก่อนเข้าเรียนแต่ละชั้นปี เพื่อให้มีข้อมูลในการเฝ้าระวัง ป้องกันเด็กเป็นรายบุคคล 8) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 9) ระดมทรัพยากร ทุนการศึกษา และระดมความคิดเห็น รวมทั้งความร่วมมือในการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล และ 10) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุน และแก้ปัญหาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 แนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานโดยภาพรวมเพื่อติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยภาพรวมมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน กำหนดแนวทางและคู่มือการดำเนินงาน 2) การสร้างความเข้าใจและบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับกระทรวง กรม รวมทั้งหน่วยงานในระดับพื้นที่ 4) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับติดตามค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมและเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC) 5) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือศูนย์ประสานงาน 6) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้ครอบคลุมนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 7) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานระบบการแนะแนวการศึกษาต่อ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 8) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามที่มีประสิทธิภาพ

ABSTRACT

The research on the design of guidelines on prevention, surveillance, monitoring and assistance the out-of-school children and dropout children under the project named "Bringing Children Back to School" of the Office of the Basic Education Commission has a general objective to create guidelines for preventing, monitoring, following up and helping students of the Office of the Basic Education Commission who have been outed of and dropped out of school. There are five (5) specific proposes of the research such as 1) to analyse and categorise the student by their conditions, limitation causing outing of and dropping out of school, as well as their specific needs 2) to develop the model guideline on out-of-school prevention 3) to develop the model of dropout prevention and monitoring guideline in accordance with the students' conditions and specific needs, also to be practicable for relevant agencies 4) to develop the model guideline of follow-up and assistance the out-of-school and dropout student to return to education system which is followed to students' conditions and specific needs, also to be practicable for relevant agencies, and 5) to assess the models guideline on out-of-school prevention, dropout prevention and surveillance, and follow-up and assistance the out-of-school and dropout children.

Design Research in Education was applied for this research. It has been implemented during fiscal year 2022 – 2023 with five phrases. In fiscal year 2022, it was implemented into two phrases including Phrase I : analyse and survey and Phrase II : establishment of model guideline of implementation. In fiscal year 2023 it has been conducted in three phrases including Phrase III : model guideline of procedure test, Phrase IV : evaluation and reflection, and Phrase V : improvement and development. The targets were selected from purposive sampling which were 17 Educational Service Area Offices located in four (4) different parts of Thailand with 1,435 schools in total. The information givers consisted of the directors of Educational Service Area Offices, deputy directors of Educational Service Area Offices, director of educational development group, directors of schools, teachers, parents and students under the jurisdiction of the targeted Educational Service Area Offices. Quantitative Data Analysis was conducted by basic statistical analysis including Frequency and Percentage. Qualitative Data Analysis was conducted by Content Analysis. The summary result of the research is as follows;

1. Conditions or Limitations and Priority Needs causing out-of-school and dropout children

There are eleven (11) reasons for the out-of-school and dropout children such as 1) family necessity 2) address movement 3) inadequate income 4) health conditions and disability 5) behavior problems and self-adaptation 6) COVID-19 impact 7) risk of illegal perform

8) inconvenient transportation 9) marriage 10) academic result and 11) negligence of parent. The highest relevant cause of out-of-school and dropout children is family necessity, followed by address movement, inadequate income, behavior problems and self-adaptation, and health conditions and disability, respectively. It is categorised into different regions; for example, the North and South; Most dropouts are caused by family necessity, the North East; Most dropouts are caused by behavior problems and self-adaptation, and the Central; Most dropouts are caused by two reason – address movement, and behavior problems and self-adaptation.

2. Guidelines on out-of-school prevention, Guidelines on dropout prevention and surveillance, and Guidelines on follow-up and assistance the out-of-school and dropout children

There are three parts of guidelines to prevent, monitor, follow and assist the out-of-school and dropout children under the project named “Bringing Children back to School” of the Office of the Basic Education Commission consisting of 1) guideline to prevent children not to out of school 2) guideline to prevent and watch out children not to drop out of school and to assist the dropout children who return to education system and 3) guideline to follow up and assist the out-of-school and dropout children to return to education system. Overall implementation under five (5) relevant agencies: 1) the Office of the Basic Education Commission 2) Educational Service Area Offices 3) Academic Institutions 4) family/parent and 5) cooperation networks are as the following significant processes;

2.1 Guideline on out-of-school prevention

The overall significant guideline on out-of-school prevention is as follows;

1) policy and guideline formulation, system set up and manual making. The clearly driven policy will lead to practice continuously and strongly 2) finding children from Tor Ror.14 and finding unnamed children living in service area. Then Visit the area to notify class attendance when age of children meet the criteria 3) development and improvement of “Bringing Children back to School” application to prevent the children not to out of school by adding more channels to report numbers of out-of-school children which are easily accessible, coverage and connected to Data Management Center: DMC, and able to transfer the students to relevant organisations and academic institutions 4) establishment of Out-Of-School Prevention Coordination Center and working group 5) establishment of all network levels including central, regional, and local sectors 6) establishment of knowledge, understanding, awareness and enforcement of Education Act and Compulsory Education Act to be more coverage, continuously and intensely 7) encouragement and supporting of educational guidance system and guidance teachers’ competence development 8) strengthen of student admission, monitor, transfer and assistance systems 9) budget review on Lunch Meal Project to cover through compulsory graduation 10) encouragement and support of awareness and exchange inside community on importance of Education and 11) strengthen of monitoring system to be able to solve and support implementation effectively.

2.2 Guideline on prevent and watch out for out-of-school children

The overall significant guideline on prevent and watch out for out-of-school children is as follows; 1) 1) Policy formulation on prevent and watch out for dropout children and taking care of dropout children who return to education system called “No dropout children”. And the policy has to be clear and continuous 2) develop information systems and improve the application “Bringing Children back to School” which use to prevent dropout children to be easily accessible, comprehensive and link with the database system (Data Management Center: DMC) to forward information to relevant agencies to help, to solve problems or forward to other educational institutions conveniently 3) create a cooperation network on the ministry, department, agency level and arrange a Memorandum of Understanding (MOU) and coordinate the creation of a cooperation network on the local level 4) Allocate budgets to support the operations of relevant agencies 5) promote flexible education management (Flexibility of Education) and Learning management for each individual (Individual Program) linked to work 6) modify the form of learning management for guidance subjects to be proactive and guidance on world future career trends and directions 7) develop the school's student admissions system to have information of each individual, with a follow-up operation, take care of children seriously and continuously, and do the risk assessment of children before begin the school to in order to collect the information on surveillance and prevention each child from dropout 8) strengthen the school's student support system by creating a network of cooperation with relevant people and agencies in the area 9) mobilize resources, scholarships, ideas and cooperation on dropout watch, and provide support for dropout children who return to education system that meet the needs of individual learners and 10) improve the systems for supervision, and follow-up to promote, support, and solve operational problems efficiently.

2.3 Guideline on follow up and help out-of-school children and dropout children to return to education system

The overall Guideline on follow up and help out-of-school children and dropout children is as follow; 1) policy formulation on Searching and Tracking out-of-school children and dropout children and set guidelines and create operational manuals 2) creating understanding and enforcing the Compulsory Education Act B.E. 2545, 3) create a cooperation network on the ministry, department, and agency on the local level 4) develop information systems and improve the application “Bringing Children back to School” which use to track and search for out-of-school dropout children to be easily accessible, comprehensive and link with the database system (Data Management Center: DMC) 5) appointing committees, working groups or coordinating centers 6) promote and support the budget allocation for the school lunch program 7) promote and support the guidance system for further study and strengthen the student support system and 8) improve the supervision and follow-up system.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
ABSTRACT.....	จ
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา.....	7
นโยบายการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา.....	10
เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน.....	14
โปรแกรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็ก.....	18
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	25
เครือข่ายผู้เกี่ยวข้องกับการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา.....	26
ทฤษฎีการคิดเชิงออกแบบ.....	26
โครงการการป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียนระดับ	
การศึกษาขั้นพื้นฐาน “พาน้องกลับมาเรียน”	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสำรวจ.....	37
ระยะที่ 2 การพัฒนาต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน.....	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสำรวจสภาพปัญหาการออกจากสถานศึกษาและความ ต้องการจำเป็นของเด็ก.....	44
ตอนที่ 2 ผลการสำรวจข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษา.....	47
ตอนที่ 3 ผลการสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและ ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน.....	53
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	69
สรุปผล.....	69
อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย.....	85
ภาคผนวก ข ชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	86
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	97
ภาคผนวก ง ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้อง.....	98
ภาคผนวก จ คำสั่งและหนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง.....	102

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	สรุปภาพรวมการดำเนินการวิจัย.....	36
3.2	ข้อมูลการออกกลางคันของเด็กจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน”.....	38
3.3	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยจำแนกรายภูมิภาค.....	38
3.4	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยระยะที่ 2 จำแนกรายภูมิภาค.....	40
4.1	จำนวนและร้อยละของเด็กออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุการออกจากสถานศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับ.....	44
4.2	จำนวนและร้อยละของเด็กออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุการออกจากสถานศึกษาระดับการศึกษาพื่นภาคบังคับ.....	45
4.3	จำนวนเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาจำแนกตามภูมิภาคและระดับการศึกษา.....	47
4.4	จำนวนและร้อยละของเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับ.....	48
4.5	จำนวนและร้อยละของเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษาระดับการศึกษาพื่นภาคบังคับ.....	49

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	34
3.1	กระบวนการวิจัย.....	35

การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝุ่นละออง ติดตามและ
ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน”
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เครื่องมือที่สำคัญที่พัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพคือการศึกษา ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 กำหนดให้มีการพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้มีสมรรถนะและลักษณะที่ดี สมวัยทุกด้าน โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมถึงทุกปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลาย มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัวสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัย ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ทั้งนี้ การจัดการศึกษาได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 54 ว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล และยังกำหนดไว้อีกว่า กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ การดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาทั้งปวง ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษา รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และได้กำหนดการศึกษาสำหรับคนพิการว่า ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตร หรือบุคคล

ที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี และให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่ 16 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับยังได้กำหนดไว้ว่า ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา และการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ โดยให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา รวมทั้งต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็กทราบก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และได้กำหนดไว้ในมาตรา 12 ให้กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา จัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือเด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็น เพื่อประกันโอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ ประกอบกับนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ได้วางแนวทางพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านวิสัยทัศน์และการขับเคลื่อนการพัฒนาของผู้นำประเทศในอดีต และในวันนี้วิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศของรัฐบาลคือ “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินด้านการศึกษา คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย รวมทั้งนโยบายของ นางสาวตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน หนึ่งในนโยบายที่สำคัญคือ การเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม สามารถช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) และแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา กำหนดให้มีการพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้มีสมรรถนะและลักษณะที่ดีสมวัยทุกด้าน โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตระหนักถึงหุบปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลาย มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหาปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัย ใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่ดี รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สพฐ. (2566) ได้ออกประกาศนโยบายและจุดเน้น ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน คือ ด้านโอกาสและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายและนโยบายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับคนไทยอย่างน้อยควรต้องได้รับการศึกษาในระดับก่อนระดับอุดมศึกษา และกำหนดให้คนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาตามการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเวลา 9 ปี แต่ปัจจุบันประเทศไทยยังมีเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564 พบว่า ยังมีเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ที่ต้องติดตามค้นหาให้กลับเข้ามาสู่ระบบการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 28,134 คน โดยการดำเนินงานติดตามค้นหาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ณ วันที่ 21 เมษายน 2565 พบข้อมูลที่สำคัญดังนี้ จำนวนเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันที่ติดตามแล้วพบตัว จำนวน 26,177 คน แบ่งเป็น กลับเข้าระบบการศึกษา จำนวน 1,108 คน ยังไม่กลับเข้าระบบการศึกษา จำนวน 25,069 คน เด็กที่ติดตามแล้วไม่พบตัว จำนวน 1,344 คน และอยู่ในระหว่างกำลังติดตาม จำนวน 613 คน จากข้อมูลเกี่ยวกับเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันดับกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหาแนวทางในการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ให้ได้รับการศึกษา เพื่อพัฒนาให้เด็กเหล่านี้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นพลังในการพัฒนาประเทศต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหา ข้อจำกัดที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็ก ประกอบด้วยอะไรบ้าง และเด็กมีความต้องการที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง
2. แนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดตกหล่นควรดำเนินการอย่างไร
3. แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคันควรดำเนินการอย่างไร
4. แนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษามีวิธีการอย่างไรที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง
5. ผลการประเมินแนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดตกหล่น แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และแนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ของนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์จัดกลุ่มเด็กตามสภาพปัญหา ข้อจำกัดที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็กและความต้องการจำเป็นของเด็ก
- 2.2 เพื่อพัฒนาต้นแบบแนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดตกหล่น
- 2.3 เพื่อพัฒนาต้นแบบแนวทางการป้องกัน เฝ้าระวังการออกกลางคันที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง
- 2.4 เพื่อพัฒนาต้นแบบแนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง

2.5 เพื่อประเมินต้นแบบแนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และแนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยโดยประยุกต์ใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสำรวจ มีขอบเขต ดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูล

1) แหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลการออกกลางคันของเด็กจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” จำนวน 28,134 คน

2) แหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนทุกโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำแนกเป็น 4 ภูมิภาค โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงครอบคลุมทุกประเภท จำนวน 14 เขตพื้นที่การศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ข้อมูลจำนวน สภาพปัญหา สาเหตุ ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของเด็กที่ตามกลับเข้ามาเรียนใหม่หลังจากที่ออกกลางคันไปแล้ว

2. ระยะที่ 2 การพัฒนาต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน มีขอบเขต ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนทุกโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำแนกเป็น 4 ภูมิภาค โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงครอบคลุมทุกประเภท จำนวน 17 เขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น 2) แนวทางการป้องกันเฝ้าระวังการออกกลางคันที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง และ 3) แนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **แนวทาง** หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ กิจกรรม และผู้เกี่ยวข้องพร้อมบทบาทหน้าที่
2. **เด็ก** หมายถึง ประชากรวัยเรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 3-18 ปี และเด็กพิการตั้งแต่แรกพบ ความพิการถึงอายุ 18 ปี
3. **เด็กตกหล่น** หมายถึง เด็กในวัยการศึกษาบังคับที่ยังไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. **เด็กออกกลางคัน** หมายถึง เด็กในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เคยเข้าเรียนในสถานศึกษาแล้ว แต่ออกจากสถานศึกษาก่อนที่จะจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. เด็กเสี่ยงออกกลางคัน หมายถึง นักเรียนที่ตามกลับเข้ามาเรียนใหม่หลังจากที่ออกกลางคันไปแล้ว หรือนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาแต่สภาพอาจต้องออกจากการศึกษาก่อนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามปัญหาและสาเหตุ 11 ด้าน ดังนี้ 1) ความจำเป็นของครอบครัว 2) ย้ายถิ่นที่อยู่ 3) รายได้ไม่เพียงพอ 4) สุขภาพหรือความพิการ 5) ความประพฤติและการปรับตัว 6) ผลกระทบจาก COVID-19 7) เสี่ยงต่อการกระทำผิด 8) การคมนาคมไม่สะดวก 9) สมรส 10) ผลการเรียน และ 11) ผู้ปกครองไม่ใส่ใจ ซึ่งแต่ละปัญหาและสาเหตุ มีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ความจำเป็นของครอบครัว หมายถึง เด็กที่มีสภาพและความจำเป็นทางครอบครัวส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้ เช่น ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว ต้องหยุดเรียนเพื่อเลี้ยงลูก เนื่องจากท้องไม่พร้อม ต้องดูแลบิดา-มารดา ที่เจ็บป่วย ครอบครัวอยู่ย่ำร้าง พักอาศัยกับผู้สูงอายุตามลำพัง ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไร้ที่อยู่อาศัย เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่ในความอุปการะของผู้ที่มีใจบิดา-มารดา

5.2 ย้ายถิ่นที่อยู่ หมายถึง เด็กที่ย้ายติดตามผู้ปกครอง ย้ายที่อยู่อาศัยจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.3 รายได้ไม่เพียงพอ หมายถึง เด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน ขาดแคลนเสื้อผ้า อาหาร รวมทั้งการขาดผู้อุปการะดูแลค่าเล่าเรียน ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.4 สุขภาพหรือความพิการ หมายถึง เด็กที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกาย มีโรคประจำตัวเจ็บป่วยเรื้อรัง โรคติดต่อ โรคร้ายแรง ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้ หรือเด็กมีความพิการ 9 ประเภท ได้แก่ 1) บกพร่องทางการเห็น 2) บกพร่องทางการได้ยิน 3) บกพร่องทางสติปัญญา 4) บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ 5) ปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บกพร่องทางการพูดและภาษา 7) ปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) ออทิสติก และ 9) พิกัดซ้อน ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.5 ความประพฤติและการปรับตัว หมายถึง เด็กที่มีความประพฤติและปฏิบัติตัวขัดกับระเบียบของสถานศึกษา ไม่สามารถปรับสภาพตัวเองให้เข้ากับสังคมหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน หรือมีปัญหากับครูผู้สอน หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ต้องคดี ชู้สาว หรือมีคู่ครอง ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.6 ผลกระทบจาก COVID-19 หมายถึง เด็กหรือครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด หมายถึง เด็กที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงยาเสพติด พักอาศัยอยู่ในแหล่งอบายมุข ที่อาจส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.8 การคมนาคมไม่สะดวก หมายถึง เด็กพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีระยะทางไกลจากสถานศึกษา หรืออยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล พื้นที่ป่าเขา เกาะ แก่ง รอยตะเข็บชายแดน ไม่สะดวกในการเดินทาง ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.9 สมรส หมายถึง เด็กที่สมรสแล้วเป็นปัญหา ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.10 ผลการเรียน หมายถึง คือ เด็กที่ติด 0, ร, มส. สะสมจนเป็นปัญหา ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

5.11 ผู้ปกครองไม่ใส่ใจ หมายถึง เด็กที่ผู้ปกครองไม่สนใจ ปล่อยปละละเลย ไม่ให้ความสำคัญ กับบุตรหลาน ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

6. แอปพลิเคชัน หมายถึง Application “พาน้องกลับมาเรียน” และเว็บไซต์ <https://dropout.edudev.in.th> เป็นเครื่องมือในการติดตามและรายงานผล ซึ่งเป็น Application ที่ทำหน้าที่ ในการแจ้งตำแหน่งที่ตั้ง (Check in) โดยระบุสถานะและฐานข้อมูลของเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

7. การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) หมายถึง กระบวนการทำความเข้าใจปัญหา ของผู้ใช้ นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาแบบใหม่ที่อาจไม่เคยคิดมาก่อน ผ่าน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ทำความเข้าใจ (Empathize) กำหนดปัญหา (Define) สร้างความคิด (Ideate) สร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบ (Test)

ประโยชน์ที่ได้รับ

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยคาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการและ ประโยชน์ในทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวทางในการดำเนินงานเพิ่มโอกาส ทางการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
3. บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเครือข่าย มีแนวทางในการดำเนินงานเพิ่มโอกาส ทางการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
2. นโยบายการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
3. เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
4. โปรแกรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็ก
5. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. เครือข่ายผู้เกี่ยวข้องกับการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
7. ทฤษฎีการคิดเชิงออกแบบ
8. โครงการการป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียนระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน “พาน้องกลับมาเรียน”

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 54 ได้กำหนดไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวาระหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและ สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการ ให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ จัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้ มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำ แผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการศึกษาดังกล่าวต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัด ของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับ การดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ให้จัดตั้งกองทุน เพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนา คุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษี รวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุน เป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

1.3 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 มาตรา 5 ได้กำหนดไว้ว่า ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา และการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ โดยให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา รวมทั้งต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็กทราบก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และในมาตรา 12 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาจัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือเด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็น เพื่อประกันโอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ (ราชกิจจานุเบกษา, 2545)

1.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา มาตรา 63 กำหนดไว้ว่าโรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษาตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (ราชกิจจานุเบกษา, 2546)

1.5 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 หมวด 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 กำหนดไว้ว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้

(1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(2) เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

(3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา, 2551)

1.6 พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561

มาตรา 3 ได้ระบุไว้ว่า “ความเสมอภาคทางการศึกษา” หมายความว่า การที่ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับและเข้าถึงการศึกษาและพัฒนาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง โดยให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู

“ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา” หมายความว่า ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเนื่องมาจากคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพ หรือประสิทธิภาพของครู หรือฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

หมวด 1 การจัดตั้งกองทุน

มาตรา 5 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า “กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม เพื่อให้เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย

(2) ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนเงินและค่าใช้จ่ายให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส และผู้ด้อยโอกาส จนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(3) เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู ให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพื้นฐานและศักยภาพที่แตกต่างกัน

(4) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้

(5) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือสถานศึกษา เพื่อให้มีการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถรู้และพัฒนาได้ตามความถนัดและศักยภาพของตน

(6) ดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย หรือค้นคว้าแนวทางในการพัฒนาครู ให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความรู้ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาโดยมีแรงจูงใจที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันต้นแบบในการผลิตและพัฒนาครู

(7) ดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา

สนองความต้องการทางด้านกำลังแรงงาน และการยกระดับความสามารถของคนไทย การขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสตาม (2) และ (4) ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ในการนี้ให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณาด้วย ในการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามวรรคหนึ่ง กองทุนจะดำเนินการเองหรือร่วมกับหน่วยงานอื่นของรัฐหรือภาคเอกชนในการดำเนินการก็ได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

1.7 พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

มาตรา 6 ให้นหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัย และดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยดังกล่าว

มาตรา 25 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย ต้องจัดให้มีการอบรมเลี้ยงดู เพิ่มพูนประสบการณ์ ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ และจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง รวมทั้งจัดให้มีการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมในช่วงรอยต่อตั้งแต่ก่อนระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 26 หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชน ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ต้องจัดสวัสดิการและให้บริการด้านการคุ้มครองสิทธิแก่เด็กปฐมวัย รวมทั้งติดตามดูแลเด็กปฐมวัยให้ได้รับสวัสดิการและให้บริการด้านการคุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึง (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

2. นโยบายการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบ ต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดมอม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

2.2 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563-2565)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 เพิ่มโอกาสให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้กำหนดผลผลิต /ผลลัพธ์ไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับ และประเภทการศึกษา ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สถานศึกษาในภูมิภาค/ชนบท ได้รับการยกระดับคุณภาพในการให้บริการ เด็กพิการและด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและทักษะประสบการณ์เพื่อขอรับวุฒิการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

กลยุทธ์ ที่ 3 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลยุทธ์ย่อยที่ 3.2 พัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยจัดทำข้อมูลและส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายในอนาคตของตนเอง และสามารถเทียบโอน

ประสบการณ์ได้ ทั้งนี้ ให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับให้มีความเข้าใจและมีสมรรถนะในการพัฒนาผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษที่มีความต้องการที่ซับซ้อน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

2.4 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษามีเป้าหมาย ดังนี้

1) ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ดัชนีความเสมอภาคของอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามฐานะทางเศรษฐกิจและพื้นที่ลดลง ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษลดลง เป็นต้น

2) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ เป็นต้น

3) ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้องเป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมิน และรายงานผลมีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบฐานข้อมูลรายบุคคลที่อ้างอิงจากเลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก ที่สามารถเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนฐานข้อมูล รวมทั้งใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น ด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ แรงงาน และการศึกษา และมีระบบสารสนเทศด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ ครอบคลุม ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน สามารถอ้างอิงได้เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนาฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ แรงงาน และการศึกษา เป็นต้น

2.5 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562 ได้วางแนวทางพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านวิสัยทัศน์และการขับเคลื่อนการพัฒนาของผู้นำประเทศในอดีตและในวันนี้วิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศของรัฐบาลชุดนี้คือ “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินด้านการศึกษา คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย โดยหนึ่งด้านที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้คือ การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย ดังนี้

1) มุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนควบคู่กับการพัฒนาครู เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับบนพื้นฐานการสนับสนุนที่คำนึงถึงความจำเป็นและศักยภาพของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง พร้อมทั้งจัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับและสร้างระบบวัดผลโรงเรียนและครูที่สะท้อนความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน คืนครูให้นักเรียนโดยลดภาระงานที่ไม่จำเป็นรวมถึงจัดให้มีระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการเชื่อมโยงหรือส่งต่อข้อมูลครอบครัวและผู้เรียนระหว่าง

หน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงการพัฒนาตลอดช่วงชีวิตตลอดจนพัฒนาช่องทางให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้

2) พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและเหมาะสมกับช่วงวัยตลอดจนพัฒนาแหล่งเรียนรู้และอุทยานการเรียนรู้สำหรับเยาวชนที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวิถีชีวิต และส่งเสริมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงวัย

3) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยจัดการศึกษากับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา มุ่งเน้นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและกลุ่มเด็กนอกระบบการศึกษา ปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา จัดระบบโรงเรียนพี่เลี้ยงจับคู่ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษาในพื้นที่ สนับสนุนเด็กที่มีความสามารถแต่ไม่มีทุนทรัพย์เป็นกรณีพิเศษ ตลอดจนแก้ไขปัญหาหนี้สินทางการศึกษา โดยการปรับโครงสร้างหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและทบทวนรูปแบบการให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา ในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโรงเรียนควบคู่กับการพัฒนาครู พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2.6 นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาไว้ 12 นโยบาย โดยหนึ่งในนโยบายที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้คือ การเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และได้กำหนดนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ไว้จำนวน 7 นโยบาย โดยหนึ่งในนโยบายที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้คือ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม สามารถช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

2.7 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวง เรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน คือ นโยบายที่ 3 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย มีรายละเอียดดังนี้

- 1) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการส่งต่อไปยังสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะระดับการศึกษาภาคบังคับ เพื่อป้องกันเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อรับการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีคุณภาพ ตามศักยภาพ ตามวัยอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยบูรณาการร่วมงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) พัฒนาข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายพิเศษและกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งกลุ่ม NEETs ในการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ และการฝึกอาชีพอย่างเท่าเทียม
- 4) พัฒนาระบบสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Home School) และการเรียนรู้ที่บ้านเป็นหลัก (Home-based Learning) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

2.8 นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถึง 2565

ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา กำหนดให้มีการพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้มีสมรรถนะและลักษณะที่ดี สมวัยทุกด้าน โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีชีวิตใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564–2565 ไว้จำนวน 4 ด้าน โดยหนึ่งด้านที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้คือ

ด้านโอกาส ดังนี้

- 1) สนับสนุน ให้เด็กปฐมวัยได้เข้าเรียนทุกคน มีพัฒนาการที่ดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย
- 2) ดำเนินการ ให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐาน วางรากฐานการศึกษาเพื่ออาชีพ สามารถวิเคราะห์ตนเองเพื่อการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ตรงตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- 3) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อป้องกันไม่ให้ ออกจากระบบการศึกษา รวมทั้งช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน
- 4) ส่งเสริมให้เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมีทักษะในการดำเนินชีวิต มีพื้นฐานในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถึง 2565 มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กในทุกระดับจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และการส่งเสริมให้เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

2.9 นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ออกประกาศ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน คือ นโยบายที่ 2 ด้านโอกาสและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-6 ปีทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษา สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้อง เพื่อให้มีพัฒนาการครบทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าถึงโอกาส ความเสมอภาค และได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะสำหรับการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ

3) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

4) ส่งเสริมเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและจัดหาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้ การฝึกอาชีพ เพื่อให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้

5) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะการดูแลและป้องกันไม่ให้นักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา และช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบ

3. เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

3.1 ความหมาย

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ได้ให้ความหมายของเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ดังนี้

เด็กตกหล่น หมายถึง เด็กในการศึกษาภาคบังคับที่ยังไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เด็กออกกลางคัน หมายถึง เด็กในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เคยเข้าเรียนในสถานศึกษาแล้ว แต่ออกจากสถานศึกษาก่อนที่จะจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 สาเหตุของการออกกลางคัน

กัญญาวีร์ ศรีบุรี (2557) ได้ศึกษาถึงสาเหตุของเด็กออกกลางคัน พบว่าเกิดจากเหตุผลหลัก 5 ประการ ได้แก่

- 1) การอพยพตามผู้ปกครอง
- 2) การมีปัญหาครอบครัว
- 3) การมีปัญหาในการปรับตัว
- 4) การมีฐานะยากจน
- 5) การสมรสแล้ว

สิทธิพร เกษจ้อย (2557) สาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียน เกิดจาก

- 1) ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน
- 2) โรงเรียน
- 3) ครอบครัว
- 4) พฤติกรรมของนักเรียน

สัจจภรณ์ ลาพูนพงศ์ (2558) สาเหตุของเด็กออกกลางคันเกิดจาก

- 1) ความยากจน
- 2) ลักษณะของพื้นที่ซึ่งอยู่ห่างไกลและทุรกันดาร
- 3) ปัญหาครอบครัวที่เด็กนักเรียนไม่มีบิดา มารดาดูแลเอาใจใส่ หรือบางคนต้องช่วยงาน

พ่อแม่ที่บ้าน ทำให้ขาดความสม่ำเสมอในการมาเรียนและขาดเรียนไปในที่สุด

พัชรภา ตันติชูเวช (2560) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาแบ่งเป็น 2 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น ทักษะชีวิตที่มีต่อการเรียน การปรับตัว การแต่งงาน และ
 2. ปัจจัยจากครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม เช่น ทักษะชีวิตของครอบครัวที่มีต่อการศึกษา
- ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ความลำบากในการเดินทางไปโรงเรียน

พัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร (2562) ข้อมูลบ่งชี้ที่นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนที่เสี่ยงออกกลางคัน ประกอบด้วย ข้อมูลบ่งชี้ 4 ประเด็น คือ

- 1) นักเรียนเปื้อเรียน
- 2) นักเรียนเป็นเด็กพิเศษ/ มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
- 3) นักเรียนด้อยโอกาส
- 4) นักเรียนถูกละเมิดสิทธิ์

ธัญญ์พิชชา ท้วมทับและคณะ (2563) ได้ศึกษาแนวทางการป้องกันการออกกลางคันของนักศึกษากลุ่มเสี่ยง กรณีศึกษา: วิทยาลัยเทคนิคอุตรดิตถ์ พบว่าสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา กลุ่มเสี่ยง ทั้ง 6 ด้าน มีดังนี้

- 1) ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมและขาดเรียนมากจนหมดสิทธิ์สอบ
- 2) รายได้ของครอบครัวไม่เพียงพอ/ต้องช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ
- 3) กฎ ระเบียบข้อบังคับของวิทยาลัยเคร่งครัดเกินไป
- 4) การติดตาม ช่วยเหลือให้คำปรึกษา และการออกเยี่ยมบ้านนักศึกษามีน้อยไป
- 5) มีแหล่งมั่วสุ่ม แหล่งอบายมุขอยู่ใกล้สถานศึกษาทำให้ง่ายต่อการกระทำผิด
- 6) สาขาวิชามีเครื่องมือเครื่องจักรสำหรับฝึกทักษะช่างอุตสาหกรรม และสื่อการเรียนการสอน

ไม่เพียงพอ

3.3 การป้องกันและแก้ไข

สิทธิพร เกษจ้อย (2557) ให้ข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขเด็กออกกลางคัน ดังนี้

1) โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีแนวโน้มจะออกกลางคัน โดยทำความเข้าใจและรับฟังสภาพปัญหาของนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือ

2) โรงเรียนควรจัดหาทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมเด็กที่ยากจนและขาดผู้อุปการะ

3) บิดา มารดา มีฐานะยากจน ตลอดจนปัญหาการหย่าร้าง จึงต้องออกไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้เด็กต้องอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย มากจนเกินไป โรงเรียนควรมีมาตรการในการติดตามและให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กเหล่านี้สามารถเรียนจบได้และไม่เป็นปัญหาต่อสังคม

4) ควรมีมาตรการและควบคุมร้านค้าภายในชุมชน ในการจำหน่ายสุรา บุหรี่ให้กับเด็กนักเรียนหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

พัชรภา ตันติชูเวช (2560) แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดตาก มีดังนี้

1) การจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นตามบริบทของผู้เรียน

2) การจัดการศึกษาที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

3) การจัดการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ

4) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

5) การจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

พัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร (2562) แนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ดังนี้

1) นักเรียนเป็อเรียน ประกอบด้วย 9 กิจกรรม ได้แก่

1.1) ค้นหาข้อมูลบ่งชี้ที่ทำให้นักเรียนเป็อเรียน

1.2) ปฏิรูปสถานศึกษาทั้งระบบในด้านการบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ การบริหาร

บุคคล และการบริหารงบประมาณ

1.3) จัดภูมิทัศน์ แหล่งเรียนรู้สร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.4) จัดโครงการ/ กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning)

1.5) เสริมแรงทางบวกให้นักเรียนต้องการเรียนรู้อยู่เสมอ

1.6) จัดทัศนศึกษาตามความสนใจของนักเรียน

1.7) จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่มีความสนใจหรือมีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ

1.8) จัดตั้งเครือข่ายเพื่อร่วมมือกันดูแล ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างมี

ประสิทธิภาพ

1.9) จัดรูปแบบพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะวิชาการ และพัฒนาทักษะวิชาชีพ

2) นักเรียนเป็นเด็กพิเศษ/ มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่

2.1) นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้บริหารจัดการอย่างจริงจัง และอย่างต่อเนื่อง

2.2) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) ให้กับนักเรียน

2.3) จัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และสอนซ่อมเสริม ให้เหมาะสมกับวัยและบริบทของนักเรียน

2.4) จัดหาครูการศึกษาพิเศษ หรือส่งต่อนักเรียนไปยังสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.5) สร้างความเข้าใจและร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.6) สร้างรูปแบบพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะวิชาการ และพัฒนาทักษะวิชาชีพ

3) นักเรียนด้อยโอกาส ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่

3.1) สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวนักเรียน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2) จัดทำโครงการ/ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะวิชาการให้กับนักเรียน

3.3) นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และอย่างต่อเนื่อง

3.4) จัดหาทุนสำหรับการศึกษา การดำรงชีวิต อาหารกลางวันฟรี จัดหาเครื่องอุปโภค และบริโภค และจัดหางานทำให้กับนักเรียน

3.5) จัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะวิชาการ และพัฒนาทักษะวิชาชีพ

4) นักเรียนถูกละเมิดสิทธิประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่

4.1) ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้บริหารจัดการอย่างเร่งด่วน และอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2) จัดโครงการ/ กิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องสิทธิเด็ก

4.3) ดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ ติดต่อบริการ ประสานงาน และส่งต่อนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิ โดยเร็ว

4.4) จัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะวิชาการ และพัฒนาทักษะวิชาชีพ

ภริณ ณะโชติภิน และ เพ็ญณี แนนรท (2564) แนวทางป้องกันการออกกลางคันของนักเรียน แบ่งออกตามปัจจัยได้ดังนี้

1) ปัจจัยด้านผู้เรียน จากสาเหตุที่ผู้เรียนไม่มีเป้าหมายในการเรียน มีแนวทางในการป้องกันว่า ต้องทำให้ตัวผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและเล็งเห็นเป้าหมายในอนาคต โดยต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการชี้แนะแนวทางทั้งในเรื่องของการศึกษาและการดำเนินชีวิตให้เกิดความสมดุลและไปในทิศทางที่ดีร่วมกัน สาเหตุด้านเรียนไม่ทันเพื่อน มีแนวทางในการป้องกันว่า ครูและพ่อ-แม่ผู้ปกครองต้องมีการเอาใจใส่เป็นพิเศษ ในด้านของครูอาจจะต้องมีการสอนเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนให้เอื้อต่อการเรียน ในด้านของผู้ปกครองต้องพยายามสนับสนุนในเรื่องของการเรียนอย่างเต็มที่ สาเหตุด้านยาเสพติด มีแนวทางในการป้องกันว่า ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ที่จะต้องจริงจังกับการจัดการปัญหาเรื่องยาเสพติดอย่างเด็ดขาด ช่วยกันสอดส่องดูแลบุตรหลานเยาวชนในชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิดขึ้นจนยากต่อการแก้ไข

2) ปัจจัยด้านครอบครัว จากสาเหตุที่พ่อ-แม่แยกทางกันหรือเสียชีวิต มีแนวทางในการป้องกันว่า ผู้ปกครองที่ดูแลต้องให้ความใส่ใจเป็นพิเศษ พยายามเติมเต็มในส่วนที่ขาด ให้ความรัก และคอยสนับสนุนให้เหมือนครอบครัวที่สมบูรณ์ทั่วไป สาเหตุด้านความไม่พร้อมทางฐานะ และในด้านครอบครัวมีอาชีพ

ไม่แน่นอน ต้องย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง ทั้ง 2 ด้านนี้ มีแนวทางในการป้องกันว่า ภาครัฐจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น จัดหาอาชีพให้แก่ประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือ ทว่าทางครอบครัวเองก็ต้องพยายามที่จะช่วยเหลือตนเองเช่นเดียวกัน

3) ปัจจัยด้านสถานศึกษา จากสาเหตุที่โรงเรียนขาดแคลนในเรื่องของทุนการศึกษา มีแนวทางในการป้องกันว่า ทางภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ โดยเฉพาะในกลุ่มโรงเรียนที่มีนักเรียนที่ค่อนข้างขาดแคลน สาเหตุด้านนักเรียนขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน มีแนวทางในการป้องกันว่า ครูที่รับผิดชอบต้องสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ต้องมีการพูดคุยเมื่อเกิดปัญหาเพื่อจะได้แก้ไขได้อย่างทันท่วงที สาเหตุด้านทางสถานศึกษาขาดความร่วมมือที่ดีกับทางผู้ปกครองของนักเรียน มีแนวทางในการป้องกันว่า ทั้งสองฝ่ายควรมีการร่วมมือกันติดตามและดูแลตัวนักเรียน จัดการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการแบ่งปันข้อมูลของนักเรียน และร่วมกันแก้ปัญหา

4) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย จากสาเหตุที่ชุมชนที่อยู่อาศัยของนักเรียนถูกห้อมล้อมไปด้วยแหล่งอบายมุข มีแนวทางในการป้องกันว่า ชุมชนจะต้องตระหนักถึงโทษของอบายมุขในรูปแบบต่าง ๆ และต้องสร้างสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ และร่วมกันเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลเยาวชน สาเหตุด้านที่อยู่อาศัยของนักเรียนอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน มีแนวทางในการป้องกันว่า ต้องจัดรถรับส่งระหว่างชุมชนกับโรงเรียนไว้คอยอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนในการไป-กลับโรงเรียน สาเหตุด้านเยาวชนส่วนใหญ่ในชุมชนของนักเรียนไม่เข้าเรียนตามระบบ มีแนวทางในการป้องกันว่า ชุมชนต้องร่วมกันสร้างบรรยากาศและค่านิยมทางการศึกษาและสร้างแหล่งเรียนรู้ประจำชุมชนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของเยาวชน

4. โปรแกรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็ก

4.1 โปรแกรมการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย

4.1.1 โปรแกรมการเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้รูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละภูมิภาคของประเทศต้องมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 5 รูปแบบการเรียนการสอนรองรับการเปิดภาคเรียนให้เหมาะสมแต่ละภูมิภาคของประเทศ ซึ่งได้เตรียมความพร้อมโดยกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่ไว้ ทั้งหมด 5 รูปแบบ ประกอบด้วย

1) การเรียนแบบ On- site คือ การเดินทางมาเรียนที่โรงเรียนซึ่งเหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีปริมาณนักเรียนน้อยสามารถจัดพื้นที่แบบเว้นระยะห่างและเข้มงวดการสวมหน้ากากอนามัยตามมาตรการด้านสาธารณสุข

2) การเรียนแบบ On-Air ผ่านระบบมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ DLTV

3) การเรียนแบบ On-Line ครูผู้สอนทำการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

4) การเรียนแบบ On-demand ผ่านระบบแอปพลิเคชันและการเรียนแบบ

5) การเรียนแบบ On- hand ครูผู้สอนเดินทางไปแจกเอกสารใบงานให้กับนักเรียนที่บ้าน

4.1.2 โปรแกรมการเรียนหลักสูตรระยะสั้นของสถาบันอาชีวศึกษา

สถาบันอาชีวศึกษามีหลักสูตรระยะสั้น 2 ประเภท ดังนี้ (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2565)

1) หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นฐานสมรรถนะเพื่อเชื่อมโยงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการอาชีวศึกษา ซึ่งสถาบันอาชีวศึกษาจะจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่

1.1) หลักสูตรวิชาชีพพระยะสันฐานสมรรถนะสำหรับประชาชนทั่วไป เป็นหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันสำหรับประชาชนทั่วไป และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรียนตามความสนใจ ความถนัดที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0

1.2) หลักสูตรเสริมวิชาชีพแกนมัธยม สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมที่ต้องการส่งเสริมด้านอาชีพ สามารถเลือกหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเรียน ในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ตามความสนใจ ความถนัด เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้โลกอาชีพ และรู้จักตัวตน ความชอบ ความสนใจ ในด้านอาชีพ เป็นแนวทางในการศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับ สถานศึกษาสังกัด สพฐ. ครูผู้สอนพัฒนาหลักสูตรพระยะสันร่วมกันตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ฐานสมรรถนะ หรือสถานศึกษาบูรณาการกับหลักสูตรช่างชุมชน (Fix it Center) พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ฐานสมรรถนะ

1.3) พัฒนารายวิชาในหลักสูตร ปวช. เป็นหลักสูตรพระยะสันฐานสมรรถนะ ใช้สำหรับ สอนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.4) หลักสูตรวิชาชีพพระยะสันที่พัฒนามาจากรายวิชาปรับพื้นฐาน ปวส. พัฒนา รายวิชาปรับพื้นฐาน ปวส. เป็นหลักสูตรพระยะสันฐานสมรรถนะ ใช้สำหรับสอนให้กับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย

1.5) หลักสูตรฝึกอบรม 108 อาชีพ เป็นหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ไม่เกิน 6 ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมร่วมกับสถานศึกษาสังกัด สพฐ.

1.6) หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน สำหรับครูผู้สอนสังกัด สพฐ. กศน. องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสถานศึกษา สามารถพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันฐานสมรรถนะ ให้สอดคล้องกับ กลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและนำไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับความต้องการ แรงด่วนของตลาดแรงงาน เช่น สาขาหุ่นยนต์เบื้องต้น โดรนเบื้องต้น พลังงานทดแทน อาหารเพื่อสุขภาพ โรงแรม ท่องเที่ยว เป็นต้น และมีหลักสูตรที่ให้ความรู้ด้านวิชาชีพตามความต้องการของครูผู้สอน สังกัด สพฐ. กศน. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีทักษะไปถ่ายทอดขยายผลและบริการในสถานศึกษา เช่น ตัดผมชาย ตัดผมหญิง อาหาร ขนม เป็นต้น

2) หลักสูตรวิชาชีพพระยะสันทั่วไป จัดการฝึกอบรมให้กับบุคคลทั่วไป โดยวิทยาลัย สารพัดช่างทั่วประเทศ ตามความพร้อมของแต่ละวิทยาลัยและความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประกอบด้วย 10 ประเภทวิชา ดังนี้

2.1) อุตสาหกรรม มี 8 สาขาวิชา ได้แก่ ช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง ช่างพิมพ์ ช่างทำความเย็น ในแต่ละสาขาวิชามีกลุ่มงานที่จัด ฝึกอบรม เช่น งานจักรยานยนต์ งานช่างบำรุงระบบไฟฟ้าขนส่งทางราง งานเสียงและภาพ งานสำรวจ เป็นต้น

2.2) พาณิชยกรรม มี 5 สาขาวิชา ได้แก่ บัญชี การขาย การเลขานุการ คอมพิวเตอร์ ธุรกิจและการจัดการ

2.3) ศิลปกรรม มี 8 สาขาวิชา ได้แก่ วิจิตรศิลป์ ออกแบบ หัตถกรรม ถ่ายภาพและ วัสดุทัศน เครื่องประดับและอัญมณี ดนตรี คอมพิวเตอร์กราฟิก และพยากรณ์ ในแต่ละสาขาวิชามีกลุ่มงานที่จัด ฝึกอบรมเช่น งานจิตรกรรม งานออกแบบผลิตภัณฑ์ งานจักสาน งานหนัง งานถ่ายภาพโฆษณา ดนตรีไทย งานคอมพิวเตอร์แอนิเมชัน งานโหราศาสตร์ เป็นต้น

2.4) คหกรรม มี 4 สาขาวิชา ได้แก่ ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ คหกรรมศาสตร์ทั่วไป และคหกรรมธุรกิจ ในแต่ละสาขาวิชามีหลายกลุ่มงานที่จัดฝึกอบรม เช่น งานเสื้อผ้าสตรี งานขนมอบ งานเสริมสวย งานดอกไม้สด งานใบตอง งานสมุนไพร งานธุรกิจจัดตกแต่งพิธีและสถานที่ เป็นต้น

2.5) เกษตรกรรม มี 4 สาขาวิชา ได้แก่ พืชศาสตร์ สัตวศาสตร์ อุตสาหกรรมเกษตร และเทคโนโลยีการจัดการเกษตร ในแต่ละสาขาวิชามีกลุ่มงานที่จัดฝึกอบรม เช่น งานพืชไร่ งานพืชผัก งานสัตว์ปีก งานสัตว์เล็ก งานผลิตภัณฑ์พืช งานผลิตภัณฑ์สัตว์ งานช่างเกษตร เป็นต้น

2.6) ประมง มี 3 สาขาวิชา ได้แก่ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แปรรูปสัตว์น้ำ และเทคโนโลยีการจัดการประมง

2.7) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มี 3 สาขาวิชา ได้แก่ การโรงแรม การท่องเที่ยว และภาษาเพื่อการโรงแรมและการท่องเที่ยว ในแต่ละสาขาวิชามีกลุ่มงานที่จัดฝึกอบรม เช่น งานโรงแรมและบริการ งานนวดแผนไทย งานสปาและความงาม ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น

2.8) อุตสาหกรรมสิ่งทอ มี 2 สาขาวิชา ได้แก่ เทคโนโลยีสิ่งทอ เทคโนโลยีเครื่องนุ่งห่ม

2.9) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มี 1 สาขาวิชา คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.10) ทักษะชีวิต มี 3 สาขาวิชา ได้แก่ ทักษะภาษาและการสื่อสาร ทักษะการคิด และการแก้ปัญหา และทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต มีกลุ่มงานที่จัดฝึกอบรม ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษาและมนุษยศาสตร์ กีฬาและนันทนาการ

ในแต่ละกลุ่มงานที่จัดฝึกอบรม จะมีช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของกลุ่มงาน ซึ่งแบ่งช่วงระยะเวลาได้ดังนี้

- 1) ช่วงเวลา 1-30 ชั่วโมง
- 2) ช่วงเวลา 31-60 ชั่วโมง
- 3) ช่วงเวลา 61-90 ชั่วโมง
- 4) ช่วงเวลา 91-120 ชั่วโมง
- 5) ช่วงเวลา 121-150 ชั่วโมง
- 6) ช่วงเวลา 151-180 ชั่วโมง
- 7) ช่วงเวลา 181-210 ชั่วโมง
- 8) ช่วงเวลา 211-240 ชั่วโมง
- 9) ช่วงเวลา 241 ชั่วโมงขึ้นไป

4.1.3 โปรแกรมการเรียนหลักสูตรระยะสั้นของกรมแรงงาน

กรมแรงงานจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นสำหรับประชาชนทั่วไปหรือผู้สนใจ (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2565) โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานทั่วประเทศ ซึ่งมีหลักสูตรในการฝึกอบรมดังนี้

1) หลักสูตรการฝึกสำหรับคนพิการ มี 1 หลักสูตร คือ พนักงานออกแบบกราฟิกสำหรับผู้พิการ 30 ชั่วโมง

2) หลักสูตรฝึกอาชีพ 120 ชั่วโมง ได้แก่ การผลิตผลิตภาพแรงงานในอุตสาหกรรมเซรามิก ภาษาอังกฤษเพื่อการทำงาน ภาษาจีนเพื่อการทำงาน การติดตั้งและบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศขนาดเล็ก การใช้โปรแกรมสำนักงานขั้นสูง การจัดการคลังสินค้า การประยุกต์ใช้โปรแกรม Microsoft Office ในสำนักงาน

3) หลักสูตรฝึกอาชีพ 90 ชั่วโมง ได้แก่ การประกอบขนมไทยและขนมอบ การตัดเย็บเสื้อผ้า บาริสต้ามืออาชีพ การสร้างแบบตัดเย็บเสื้อผ้า การสร้างดิจิทัลคอนเทสต์เพื่อการตลาด การพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือ การประกอบอาหาร การทำขนมไทย ช่างเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ ช่างเชื่อม TIG ช่างเชื่อม MIGMAG การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการทำงาน

4) หลักสูตรฝึกอบรม 18 ชั่วโมง ได้แก่ การติดตั้งเตาไฟฟ้าและเครื่องดูดควัน ช่างติดตั้งหลังคาและผนังเมทัลชีท ระดับพื้นฐาน เทคโนโลยีงานบริการรถจักรยานยนต์ อาชีพเสริม การติดตั้งโซล่าเซลล์ ซ่อมสรีรยนต์อัจฉริยะระบบซ่อมด่วน เทคนิคงานปูกระเบื้อง การบำรุงรักษาระบบไฟฟ้าของรถยนต์ไฟฟ้า การติดตั้งและบำรุงรักษากล้องวงจรปิด การซ่อมบำรุงและการแก้ไขปัญหาเครื่องปรับอากาศระบบอินเวอร์เตอร์ การติดตั้งเหล็กโครงสร้างมวลเบา การควบคุมกระบวนการผลิตผ่านระบบเครือข่าย เทคนิคการถ่ายภาพด้วยระบบดิจิทัล ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ การออกแบบอินโฟกราฟิก การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม การสร้างร้านค้าออนไลน์ การสร้างภาพเคลื่อนไหวด้วยโปรแกรม Adobe Flash การพัฒนาเว็บไซต์ด้วยโปรแกรม Joomla การประยุกต์ใช้งาน PLC ในงานอุตสาหกรรม การประยุกต์ใช้ RFID ควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าอุตสาหกรรม การบริหารจัดการอาคารและหมู่บ้านจัดสรร การใช้โปรแกรม Adobe Photoshop การใช้งานโปรแกรม Microsoft Word 2010 การใช้งานโปรแกรม Microsoft PowerPoint 2010

5) หลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ (หลักสูตร MOU) โดยร่วมกับกลุ่มวังขนาย 20 หลักสูตร

6) หลักสูตรตามมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ได้แก่ พนักงานประกอบรองเท้าเย็บ ระดับ 1,2 ช่างหล่อเครื่องประดับ อัญมณี ระดับ 1,2 ช่างเย็บรองเท้า ระดับ 1,2 ช่างฝังอัญมณีบนเครื่องประดับ ระดับ 1,2 ช่างตกแต่งเครื่องประดับ ระดับ 1,2 ช่างเจียรระโนพลอย ระดับ 1,2

7) กลุ่มโลจิสติกส์ (LG) 36 หลักสูตร เช่น พนักงานนำเข้าและส่งออก ผู้ปฏิบัติการคลังสินค้า นักปฏิบัติการขนส่งสินค้าทางราง พนักงานขับรถโฟล์คลิฟท์ไม่เกิน 10 ตัน การจัดการโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมยานยนต์ เป็นต้น

8) กลุ่มท่องเที่ยวและบริการ (TS) 134 หลักสูตร เช่น การจัดการด้านอาหารและโภชนาการ การดูแลผู้สูงอายุชั้นกลาง พนักงานแม่บ้านของโรงแรม เทคนิคการเป็นวิทยากรและสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น

9) กลุ่มเทคโนโลยีอัตโนมัติและหุ่นยนต์ (AR) 34 หลักสูตร เช่น เมคคาทรอนิกส์ การตรวจสอบคุณภาพสัญญาณโทรศัพท์มือถือระบบ 3G และ 4G การออกแบบสมองกลฝังตัวในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

10) กลุ่มเทคโนโลยีการผลิตอัตโนมัติ (AP) 98 หลักสูตร เช่น การใช้เครื่อง Wire Cut สำหรับผลิตแม่พิมพ์ การใช้เครื่อง EDM สำหรับผลิตแม่พิมพ์ ช่างควบคุมเครื่องตัดโลหะด้วยเส้นลวด ช่างเขียนแบบเครื่องกลด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

11) กลุ่มเทคโนโลยีดิจิทัล (DT) 25 หลักสูตร เช่น การออกแบบและติดตั้งระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ผู้บริหารและดูแลเว็บไซต์ Basic art & drawing การสร้างแอปพลิเคชันโมบายระบบแอนดรอยด์ เป็นต้น

12) กลุ่มเกษตรและอาหารแปรรูป (AF) 20 หลักสูตร เช่น การแปรรูปอาหารทะเล พนักงานแปรรูปและถนอมอาหาร การทำผลิตภัณฑ์เพื่อความงามจากสมุนไพร การทำสบู่จากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น

13) กลุ่มเทคโนโลยีงานเชื่อม (WT) 71 หลักสูตร เช่น ช่างเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ การเชื่อมแม่เหล็กกล้าแผ่นบาง การเชื่อมแม่เหล็กสำหรับผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ การเชื่อม TIG อลูมิเนียม เป็นต้น

14) กลุ่มเทคโนโลยีไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (EE) 97 หลักสูตร เช่น ช่างไฟฟ้าอุตสาหกรรม ช่างไฟฟ้าภายนอกอาคาร ช่างเครื่องปรับอากาศในบ้านและการพาณิชย์ขนาดเล็ก การตรวจซ่อม ไมโครคอมพิวเตอร์ การติดตั้งเครื่องปรับอากาศระบบ VRF เป็นต้น

15) กลุ่มเทคโนโลยียานยนต์ (AM) 80 หลักสูตร เช่น พื้นฐานรถจักรยานยนต์ ช่างสีรถยนต์ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ดีเซล การซ่อมรถจักรยานยนต์ การควบคุมไฟฟ้าด้วยรีเลย์ในอุตสาหกรรมยานยนต์ การซ่อมรถยนต์ส่วนบุคคล เป็นต้น

16) กลุ่มเทคโนโลยีก่อสร้าง (CT) 48 หลักสูตร เช่น ช่างไม้ก่อสร้าง ช่างฉาบปูน ช่างก่ออิฐ การปูกระเบื้อง การเขียนแบบก่อสร้างด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

17) กลุ่มอุตสาหกรรมศิลป์ (FT) 64 หลักสูตร เช่น ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี ช่างทำมุ้งลวด ประติมากรรมต่างอะลูมิเนียม การออกแบบของใช้จากไม้สัก ช่างสีเครื่องเรือน เป็นต้น

18) กลุ่มพัฒนาศักยภาพบุคลากร (SS) 200 หลักสูตร เช่น ภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานต้อนรับส่วนหน้าของโรงแรม ภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานขับรถแท็กซี่สาธารณะ พนักงานการใช้คอมพิวเตอร์ (นำเสนองาน) เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม เป็นต้น

19) หลักสูตรเตรียมเข้าทำงาน

20) หลักสูตรภาษาต่างประเทศ

21) หลักสูตรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (TO)

22) หลักสูตรการฝึกทักษะสีเขียว (Green Job) เช่น ช่างปฏิบัติการติดตั้งระบบการใช้ ก๊าซ NGV เป็นเชื้อเพลิงในรถยนต์ การบำรุงรักษาอุปกรณ์เซลล์แสงอาทิตย์ การอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าสำหรับอุตสาหกรรม การจัดการด้านความปลอดภัย เป็นต้น

4.1.4 โปรแกรมการฝึกอบรมอาชีพของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์มีการฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้ต้องขัง (คมชัดลึก, 2563) เพื่อเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ สามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังการพ้นโทษได้ ถือเป็นโครงการเพื่อหวังที่จะคืนคนดีสู่สังคมไม่กลับมาทำผิดซ้ำ โดยขณะนี้หลายหลักสูตร เช่น

1) โครงการส่งเสริมการฝึกวิชาชีพปลูกทุเรียน ซึ่งนอกจากให้ผู้ต้องขังมีอาชีพภายหลังพ้นโทษได้ แล้วยังทำให้เรือนจำและทัณฑสถาน สามารถใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด โดยโครงการนี้ประกอบไปด้วย ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีหลักสูตร ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกทุเรียน การฝึกทักษะการปลูกทุเรียน จำนวนชั่วโมงในการฝึก 18 ชั่วโมง

2) โครงการเลี้ยงสุนัขเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ประกอบไปด้วย ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีหลักสูตร การดูแลสุขภาพ อนามัยของสุนัขและคอก การสุขาภิบาลโรค การป้องกันโรค การให้อาหาร การสื่อสารภาษากายของสุนัข จิตวิทยาและพฤติกรรมของสุนัข การจัดการฟาร์มเพาะพันธุ์สุนัข การผสมพันธุ์ และการดูแลสุนัข

3) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ชนเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อฝึกส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้รับความรู้และทักษะด้านการเลี้ยงไก่ชนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ เพื่อให้ผู้ต้องขังมีเงินรางวัลปันผลระหว่างการฝึกวิชาชีพเมื่ออยู่ในเรือนจำเป็นเงินออมสะสมเป็นทุนประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ เพื่อให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน เป็นแหล่งอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่ชนที่มีในประเทศไทย มีภาคทฤษฎี

และภาคปฏิบัติ โดยมีหลักสูตร ความสำคัญของไถ่ชน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงไถ่ชน การอนุรักษ์และ พัฒนาพันธุ์ไถ่ชน การตลาดและช่องทางการจำหน่าย จำนวนชั่วโมงในการฝึก 18 ชั่วโมง หรือ 4 วัน

4) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ (โคขุน) เพื่อฝึกทักษะอาชีพด้านการปศุสัตว์ การเลี้ยงโคเนื้อ (โคขุน) ให้กับผู้ต้องขัง ในการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพก่อนพ้นโทษ เพื่อสร้างรายได้ เลี้ยงครอบครัวและมีอาชีพมั่นคง ประกอบไปด้วย ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีหลักสูตร ทักษะการประกอบ อาชีพเลี้ยงโคเนื้อ การฝึกทักษะการเลี้ยงโคเนื้อ การบริหารจัดการเพื่อการประกอบอาชีพ การจัดการตลาด การวางแผนการตลาด หลักสูตรระยะเวลา 4 วัน รวม 30 ชั่วโมง

4.2 โปรแกรมการสอนที่ใช้ในต่างประเทศ

4.2.1 โปรแกรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ Hanover Research (2020) ได้ระบุโปรแกรมการสอนไว้ดังนี้

1) โปรแกรมหลังเลิกเรียน (After-School Programs) โปรแกรมนี้จะมีประสิทธิภาพ มากขึ้น เมื่อการเรียนการสอนจากวันเรียนปกติถูกรวมเข้ากับแผนการเรียนรู้หลังเลิกเรียน ตัวอย่างเช่น Meriden Public Schools (CT) ร่วมมือกับ YMCA และ Boys & Girls Club เพื่อเพิ่มการสอนหลังเลิกเรียน 100 นาที ที่โรงเรียน 3 แห่งในเขต ส่งผลให้นักเรียนจาก 2 ใน 3 โรงเรียนที่เข้าร่วมเห็นว่าคะแนนสอบของ นักเรียนสูงขึ้น กว่าค่าเฉลี่ยของภาค ส่งผลให้เขตขยายโครงการไปยังโรงเรียนประถมศึกษาอื่นเพิ่มขึ้น

2) ชมรมเร่งรัดการเรียนรู้ (Acceleration Academies) นอกเหนือจากการเรียนรู้ หลังเลิกเรียนแล้ว การร่วมกิจกรรมของนักเรียนในชมรมยังส่งผลให้มีพัฒนาการด้านคณิตศาสตร์และการอ่าน ชมรม 7 การเร่งรัด คือ “โปรแกรมการสอนแบบเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เข้มข้น ซึ่งสอนในช่วงพักร้อนโดยกลุ่มครู คุณภาพสูง ที่ผ่านการคัดเลือกมาอย่างดี” จากการศึกษาของลอว์เรนซ์ การใช้ Acceleration Academies ของ Public Schools (MA) ผู้บริหารโรงเรียนได้คัดเลือกนักเรียนโดยอิงจากคะแนนการทดสอบ Massachusetts Comprehensive Assessment System (MCAS) ที่ต่ำ และนักเรียนมีความตั้งใจที่จะเข้าเรียน ซึ่งผลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของนักเรียนเพิ่มขึ้น

3) โปรแกรมการเรียนรู้ภาคฤดูร้อนของโรงเรียน (School-Based Summer Learning Programs) สถาบันนโยบายการเรียนรู้กล่าวว่า “โปรแกรมภาคฤดูร้อนที่ออกแบบมาอย่างดี จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อนักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์ในหลายภาคฤดูร้อน” นอกจากนี้ โปรแกรมการ เรียนรู้ภาคฤดูร้อน ยังจำเป็นต้องมอบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดึงดูดใจและมีคุณค่าสำหรับนักเรียน โปรแกรม ภาคฤดูร้อนสมัยใหม่ตอบสนองความสนใจและความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน ซึ่งมูลนิธิวอลเลซ อธิบายว่า โปรแกรมการเรียนรู้ภาคฤดูร้อนสามารถปรับปรุงผลการเรียนตั้งแต่ความสามารถในการอ่านจนถึง GPA หรือ แม้แต่การพัฒนาเยาวชน และการพัฒนาอาชีพ โปรแกรมการเรียนรู้ภาคฤดูร้อนที่มีคุณค่า ควรให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์และมีคุณค่า สร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับเพื่อนและผู้ใหญ่ รวมนักเรียนที่มีทักษะหลากหลายระดับเข้าร่วมด้วยความเต็มใจและจัดกิจกรรมแบบเต็มวัน นอกจากนี้ โปรแกรมการเรียนรู้ภาคฤดูร้อนที่มีประสิทธิภาพโครงสร้างในการเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับมาตรฐาน มีการวัด พฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวัง อย่างชัดเจน ทั้งนี้ควรจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยไม่เกิน 20 คน

4.2.2 โปรแกรมการสอนที่ใช้ในการศึกษาทางเลือก

สมเกียรติ อินทสิงห์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ หลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นความ แตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งได้สังเคราะห์หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกใน สหรัฐอเมริกา โดยมีโรงเรียนทางเลือกหลาย ๆ รูปแบบ ดังนี้

1) โรงเรียนชุมชน (Community school) จัดโดยเขตการศึกษาของรัฐโอไฮโอ ารับเด็กที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียนปกติ หรือถูกส่งตัวมาเข้าเรียนโดยศาลเยาวชน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1:15 สภาพแวดล้อมได้รับการจัดโดยเฉพาะให้เหมาะสมกับนักเรียนโดยครูที่ได้รับการฝึกมาเป็นอย่างดี ได้รับการสนับสนุนโดยกรมคุมประพฤติ ทีมงานที่ปรึกษาด้านการแต่งงาน ครอบครัวและเยาวชน และเขตการศึกษา หลักสูตรที่สอนประกอบด้วยวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปะภาษา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา ศิลปะ ประจักษ์ และศิลปะการแสดง รวมทั้งทักษะทางสังคม และพัฒนาการสุขภาพจิต ส่วนการเรียนการสอนจะเน้นความสนใจของผู้เรียน การฝึกปฏิบัติ และการสอนเป็นรายบุคคล ผู้เรียนส่วนมากเรียนสะสมหน่วยกิต เพื่อรับประกาศนียบัตร มัธยมปลาย ส่วนผู้เรียนที่มีอายุมากหรือมีหน่วยกิตน้อย จะเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบเทียบมัธยมปลาย (General Education Development; GED) หรือสอบเทียบข้อสอบมัธยมปลายของรัฐโอไฮโอ

2) โรงเรียนของศาล (Court schools) เขตการศึกษาจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนที่ถูกจำกัดบริเวณโดยศาล โดยให้การศึกษาภายในบริเวณที่ศาลกำหนดโดยเฉพาะ เช่น Juvenile Hall, Regional education facility, Kuiper Youth center, Detention Furlough program เป็นต้น หลักสูตรที่สอนอาจจะมีตั้งแต่ 2 วัน ถึง 2 ปี วิชาที่สอนได้แก่ วิชาชีพ การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้เรียนที่เข้าชั้นเรียนไม่ได้จะให้เรียนแบบช่วยตนเองหรือบทเรียนอิสระ โรงเรียนของศาลที่ดำเนินการตลอด จะมีครูใหญ่ 1 คน ครู 22 คน ผู้ช่วยครู 9 คน และบุคลากรสนับสนุน 3 คน กรมคุมประพฤติและเขตการศึกษาจะติดตามดูว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางทักษะวิชาการ ทักษะทางสังคม และทักษะการทำงาน

3) การศึกษาเด็กไร้บ้าน (Homeless education) รัฐแคลิฟอร์เนียริ้จัดโครงการ Education first ให้กับเด็กเร่ร่อน ที่ไม่ลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนใดตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมปลายที่เขตการศึกษา San Bernardino มีหน่วยงานของรัฐและเอกชนเข้าร่วมโครงการรวม 10 แห่ง เด็กจะได้รับการลงทะเบียนเรียนในโรงเรียน ซึ่งเด็กจะมาพบครูและรับการสอน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นการเรียนแบบเต็มเวลา ในขณะที่เดียวกันรัฐจะพยายามแก้ปัญหาครอบครัวของเด็กด้วย

4) การศึกษาทางเลือกอิสระ (Independent alternative education) วัตถุประสงค์คือ พัฒนาการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีศักดิ์ศรีในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เด็กจะเรียนที่ Resource center มีคอมพิวเตอร์ เครื่องคิดเลข TV/VCR, Cassete recorders หนังสืออ้างอิงและหนังสือต่าง ๆ ไว้ให้เด็กได้ศึกษา งานที่ให้เด็กทำมีลักษณะเป็นการค้นคว้า วิจัย ทดลอง สืบสวน และรายงาน เด็กจะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ไม่ต่ำกว่า 75% จึงจะผ่านหลักสูตร เด็กอาจจะเตรียมตัวเพื่อสอบ GED หรือข้อสอบเทียบมัธยมปลายของรัฐแคลิฟอร์เนียริ้ได้ด้วย (CHSPE)

5) โปรแกรมสำหรับเด็กตั้งครรภ์ (Pregnant minor cottage program) โปรแกรมนี้จัดให้เด็กที่ตั้งครรภ์ในระหว่างเรียน ให้มีโอกาสเรียนต่อและเรียนรู้ทักษะการเป็นแม่เด็ก โดยจัดสถานที่ให้ประจำโดยเฉพาะ เด็กมีสิทธิเลือกที่จะเข้าโปรแกรมหรือเรียนต่อที่เดิมก็ได้ โดยมีบุคลากรด้านสาธารณสุขและแนะแนวคอยให้ความช่วยเหลือ เด็กเหล่านี้อายุระหว่าง 12-18 ปี หลักสูตรที่สอนประกอบด้วยวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปะภาษา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา ศิลปะประจักษ์และศิลปะการแสดง ทักษะทางสังคม และชีวิตครอบครัว เด็กได้รับการส่งตัวมาโดยเขตการศึกษาและแพทย์

6) โครงการเฉพาะรูปแบบ (The project focus model) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างเขตการศึกษา กรมคุมประพฤติและหน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่น ๆ โดยจัดสถานที่เฉพาะสำหรับเด็กกลุ่มนี้ โดยให้ทั้งการศึกษาและการแนะแนว วิชาที่ให้กรอบรมคือ ความตระหนักในสารเสพติดและสุรา การแนะแนว การระงับความโกรธ คุณธรรมศึกษา การขจัดแก๊งการลักขโมยเล็กขโมยน้อย และผู้ปกครองวัยรุ่น ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะของเด็กกลุ่มนี้

7) โรงเรียนสู่อาชีพ (School-to-career) หลักสูตรนี้จัดให้เด็กทุกคนได้รับการฝึกอบรมในเรื่องทักษะก่อนการทำงาน การติดตามศึกษาการทำงาน การฝึกงาน การสำรวจตำแหน่งงาน และการเตรียมตัวด้านวิชาการระดับหลังมัธยมศึกษา เด็กทุกคนที่สมัครเข้าหลักสูตรต้องผ่านการทดสอบความถนัดในอาชีพเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนการเรียนและเป้าหมายอาชีพ และต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาทางเลือกทั้งด้านปฏิบัติและวิชาการของรัฐ เด็กทุกคนต้องได้รับการอบรมเรื่อง การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม บุรณาการเข้าไปในหลักสูตรทุกรายวิชา

5. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.1 ความหมาย

สุภัทสร สุริยะ (2562) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึงกระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของสถานศึกษาโดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครู รวมทั้งการประสานสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

พระครูสังฆรักษ์สิงห์ชัย ฐิตธมโม (2563) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการในการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนมีวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งมีการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการและเครื่องมือ สำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และความปลอดภัย

สรุได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนมีวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิด มีการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีความปลอดภัยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

5.2 องค์ประกอบ

ดาวรุ่ง มุกดาภิจ (2554) สรุปองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ประการ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ โดยมีการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผู้เรียน มีข้อมูลวิธีการ เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และช่วยเหลือนักเรียนตรงกับสภาพ และทันการณ์

จตุติกรณ์ นิสสัย (2558) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันปัญหานักเรียน 4) การแก้ไขปัญหาให้นักเรียน 5) การส่งเสริมนักเรียน 6) การพัฒนานักเรียน และ 7) การส่งต่อ

ทัศนีย์ ไชยเจริญ (2563) กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การรู้จักนักเรียนรายบุคคลมีการดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมการออกเยี่ยมบ้าน จากนั้นจึงสรุปผลการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน และการสรุปจากระเบียบสะสม องค์ประกอบที่ 2 การคัดกรองนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาสรุปผลการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ผลการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามความสนใจ

ความถนัดและความสามารถตารางการวางแผนการจัดกิจกรรมโฮมรูมประจำวิชา องค์กรประกอบที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา สรุปผลการป้องกันและการแก้ไขปัญหา องค์กรประกอบที่ 5 การส่งต่อภายในและภายนอก สรุปการส่งต่อภายในและภายนอก

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรอง 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ

6. เครือข่ายผู้เกี่ยวข้องกับการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” ด้วยการสร้างความร่วมมือและบูรณาการดำเนินงานภายใต้บันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกัน 14 หน่วยงาน ดังนี้

- 1) กระทรวงศึกษาธิการ
- 2) กระทรวงมหาดไทย
- 3) กระทรวงสาธารณสุข
- 4) กระทรวงวัฒนธรรม
- 5) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- 6) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- 7) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 8) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 9) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- 10) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
- 11) กรุงเทพมหานคร
- 12) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
- 13) กระทรวงแรงงาน
- 14) หอการค้าจังหวัด

7. ทฤษฎีการคิดเชิงออกแบบ

นุชจรี กิจวรรณ (2561) กล่าวว่า การคิดเชิงออกแบบ หมายถึงกระบวนการคิด เพื่อแสวงหากลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลงาน ซึ่งเป็นวิธีการคิดที่นักวิชาการหลากหลายสาขานำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรม การคิดเชิงออกแบบได้ถูกพัฒนาขึ้นพร้อม ๆ กับวิวัฒนาการของงานวิจัยด้านการรู้คิด และวิจัยสาขาการออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์ การคิดเชิงออกแบบ (design thinking) จึงถูกนำมาใช้เพื่อให้เกิดมิติใหม่ ๆ ในการมองปัญหาให้ลึกถึงแก่นที่แท้จริงและเพื่อเข้าใจความต้องการของผู้รับบริการให้มากที่สุด การคิดเชิงออกแบบ มีชื่อเต็มว่า Human – Centered Design Thinking เดิมกระบวนการดังกล่าวได้นำมาใช้ในสายงานออกแบบผลิตภัณฑ์หรือสถาปัตยกรรม และเริ่มเข้ามามีบทบาทในเชิงธุรกิจและสังคมอย่างแพร่หลายในปัจจุบันโดยนำมาเป็นแนวคิดในการค้นหาปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหา และสร้างนวัตกรรมบริการ รวมถึงผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับเทคโนโลยี และบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในวงการธุรกิจ พบว่าองค์กรชั้นนำเช่น Google, Apple และ Alibaba ได้นำกระบวนการคิดเชิงออกแบบมาเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างนวัตกรรม แนวคิดของการคิดเชิงออกแบบถูกพัฒนาขึ้นในต้นทศวรรษที่ 50 มีการนำไปใช้ปรับปรุง และแตกแขนงออกเป็นหลายรูปแบบ ร่วมกับมีการนำไปใช้ในหลากหลายสาขาวิชา ปัจจุบันรูปแบบของการคิดเชิงออกแบบที่มีคนนิยมนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย และถูกอ้างอิงจากหลายสาขาวิชา รวมทั้งสาขา

สุขภาพ คือ แนวคิดที่พัฒนาจากบริษัท ไอดีโอ (IDEO) ซึ่งเป็นบริษัทออกแบบที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในประเทศสหรัฐอเมริกา และดีสกูล (D.school) หรือ สถาบันการออกแบบ (Institute of Design) ของมหาวิทยาลัยแสตนฟอร์ด ซึ่งเป็นสถาบันที่สอนการออกแบบโดยใช้การคิดเชิงออกแบบ วิธีการของดีสกูลให้ความสำคัญกับความคิดจากกลุ่มคนที่หลากหลายการสร้างต้นแบบ (prototype) อย่างรวดเร็ว และรีบนำไปทดลองใช้เพื่อให้ได้การประเมินผลเบื้องต้น (feedback) และนำกลับมาแก้ไขจนตรงใจผู้ใช่มากที่สุด กระบวนการคิดเชิงออกแบบของ ดีสกูล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหาของกลุ่มเป้าหมายเชิงลึก (empathize) ตีความปัญหา (define) การระดมจินตนาการแบบไร้ขีดจำกัด (ideate) สร้างต้นแบบ (prototype) และการทดสอบต้นแบบ (test)

การทำความเข้าใจปัญหาของกลุ่มเป้าหมายเชิงลึก (Empathize) หมายถึง การทำความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ขั้นตอนนี้ มีความสำคัญมากเพราะจะทำให้เข้าใจปัญหาได้ถ่องแท้ และเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนที่จะลงมือสร้างสรรค์นวัตกรรม วิธีการที่จะได้ประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน ผู้สร้างนวัตกรรมต้องรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง โดยเฉพาะจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสามารถทำได้โดยวิธีการดังต่อไปนี้ การสังเกต (Observe) เป็นวิธีที่ใช้เป็นเบื้องต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจปัญหา การสังเกตพฤติกรรมที่กลุ่มเป้าหมายแสดงออกมีผลต่อการเชื่อมโยงกับบริบทที่ต้องการค้นหา ในขั้นตอนของการสังเกต ผู้ออกแบบต้องมีความไวและมีใจจดจ่อต่อการแสดงออกของกลุ่มเป้าหมายทั้งปฏิกิริยาทางร่างกาย เนื้อหาของข้อมูลและน้ำเสียงของกลุ่มเป้าหมาย เป้าหมายของการสังเกตคือ ได้ข้อมูลเชิงลึกทุกมิติ และข้อมูลนั้นๆ ต้องสะท้อนความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง การสมมุติให้ตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ (Immerse) เพื่อให้รับรู้ความรู้สึกและความคิดภายใต้สถานการณ์เดียวกัน วิธีนี้จะทำให้ผู้ออกแบบมีความรู้สึกร่วมกับกลุ่มเป้าหมายและนำไปสู่การเข้าใจปัญหาด้วยตัวเอง วิธีนี้นอกจากทำให้มีความรู้สึกคล้ายคลึงกันแล้วยังสามารถสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกด้านอารมณ์และความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายที่กำลังอยู่ร่วมในสถานการณ์เดียวกันอีกด้วย การเข้าใจปัญหาในเชิงลึกจึงมีมากกว่าการสังเกตโดยทั่ว ๆ ไป การพูดคุยเพื่อให้เข้าใจความคิดของกลุ่มเป้าหมาย (interview) ในการพูดคุย ผู้ออกแบบจะใช้คำถามว่า “ทำไม (why)” เพื่อให้ได้ความหมายลึก ๆ ที่ทำให้เห็นปัญหาที่ชัดเจน และเพื่อให้การพูดคุยครั้งนั้น ๆ มีประสิทธิภาพ ผู้ออกแบบต้องสร้างบทสนทนา ก่อนเริ่มต้นพูดคุย ทั้งนี้เพื่อให้เจาะถึงปัญหาที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ หากปล่อยให้การสนทนาเลื่อนไหลไปตามธรรมชาติ มักไม่ได้เจาะลึกถึงความต้องการที่เป็นแก่นของกลุ่มเป้าหมาย

ตีความปัญหา (Define) เป็นการตีความจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาจกขั้นตอนการทำความเข้าใจปัญหา ของกลุ่มเป้าหมายเชิงลึก เพื่อระบุให้ได้ว่าปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นคืออะไร ขั้นตอนนี้จะต้องเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความรู้สึกนึกคิดในเชิงลึก (insight) ความต้องการ (needs) โดยใช้ภาพรวมและมุมมอง (point-of-view) ของกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ ผู้ออกแบบต้องนำข้อมูลที่มีความหลากหลาย มาจัดกลุ่มและหาความสัมพันธ์ในแต่ละกลุ่มก่อนที่จะสรุปปัญหาหรือความต้องการที่สำคัญ เพื่อนำไปหาทางแก้ไขหรือสร้างนวัตกรรม ระดมจินตนาการแบบไร้ขีดจำกัด (Ideate) เป้าหมายของขั้นตอนนี้คือ ต้องการความคิดที่หลากหลาย และจำนวนมากพอที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ความคิดของทีมออกแบบจะไม่ถูกจำกัดแนวทาง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ความคิดนอกกรอบ และตอบโจทย์ได้แบบที่ไม่เคยมีใครปฏิบัติมาก่อน หัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้คือ การระดมความคิดของกลุ่มให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องด้วยการใช้คำพูดเชิงบวก อาทิ “ใช่ค่ะ และ.....” (“yes and”) ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ผู้ออกแบบไม่ถูกจำกัดความคิดเหมือนการใช้คำว่า “ใช่ค่ะ แต่.....” (“yes but”) ความคิดแต่ละประเด็นที่ได้จาก

จินตนาการ ให้นำบันทึกกระดาษโน้ต (post-it) เพื่อให้ทีมได้เห็นและสามารถนำมาจัดเป็นกลุ่มความคิด และร่วมกันเลือกกลุ่มความคิดที่คาดว่าจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ไปสร้างเป็นต้นแบบใน อันดับต่อไป

พัฒนาต้นแบบ (Prototype) ในขั้นตอนนี้ ผู้ออกแบบนำกลุ่มความคิดจากสิ่งที่เขียนในกระดาษ มาสร้างเป็นชิ้นงานที่จับต้องได้ เปรียบเสมือนกับการนำสิ่งที่เป็นามธรรมมาพัฒนาเป็นรูปธรรม การสร้างต้นแบบไม่จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพสูง หรือราคาแพง หรือมีรายละเอียดมากเกินไป แต่เน้นที่ความเร็วในการพัฒนา (rapid) เป็นต้นแบบหยาบๆ ที่พอจะมองเห็นภาพได้ (rough) และเหมาะกับการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด (right) ต้นแบบที่สร้างอาจใช้กระดาษสี กระดาษโน้ต หรือวัสดุที่สามารถนำมาประกอบเป็นรูปร่างได้ง่ายและรวดเร็ว การเริ่มต้นสร้างต้นแบบจากวัสดุที่ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง จะทำให้เกิดการต่อยอดต้นแบบได้อย่างไรก็ตาม ต้นแบบที่สร้างขึ้นนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ได้ในครั้งเดียว ดังนั้น การปรับเปลี่ยนต้นแบบจึงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เมื่อได้มีการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายแล้ว นักออกแบบที่ดีพึงระลึกไว้เสมอว่า ต้นแบบที่ดี คือ ต้นแบบที่พัฒนาออกมาได้รวดเร็ว แต่นำไปใช้ตอบปัญหาที่ตีความไว้นั้นเบื้องต้นได้ ความพยายามที่จะทำต้นแบบแรกออกมาให้สมบูรณ์แบบที่สุดจะทำให้เกิดความล่าช้าและท้ายที่สุด การพัฒนาต้นแบบจะล้มเหลว การทดสอบไม่เกิดขึ้นและโครงการที่คิดตั้งแต่ต้นจะไม่ประสบความสำเร็จ

ทดสอบต้นแบบ (Test) ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ คือการนำต้นแบบที่สร้างขึ้นไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอคำแนะนำ (feedback) และนำสู่การปรับปรุงหรือแก้ไข การทดสอบต้นแบบกับกลุ่มตัวอย่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อหาการรับรู้ที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายต่อต้นแบบที่สร้างขึ้น ในขั้นตอนนี้ต้องปล่อยให้ผู้ใช้งานมีอิสระต่อการใช้งาน โดยผู้ออกแบบไม่อธิบายข้อดีหรือข้อเสียของต้นแบบ ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ประสบการณ์ตรงจากการรับรู้ของตนเอง อันไม่ได้เกิดจากอิทธิพลของผู้ออกแบบ หลังการทดสอบต้นแบบ ผู้ออกแบบจะเกิดการเรียนรู้ข้อบกพร่องของต้นแบบเพื่อนำไปปรับปรุงต้นแบบขึ้นใหม่และนำมาทดสอบซ้ำเพื่อรับคำแนะนำจากผู้ใช้ โดยทั่วไปแล้วการสร้างต้นแบบและการทดสอบจะถูกทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกว่าจะได้ต้นแบบที่สมบูรณ์ที่สุดที่กลุ่มเป้าหมาย ยอมรับว่าเป็นที่ต้องการหรือแก้ปัญหาได้จริง

โดยสรุป การคิดเชิงออกแบบ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่สามารถทำซ้ำและย้อนกลับไปสู่ขั้นตอนก่อนหน้าได้ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อทบทวนว่าถูกต้อง และแก้ปัญหาได้ชัดเจนและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หลังการทดสอบต้นแบบอาจค้นพบปัญหาหรือความต้องการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้น การใช้การคิดเชิงออกแบบ นอกจากจะมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาตามที่ต้องการแล้ว อาจนำไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ที่แม้แต่ผู้ซึ่งยังไม่เคยทราบว่าเป็นสิ่งที่ต้นต้องการ แต่เมื่อได้ทดลองใช้แล้วกลับได้รับการยอมรับอย่างดี นวัตกรรมที่ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ จึงเป็นนวัตกรรมจากความคิดสร้างสรรค์ที่ทรงคุณค่า สามารถนำไปใช้ได้จริงตรงตามความต้องการหรือตอบปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย และเมื่อนวัตกรรมนั้นเป็นที่ยอมรับในวงกว้างย่อมเกิดการต่อยอดไปสู่วัตกรรมชิ้นใหม่อย่างต่อเนื่องไปอย่างไม่สิ้นสุด

8. โครงการการป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน “พาน้องกลับมาเรียน”

8.1 หลักการและเหตุผลความจำเป็น

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งผลกระทบต่อการศึกษาที่ต้องปรับวิธีการเรียนการสอน ด้วยรูปแบบและวิธีการที่ต้องสอนผ่านไกล่ต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมรูปแบบการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้เพื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ที่สถานประกอบการหลายแห่ง มีการพักงาน/เลิกจ้างพนักงาน ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐาน ที่อยู่อาศัย

และกลับภูมิลำเนาของผู้ปกครองเป็นจำนวนมาก จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ว่าสิ่งที่ตามมาจากสภาวะการณดังกล่าว ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษามากขึ้น

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานด้านการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องกำหนดแนวทางการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ผ่านการดำเนินการที่มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีในพื้นที่ในการนำเด็กและเยาวชนให้กลับสู่ระบบการศึกษา หรือการพัฒนาทักษะอาชีพ และมุ่งเน้นวางแผนการช่วยเหลือเป็นรายกรณี เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีปัญหาที่ต่างกัน ประกอบการดำเนินงานไปพร้อมกับหน่วยงานเฝ้าระวัง ป้องกันเด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยต้องมีระบบฐานข้อมูลที่มีรายละเอียดและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะติดตามช่วยเหลือดูแลเด็กและเยาวชนได้ทั้งในด้านการเรียนและครอบครัว รวมทั้งการสร้างเครือข่ายทั้งภาคการศึกษาและนอกการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เด็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น อย่างน้อยควรได้รับการศึกษาจนจบการศึกษา ภาคบังคับ และส่งต่อให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นทั้งสายสามัญและสายอาชีพ จึงได้จัดทำโครงการป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน “พาน้องกลับมาเรียน”

8.2 วัตถุประสงค์โครงการ

- 1) เพื่อเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เด็กได้เรียนอย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกัน
- 2) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและกำหนดมาตรการร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานการป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) เพื่อป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) เพื่อติดตาม ค้นหา เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านการศึกษา หรือได้รับการฝึกอาชีพเพื่อการมีงานทำ ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

8.3 เป้าหมายโครงการ

- 1) เป้าหมายเชิงผลผลิต (output)
 - 1.1) มีแนวทางการป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.2) ร้อยละ 100 ของจำนวนเด็กวัยการศึกษาภาคบังคับที่ตกหล่นและออกกลางคันกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ
 - 1.3) ร้อยละ 100 ของจำนวนเด็กที่พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับที่ตกหล่นและออกกลางคันได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านการศึกษา หรือได้รับการฝึกอาชีพเพื่อการมีงานทำ
- 2) เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ลดปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยกระบวนการดำเนินงานแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

8.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (impact)

- 1) เด็กในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน
- 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางการป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียน

3) เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ได้รับการติดตามและค้นหาให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และได้รับการช่วยเหลือด้านการศึกษา หรือการฝึกอาชีพเพื่อการมีงานทำ

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบูรณาการทำงานร่วมกันในการ ป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียน

8.5 ตัวชี้วัดความสำเร็จ (เชิงคุณภาพ/เชิงคุณภาพ)

เชิงปริมาณ

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 62 เขต รวม 245 เขต และโรงเรียน จำนวน 29,678 แห่ง มีแนวทางการป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียน สำหรับใช้ในการดำเนินงานตามภารกิจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2) ร้อยละ 100 ของจำนวนเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และได้รับการช่วยเหลือด้านการศึกษา หรือการฝึกอาชีพเพื่อการมีงานทำ รวมทั้งส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือ

เชิงคุณภาพ

เด็กในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

8.6 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ที่ได้รับประโยชน์

เด็กในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8.7 ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโครงการ

ธันวาคม 2564 - กันยายน 2565

8.8 สถานที่/พื้นที่ดำเนินการ

ส่วนกลาง : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ระดับจังหวัด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ระดับโรงเรียน : โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8.9 การติดตามประเมินผล

1) วิธีการ: ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินการป้องกันและติดตามค้นหาเด็กออกกลางคัน ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

2) เครื่องมือ: การประชุมปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การติดตาม ประเมินผล และการวิจัย

3) ช่วงเวลา: เดือนพฤษภาคม – กันยายน 2565

8.10 กิจกรรม-วิธีดำเนินการ (Activity)

1) จัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เพื่อดำเนินการป้องกันและลดปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน รวมทั้งติดตาม ค้นหาให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

2) ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินการป้องกันและลดปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3) ศึกษา ออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking)

4) ประชุมคณะกรรมการประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการ และสรุปรายงานผล

8.11 งบประมาณของโครงการ

จำนวน 2,345,000 (สองล้านสามแสนสี่หมื่นห้าพันบาทถ้วน)

8.12 ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิทธิพร เกษจ้อย และคณะ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมปลายโรงเรียนชามแก่นนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนส่วนใหญ่คือ ด้านที่เกี่ยวกับนักเรียน รองลงมา คือด้านที่เกี่ยวกับครอบครัว และด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนไม่ดี เพราะเจตคติเป็นความรู้สึกทางจิตใจที่จะกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งต่อการตอบสนองของสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ เจตคติต่อการเรียนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักเรียนด้วย นอกจากนี้ ตัวแปรด้านการขาดเรียนของนักเรียนเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ขึ้นอยู่กับหลายสาเหตุ เมื่อนักเรียนไม่ได้เรียนย่อมทำให้ความพยายามในการเรียนหรือความตั้งใจในการเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเรียนลดลง

สังจรรย์ ลาพูนพงศ์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม เพื่อป้องกันปัญหาเด็กออกกลางคันของโรงเรียนบ้านนาเกียน อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสาเหตุของเด็กออกกลางคันเกิดจากความยากจนและลักษณะของพื้นที่ซึ่งอยู่ห่างไกลและทุรกันดาร ทำให้เป็นอุปสรรคในการเดินทางไปเรียนหนังสือของเด็ก นอกจากนี้ปัญหาครอบครัวที่เด็กนักเรียนไม่มีบิดา มารดาดูแลเอาใจใส่หรือบางคนต้องช่วยงานพ่อแม่ที่บ้าน ทำให้ขาดความสม่ำเสมอในการมาเรียนและขาดเรียนไปในที่สุด

พัชราภา ตันติชูเวช (2560) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาแบ่งเป็น 2 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยจากกลุ่มเป้าหมายเช่นทัศนคติที่มีต่อการเรียน การปรับตัว การแต่งงาน และ 2) ปัจจัยจากครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม เช่น ทัศนคติของครอบครัวที่มีต่อการศึกษา ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ความลำบากในการเดินทางไปโรงเรียน

ธนารัตน์ พรหมสุวรรณ (2562) ได้วิจัยเรื่องการประเมินโครงการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคัน และเด็กตกหล่น ในรูปแบบที่เหมาะสม มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อประเมินโครงการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคัน และเด็กตกหล่น ในรูปแบบที่เหมาะสม 2. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีหรือเป็นเลิศ (Best Practice) ของโครงการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคัน และเด็กตกหล่นในรูปแบบที่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ ที่มีต่อโครงการ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านบริบท ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยนำเข้าตามลำดับ 2) แนวทางการปฏิบัติที่ดีหรือ

เป็นเลิศ (Best Practice) ของโครงการ มีดังนี้ ด้านบริบท ประกอบด้วย โครงการต้องสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานและความต้องการของพื้นที่จังหวัด มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้ ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงานให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโครงการ บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการมีความสามารถในการบริหารโครงการ บุคลากรผู้ขับเคลื่อนงานโครงการมีศักยภาพในการขับเคลื่อน เครือข่ายความร่วมมือ บุคลากรผู้เป็นเครือข่ายความร่วมมือเห็นถึงความสำคัญของโครงการ การแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ สอดคล้องกับกิจกรรมของโครงการ ข้อมูลสารสนเทศเป็นปัจจุบันทันสมัย วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน มีคู่มือการดำเนินงาน สถานศึกษามีรูปแบบการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น จัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง ผู้ปกครองช่วยเหลือสถานศึกษาดูแลเด็ก เตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเครือข่ายความร่วมมือ การชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การประเมินความเสี่ยงและการบริหารปัจจัยเสี่ยง ขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การสำรวจข้อมูล แก้ไขปัญหา และนำเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสม การติดตาม ประเมินผล สรุปและรายงานผล ด้านผลผลิต ประกอบด้วย จำนวนเด็กที่เข้าสู่ระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือ ความคุ้มค่าของโครงการ ระดับความพึงพอใจของผู้ร่วมดำเนินงานโครงการ ผลข้างเคียงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ รวมถึงปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ

ประทีป เนตรพุกณะ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา 2) พัฒนาการดำเนินงานการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา 3) ประเมินผลการพัฒนาการดำเนินงานการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา และประเมินความพึงพอใจของครูที่ปรึกษาในการพัฒนาการดำเนินงานการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา จากการวิเคราะห์นักเรียนมีแนวโน้มออกกลางคัน จากสาเหตุด้านตัวนักเรียนมากที่สุด รองลงมาด้านครอบครัว ด้านโรงเรียน การดำเนินงานขาดความชัดเจนในการบริหารงาน ครูที่ปรึกษาขาดประสบการณ์ ขาดการส่งตัว ขาดการติดตามนักเรียนรายบุคคล และขาดการประสานงานร่วมกับเครือข่าย 2) การพัฒนาการดำเนินงานการแก้ปัญหาด้วยการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน บริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับหน่วยงานภายนอก การดำเนินงานส่งเสริมนักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และติดตามนักเรียนที่มีแนวโน้มออกกลางคัน ได้ใช้กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการและการดำเนินงานการแก้ปัญหาการออกกลางคัน 3) ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจหลังอบรมสูงขึ้น ทำให้การพัฒนาการดำเนินงานการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน คือ ครูที่ปรึกษามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีความรู้ มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน มีการประสานงานกับเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการติดตามแก้ปัญหา นักเรียนกลุ่มเสี่ยงต่อการออกกลางคันให้สามารถศึกษาต่อจนจบหลักสูตรต่อไป

พัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร (2562) ได้ศึกษาการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ข้อมูลบ่งชี้ที่นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ประกอบด้วย ข้อมูลบ่งชี้ 4 ประเด็น คือ 1) นักเรียนเปื้อเรียน 2) นักเรียนเป็นเด็กพิเศษ/ มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 3) นักเรียนด้อยโอกาส และ 4) นักเรียนถูกละเมิดสิทธิ

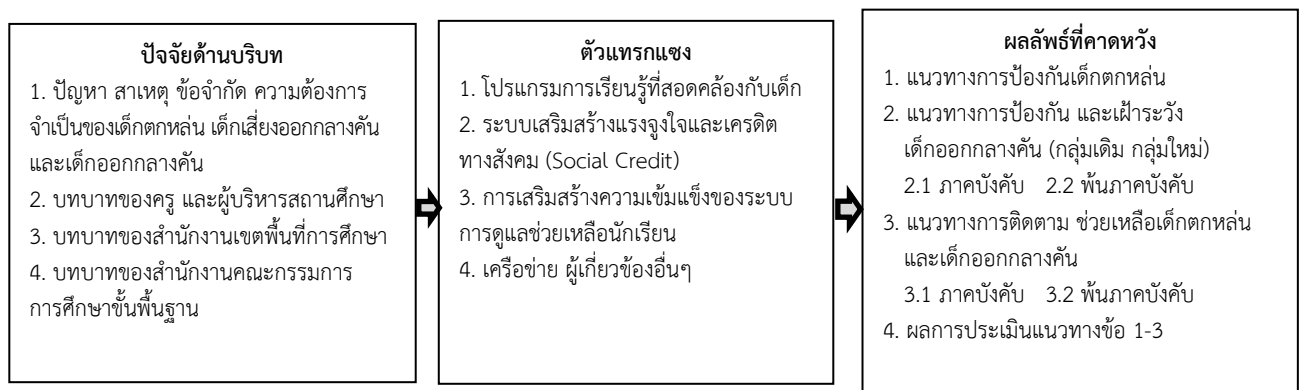
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก (2564) ได้วิจัยเรื่องการแก้ไขปัญหาเรียนออกกลางคันอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก 2) เพื่อศึกษาแนวทางการนำนักเรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 3) เพื่อศึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาแล้วให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) มีนักเรียนออกกลางคันระหว่างปีการศึกษา 2563 – 2564 จำนวนทั้งสิ้น 252 คน สาเหตุออกกลางคันของนักเรียนที่สำคัญ คือ สาเหตุนักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วและไม่ประสงค์จะเข้าเรียนต่อ เข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดอื่น อายุพ้นเกณฑ์ภาคบังคับ แต่งงานมีครอบครัว สภาพครอบครัว ย้ายถิ่นที่อยู่ ปัญหาการปรับตัว การสู้รบบริเวณชายแดนไทยเมียนมา และปัญหาทางสุขภาพจิตของนักเรียน 2) วิธีการนำนักเรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 ของสถานศึกษาในสังกัด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาร่วมกัน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกับสถานศึกษาร่วมกันติดตามนักเรียนออกกลางคันสรุปผลการติดตามกลุ่มนักเรียน อายุพ้นเกณฑ์และจบการศึกษาภาคบังคับ (ร้อยละ 44.04) เรียนในสังกัดเดิม (ร้อยละ 36.90) ย้ายโรงเรียน (ร้อยละ 17.06) นักเรียนหยุดเรียนติดต่อกันเป็นเวลานาน และไม่มีตัวตนอยู่ในพื้นที่ (ร้อยละ 1.58) และถึงแก่กรรม (ร้อยละ 0.37) 3) การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ให้จัดทำแผนการขับเคลื่อนเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรียนออกกลางคันและนักเรียนที่มีแนวโน้มออกกลางคัน จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดูแลนักเรียนหรือตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 สร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสร้างนวัตกรรมการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาเพื่อรองรับนักเรียนที่ออกกลางคัน ไม่ประสงค์เรียนต่อ แต่ต้องการทำงานให้สามารถรับไปฝึกอาชีพระยะสั้นและประกอบอาชีพได้

เรียมลักษ์ วิระพันธุ์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2564) ได้ศึกษา สภาพชีวิตเด็กที่เสี่ยงต่อการออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนวัดข้างคลอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพชีวิตเด็กที่เสี่ยงต่อการออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนวัดข้างคลอง (ชื่อสมมติ) สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ตัวอย่างวิจัยที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน จำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพชีวิตที่เสี่ยงต่อการออกกลางคันของเด็กนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนวัดข้างคลอง (ชื่อสมมติ) สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร คือ การหยุดเรียนบ่อย ขาดเรียนบ่อย การมาเรียนไม่สม่ำเสมอ บิดามารดาติดหนี้นอกระบบนักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีอาการซึมเศร้า ไม่ร่าเริงสดใส อารมณ์รุนแรงก้าวร้าว มักจะมีเรื่องทะเลาะชกต่อยกับเด็กนักเรียนคนอื่น บางคนมีโรคประจำตัวต้องพบแพทย์อยู่เป็นประจำ ครูผู้สอนบางคนตำหนิตัดสินใจใช้อำนาจต่อว่ากับเด็กนักเรียน สภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีฐานะยากจน อาชีพไม่มั่นคง มีรายได้ไม่แน่นอน สภาพแวดล้อมชุมชนที่เด็กนักเรียนอาศัยอยู่ล่อแหลมในการถูกชักจูงไปกระทำในทางที่ไม่เหมาะสม ทั้งเรื่องของยาเสพติด การใช้ความรุนแรง ขาดพื้นที่ดี ๆ ในการดำเนินชีวิต และพบว่านักเรียนกลุ่มดังกล่าว

มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์อ่อน และอยู่ลำดับท้าย ๆ ของห้องเรียน 2) แนวทางให้ความช่วยเหลือ และป้องกันการออกกลางคันให้กับเด็กนักเรียนประถมศึกษา ผู้ปกครองควรมั่นสังเกตบุตรหลานของตนโดยดูแลใกล้ชิด สนใจในผลการเรียนของบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ

10. กรอบแนวคิดการวิจัย

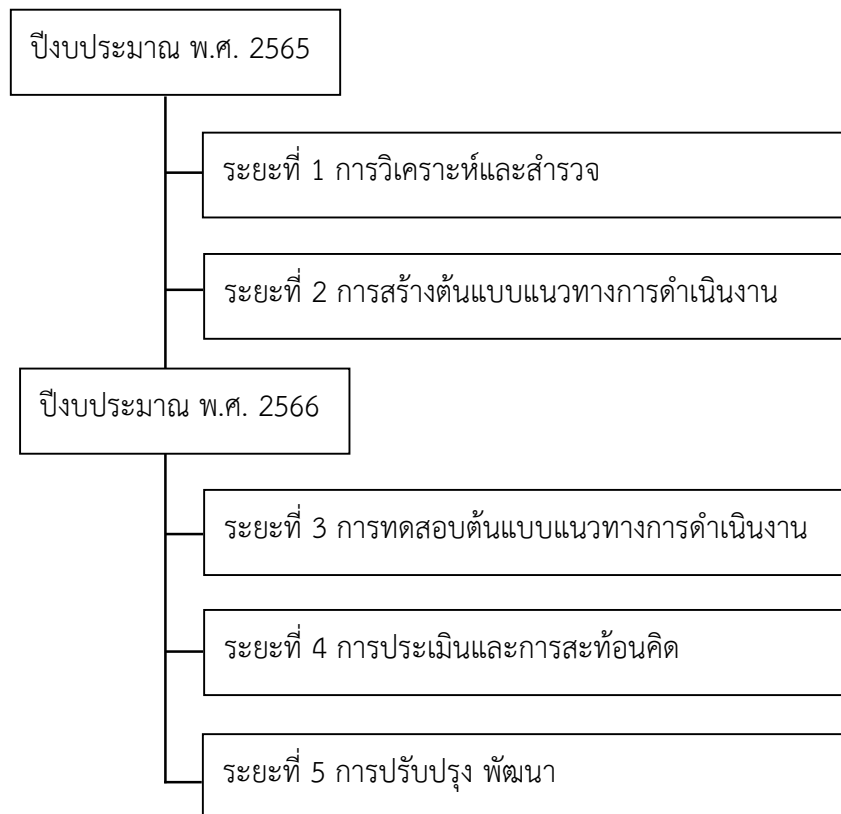
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ของนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการออกแบบทางการศึกษา (Design Research in Education) ดำเนินการคาบเกี่ยวระหว่าง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565-2566 มีการดำเนินการวิจัย 5 ระยะ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดำเนินการ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสำรวจ ระยะที่ 2 การสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน สำหรับ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 3 การทดสอบต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน ระยะที่ 4 การประเมินและการสะท้อนคิด และ ระยะที่ 5 การปรับปรุง พัฒนา ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กระบวนการวิจัย

จากกระบวนการวิจัยทั้ง 5 ระยะข้างต้น สามารถสรุปรายละเอียดการดำเนินการวิจัยภาพรวม ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 สรุปภาพรวมการดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลผลิต
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565					
ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ และสำรวจ	1. จัดกลุ่มเด็กตามสาเหตุ ของปัญหาและระดับ การศึกษา	ข้อมูลทุติยภูมิ จากแอปพลิเคชัน 28,134 คน	แบบบันทึก ข้อมูล	- ความถี่ ร้อยละ - วิเคราะห์ เนื้อหา	- กลุ่มนักเรียน จำแนกตาม สาเหตุของ ปัญหา รายภูมิภาค - สภาพปัญหา ข้อจำกัดและ ความต้องการ จำเป็นของเด็ก จำแนกตาม กลุ่มสาเหตุ ของปัญหา รายภูมิภาค
	2. วิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อจำกัดและความต้องการ จำเป็นของเด็กจำแนก ตามภูมิภาค	1. พบตัว 27,502 คน - กลับเข้าระบบ 20,143 คน - ยังไม่กลับเข้าระบบ 7,359 คน 2. ไม่พบตัว 375 คน 3. เสียชีวิต 74 คน 4. กำลังติดตาม 183 คน (สพฐ. ข้อมูล ณ วันที่ 15 ส.ค. 2565)			
	3. สำรวจสภาพปัญหา ของเด็กกลุ่มเสี่ยง จำแนกตามระดับ การศึกษาและภูมิภาค	2. เด็กกลุ่มเสี่ยงทุกคน ในโรงเรียนสังกัด สพท. ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 17 เขตพื้นที่ การศึกษา	แบบสำรวจ ข้อมูลเด็ก	- ความถี่ ร้อยละ - วิเคราะห์ เนื้อหา	กลุ่มเด็ก จำแนกตาม สภาพปัญหา ข้อจำกัดและ ความต้องการ จำเป็น
ระยะที่ 2 การพัฒนา ต้นแบบ แนวทางการ เฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็ก ตกหล่นและเด็ก ออกกลางคัน โดยประยุกต์ใช้ กระบวนการคิด ออกแบบ (Design Thinking)	1. การทำความเข้าใจ (Empathize)	ข้อมูลจากการวิจัย ระยะที่ 1 1. ข้อมูลกลุ่มเด็กเสี่ยง จากแอปพลิเคชัน 2. ข้อมูลกลุ่มเด็กเสี่ยง ในสถานศึกษา	แบบวิเคราะห์ ปัญหา	- วิเคราะห์ เนื้อหา	ความเข้าใจ ปัญหาของเด็ก ที่เชื่อมโยง ไปยังการระดม แนวคิดในการ แก้ปัญหา
	2. การกำหนดปัญหา (Define)				
	3. การสร้างความคิด (Ideate) สนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ที่ดำเนินการได้ประสบความสำเร็จ จำแนก ตามภูมิภาค	สำนักงานเขต กลุ่มเป้าหมาย 1. กลุ่มที่ 1 ผอ.สพท./ รอง ผอ.สพท /ผอ.กลุ่ม ส่งเสริมฯ และ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2. กลุ่มที่ 2 ครูและ ผู้ปกครอง	แบบบันทึก การสนทนา กลุ่ม	- วิเคราะห์ เนื้อหา	แนวทางการ ดำเนินงาน จำแนกตาม กลุ่มเด็ก

กระบวนการวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลผลิต
	4. การสร้างต้นแบบ (Prototype)	คณะวิจัย 4 ภูมิภาค และส่วนกลาง	แบบบันทึก การสังเคราะห์ ต้นแบบ	- วิเคราะห์เนื้อหา	ต้นแบบ แนวทางฯ 4 ภูมิภาค และส่วนกลาง
สรุปรายงานผลการวิจัย ระยะที่ 1-2 (กันยายน 2565)					
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566					
ระยะที่ 3 การทดสอบ (Test)	ทดลองใช้ต้นแบบ แนวทาง (ภาคเรียน ที่ 1/2566)	โรงเรียนสังกัด สพท. ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย	- ต้นแบบ แนวทาง - แบบสังเกต	- วิเคราะห์เนื้อหา	ข้อมูล ย้อนกลับจากการทดลองใช้ ต้นแบบ
ระยะที่ 4 การประเมินและสะท้อนคิด	1. ประเมินและสะท้อนคิดต้นแบบ โดยผู้เกี่ยวข้อง 2. ปรับปรุงต้นแบบ (จำแนกตามภูมิภาค)	1. ผอ.สพท./รอง ผอ.สพท./ผอ.กลุ่มส่งเสริมฯ 2. ผอ.รร. 3. ครู 4. นักเรียน 5. ผู้ปกครอง	- แบบประเมิน	- ความถี่ ร้อยละ - ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	- นวัตกรรม การแก้ปัญหา เด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน
สรุปรายงานผลการวิจัย ระยะที่ 3-4 (กันยายน 2566)					
ระยะที่ 5 การปรับปรุงพัฒนา	ปรับปรุงพัฒนา กระบวนการดำเนินงานตลอดปีการศึกษา 2566				

จากกระบวนการวิจัยภาพรวมข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำเสนอ รายละเอียดกระบวนการวิจัยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสำรวจ

การวิจัยในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์และสำรวจข้อมูลเด็กที่ตามกลับเข้ามาเรียนใหม่หลังจากที่ออกกลางคันไปแล้ว ซึ่งเป็นข้อมูลจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” และเด็กเสี่ยงออกกลางคันที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษา เพื่อจัดกลุ่มเด็ก วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของเด็ก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลการออกกลางคันของเด็กจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” 28,134 คน จำแนกตามสถานะการติดตามกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 3.2 ข้อมูลการออกกลางคันของเด็กจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน”

สถานะการติดตาม	ภาคบังคับ (คน)	พื้นที่ภาคบังคับ (คน)	รวมจำนวน (คน)
1. พบตัว	24,256	3,246	27,502
1.1 กลับเข้าระบบ	17,538	2,605	20,143
1.2 ยังไม่กลับเข้าระบบ	6,718	641	7,359
2. ไม่พบตัว	348	27	375
3. เสียชีวิต	66	8	74
4. กำลังติดตาม	103	80	183
รวม	24,773	3,361	28,134

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ข้อมูล ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2565)

1.2 แหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนทุกโรงที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มเป้าหมาย จำแนกเป็น 4 ภูมิภาค โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงครอบคลุมทุกประเภท จำนวน 17 เขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 3.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยจำแนกรายภูมิภาค

ภูมิภาค	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
1. ภาคเหนือ	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 3. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ 4. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัศึกษาน่าน
2. ภาคกลาง	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 3. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 3. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเลย-หนองบัวลำภู 4. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี 5. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย 6. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
4. ภาคใต้	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 3. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 4. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี-ชุมพร

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยระยะที่ 1 มี 2 ฉบับ ดังนี้

2.1 แบบบันทึกข้อมูลจากแอปพลิเคชัน ใช้บันทึกข้อมูลสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของนักเรียน รวมทั้งสภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของนักเรียนจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน”

2.2 แบบสำรวจข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questions) ใช้เก็บรวบรวมปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในระบบการศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะออกจากสถานศึกษาก่อนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

3.1 แบบบันทึกข้อมูลจากแอปพลิเคชัน ดำเนินการสร้างโดยศึกษาข้อมูลสาเหตุการออกจากระบบ สภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการจำเป็นของเด็กจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” เพื่อกำหนดประเด็นในการบันทึกข้อมูล สร้างเป็นแบบฟอร์มตามประเด็นที่กำหนด จากนั้นนำแบบบันทึกข้อมูลดังกล่าว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความชัดเจน ความครอบคลุม และความเหมาะสมของการใช้ภาษา ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

3.2 แบบสำรวจข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยง ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อกำหนดประเด็นในการสำรวจ แล้วสร้างเป็นแบบสำรวจออนไลน์จำแนกตามภูมิภาค จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความชัดเจน ความครอบคลุม และความเหมาะสมของการใช้ภาษา ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1) ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก	อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2) ดร.ธีร์ ภาวักนันท์	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
3) ดร.นิยม ไผ่โสภา	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 1
4) นางสาวพิมพ์รัตน์ โสธาร์ตัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปราษฎร์พิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
5) ดร.วีระเดช มณีนิพน	รองผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองเลย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นักวิจัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาคบันทึกข้อมูลสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของนักเรียน สภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของนักเรียน จากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน”

4.2 จัดกลุ่มเด็กออกกลางคันจากสาเหตุการออกจากระบบการศึกษา และบันทึกจำนวนเด็กจำแนกตามกลุ่ม ระดับการศึกษา และภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

4.3 นักวิจัยส่วนภูมิภาคส่งแบบสำรวจข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นแบบสำรวจออนไลน์ไปยังโรงเรียนทุกโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

4.4 วิเคราะห์ จัดกลุ่มเด็กตามสภาพความเสี่ยง และสรุปข้อมูลความเป็นอยู่ พฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง รวมถึงการเฝ้าระวัง ป้องกัน ที่โรงเรียนดำเนินการ จำแนกตามระดับการศึกษา และภูมิภาค

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวนเด็ก จากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” และข้อมูลจำนวนเด็กกลุ่มเสี่ยงจากการสำรวจออนไลน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ สาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของนักเรียน สภาพปัญหาข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของนักเรียน จากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” และข้อมูลความเป็นอยู่พฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง การเฝ้าระวัง ป้องกัน ที่โรงเรียนดำเนินการ จากการสำรวจออนไลน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนาต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน

การพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยประยุกต์ใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนทุกโรงที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำแนกเป็น 4 ภูมิภาค โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงครอบคลุมทุกประเภท จำนวน 17 เขต ดังนี้

ตารางที่ 3.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยระยะที่ 2 จำแนกรายภูมิภาค

ภูมิภาค	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
1. ภาคเหนือ	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 3. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ 4. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
2. ภาคกลาง	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 3. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 3. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเลย-หนองบัวลำภู 4. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี 5. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย 6. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
4. ภาคใต้	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 3. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 4. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี-ชุมพร

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยระยะที่ 2 มี 3 ฉบับ ดังนี้

2.1 แบบวิเคราะห์ปัญหาของเด็ก ใช้บันทึกข้อมูลสภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจ (Empathize) และกำหนดปัญหา (Define) ของเด็กแต่ละกลุ่มจากการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้ในการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันในขั้นสร้างความคิด (Ideate)

2.3 แบบบันทึกการสังเคราะห์ ต้นแบบ ใช้ในการยกร่างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันในขั้นการสร้างต้นแบบ (Prototype)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.1 แบบวิเคราะห์ปัญหาของเด็ก ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อกำหนดประเด็นของแบบวิเคราะห์ปัญหา แล้วสร้างเป็นแบบฟอร์มที่สมบูรณ์ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความชัดเจน ความครอบคลุม และความเหมาะสมของการใช้ภาษา ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน บทบาทหน่วยงาน เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมายและนโยบาย เพื่อกำหนดประเด็นในการสนทนา แล้วสร้างเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สมบูรณ์ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความชัดเจน ความครอบคลุม และความเหมาะสมของการใช้ภาษา ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

3.3 แบบบันทึกการสังเคราะห์ ต้นแบบ ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน บทบาทหน่วยงาน เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง กฎหมายและนโยบาย รวมทั้งแนวคิดการวิจัยออกแบบทางการศึกษา และกระบวนการคิดออกแบบ เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบบันทึก แล้วสร้างเป็นแบบบันทึกที่สมบูรณ์ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความชัดเจน ความครอบคลุม และความเหมาะสมของการใช้ภาษา ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นักวิจัยส่วนภูมิภาคบันทึกข้อมูลสภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจ (Empathize) และกำหนดปัญหา (Define) ของเด็กแต่ละกลุ่มจากการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 นักวิจัยส่วนภูมิภาคดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างความคิด (Ideate) อันจะนำไปสู่วิธีการหรือแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 แต่ละภูมิภาคจัดกลุ่มผู้สนทนาเป็น 3 กลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูล 6-12 คนต่อกลุ่ม ประกอบด้วย

1) กลุ่มที่ 1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษา

2) กลุ่มที่ 2 ครูและผู้ปกครอง

4.2.2 แจ้งวัตถุประสงค์การสนทนากลุ่ม คือ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันเฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.3 กำหนดหน้าที่ผู้ดำเนินการ (Moderator) ผู้บันทึก (Note Taker) และผู้ช่วย (Assistant)

4.2.4 นักวิจัยนำเสนอข้อมูลการวิจัยขั้นทำความเข้าใจ (Empathize) และขั้นกำหนดปัญหา (Define) ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มรับทราบก่อนเริ่มสนทนา

4.3 นักวิจัยส่วนภูมิภาค วิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกขั้นตอน และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อยกร่างต้นแบบ (Prototype) แนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันรายภูมิภาค โดยใช้ข้อมูลการสนทนากลุ่มและผลการวิจัยระยะที่ 1

4.4 นักวิจัยส่วนกลางสังเคราะห์ผลการกร่างต้นแบบ (Prototype) แนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันส่วนภูมิภาค เป็นต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2 เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบวิเคราะห์ปัญหาของเด็กกับบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสังเคราะห์ต้นแบบ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

6. ปฏิทินการวิจัย

เวลา	กระบวนการวิจัย	เครื่องมือวิจัย	แหล่งข้อมูล
15-22 ส.ค. 2565	ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสำรวจ 1. จัดกลุ่มเด็กตามสาเหตุของปัญหา และระดับการศึกษา 2. วิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของเด็ก จำแนกตามภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้)	แบบบันทึกข้อมูล จากแอปพลิเคชัน	ข้อมูลจากแอปพลิเคชัน 28,134 คน 1. พบตัว 27,502 คน - กลับเข้าระบบ 20,143 คน - ยังไม่กลับเข้าระบบ 7,359 คน 2. ไม่พบตัว 375 คน 3. เสียชีวิต 74 คน 4. กำลังติดตาม 183 คน (สพฐ., ข้อมูล ณ วันที่ 15 ส.ค. 2565)
23 ส.ค. 2565	3. ประชุมชี้แจงนักวิจัยส่วนภูมิภาค	-	-
24-31 ส.ค. 2565	4. ตรวจสอบสภาพปัญหาของเด็ก กลุ่มเสียงจำแนกตามภูมิภาค	แบบสำรวจข้อมูล เด็กกลุ่มเสียง	เด็กกลุ่มเสียงทุกคนในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 17 เขต

เวลา	กระบวนการวิจัย	เครื่องมือวิจัย	แหล่งข้อมูล
1-24 ก.ย. 2565	ระยะที่ 2 การพัฒนาต้นแบบ ประยุกต์ใช้กระบวนการคิด ออกแบบ (Design Thinking) 1. การทำความเข้าใจ (Empathize) 2. การกำหนดปัญหา (Define)	แบบวิเคราะห์ ปัญหาของเด็ก	ข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 1 1. ข้อมูลกลุ่มเด็กเสี่ยงจาก แอปพลิเคชัน 2. ข้อมูลกลุ่มเด็กเสี่ยง ในสถานศึกษา
	3. การสร้างความคิด (Ideate) โดยสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จำแนกตามภูมิภาค	แบบบันทึก การสนทนากลุ่ม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 17 เขต 1. กลุ่มที่ 1 ผอ.สพท./รอง ผอ.สพท ผอ.กลุ่มส่งเสริมฯ และ ผอ.สถานศึกษา 2. กลุ่มที่ 2 ครูและผู้บริหาร
	4. การสร้างต้นแบบ (Prototype)	แบบบันทึกการ สังเคราะห์ต้นแบบ	คณะวิจัย 4 ภูมิภาค
25-30 ก.ย. 2565	สรุป รายงานผลการวิจัยส่วนภูมิภาค		คณะวิจัย 4 ภูมิภาค
1-10 ต.ค. 2565	สร้างต้นแบบการดำเนินงานส่วนกลาง		คณะวิจัยส่วนกลาง
11-15 ต.ค. 2565	สรุป รายงานผลการวิจัยส่วนกลาง		คณะวิจัยส่วนกลาง

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสำรวจสภาพปัญหาการออกจากสถานศึกษาและความต้องการจำเป็นของเด็ก

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสำรวจสภาพปัญหาการออกจากสถานศึกษาและความต้องการจำเป็นของเด็ก

1. จำนวนและร้อยละของเด็กออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุการออกจากสถานศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการออกกลางคันของเด็กจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” จำแนกตามระดับการศึกษา ภูมิภาค และสาเหตุการออกกลางคัน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเด็กออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุการออกจากสถานศึกษา ระดับการศึกษาภาคบังคับ

สาเหตุ	เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		กลาง		ภาคใต้		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความจำเป็นของครอบครัว	216	32.40	22	5.91	194	27.79	330	32.97	762	28.20
2. ย้ายถิ่นที่อยู่	173	25.95	7	1.88	326	46.70	154	15.38	660	24.42
3. รายได้ไม่เพียงพอ	142	21.30	0	0.00	86	12.32	297	29.67	525	19.42
4. ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ	58	8.70	5	1.34	43	6.16	113	11.29	219	8.10
5. ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว	32	4.80	333	89.52	20	2.87	56	5.59	441	16.31
6. ผลกระทบจาก COVID-19	3	0.45	0	0.00	15	2.15	35	3.50	53	1.96
7. เสี่ยงต่อการกระทำผิด	4	0.60	4	1.08	8	1.15	5	0.50	21	0.78
8. การคมนาคมไม่สะดวก	4	0.60	1	0.27	6	0.86	11	1.10	22	0.81
รวม	632	100	372	100	698	100	1,001	100	2,703	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มเป้าหมายระดับการศึกษาภาคบังคับที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ที่ได้จากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” ออกกลางคัน รวมทั้งสิ้น 2,703 คน มีสาเหตุมาจากความจำเป็นของครอบครัว

มากที่สุด จำนวน 762 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 รองลงมาคือ ย้ายถิ่นที่อยู่ จำนวน 660 คน คิดเป็นร้อยละ 24.42 รายได้ไม่เพียงพอ จำนวน 525 คน คิดเป็นร้อยละ 19.42 คน ตามลำดับ และสาเหตุการออกกลางคืนน้อยที่สุด คือ การเสี่ยงต่อการกระทำผิด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 0.78

ทั้งนี้ ภาคเหนือ มีเด็กออกกลางคืนมากที่สุดมาจากสาเหตุ ความจำเป็นของครอบครัว จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเด็กออกกลางคืนมากที่สุดมาจากสาเหตุ ปัญหาความประพฤติ และการปรับตัว จำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 89.52 ภาคกลาง มีเด็กออกกลางคืนมากที่สุดมาจากสาเหตุ ย้ายถิ่นที่อยู่ จำนวน 326 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 และภาคใต้ มีเด็กออกกลางคืนมากที่สุดมาจากสาเหตุ ความจำเป็นของครอบครัว จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 32.97

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเด็กออกกลางคืนจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุการออกจากสถานศึกษา ระดับการศึกษาพหุภาคบังคับ

สาเหตุ	เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		กลาง		ภาคใต้		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความจำเป็นของครอบครัว	20	35.60	20	8.66	23	23.96	25	55.56	88	20.85
2. ย้ายถิ่นที่อยู่	10	17.80	-	-	44	45.83	13	28.89	67	15.88
3. รายได้ไม่เพียงพอ	6	10.68	-	-	3	3.13	3	6.67	12	2.84
4. ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ	6	10.68	2	0.87	5	5.21	1	2.22	14	3.33
5. ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว	4	7.12	209	90.48	9	9.38	2	4.44	224	53.08
6. ผลกระทบจาก COVID-19	2	3.56	-	-	3	3.13	-	-	5	1.18
7. เสี่ยงต่อการกระทำผิด	1	1.78	-	-	8	8.33	-	-	9	2.13
8. การคมนาคมไม่สะดวก	1	1.78	-	-	1	1.03	1	2.22	3	0.71
รวม	50	100	231	100	96	100	45	100	422	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มเป้าหมายระดับการศึกษาพหุภาคบังคับที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ที่ได้จากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” ออกกลางคืน รวมทั้งสิ้น 422 คน มีสาเหตุมาจากปัญหาความประพฤติและการปรับตัวมากที่สุด จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 53.08 รองลงมาคือ ความจำเป็นของครอบครัว จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 20.85 ย้ายถิ่นที่อยู่ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 15.88 ตามลำดับ และสาเหตุการออกกลางคืนน้อยที่สุด คือ การคมนาคมไม่สะดวก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.71

ทั้งนี้ ภาคเหนือ มีเด็กออกกลางคืนมากที่สุดมาจากสาเหตุ ความจำเป็นของครอบครัว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเด็กออกกลางคืนมากที่สุดมาจากสาเหตุ ปัญหาความประพฤติ และการปรับตัว จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 90.48 ภาคกลาง มีเด็กออกกลางคืนมากที่สุดมาจากสาเหตุ ย้ายถิ่นที่อยู่ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 45.83 และภาคใต้ มีเด็กออกกลางคืนมากที่สุดมาจากสาเหตุ ความจำเป็นของครอบครัว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56

2. สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กออกกลางคัน

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กออกกลางคันจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” จำแนกตามสาเหตุการออกกลางคัน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความจำเป็นของครอบครัว

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากความจำเป็นของครอบครัว มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) ต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว 2) ดูแลคนในครอบครัวที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ 3) ความรุนแรงในครอบครัว 4) ผู้ปกครองขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา 5) นักเรียนมีครอบครัว/มีบุตร และ 6) ไม่ประสงค์เรียนต่อเนื่องจากไปประกอบอาชีพ

ทั้งนี้ มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) ส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน 2) ประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) พัฒนาทักษะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และ 4) ประสานหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบ

2.2 ย้ายถิ่นที่อยู่

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากย้ายถิ่นที่อยู่ มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) ย้ายตามบิดามารดา/ผู้ปกครอง/ครอบครัว 2) ย้ายกลับต่างประเทศ และ 3) มีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง

ทั้งนี้ มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) ติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียน 2) จัดหาที่พักอาศัยตามความต้องการ และ 3) ติดต่อประสานบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือ

2.3 รายได้ไม่เพียงพอ

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุจากรายได้ไม่เพียงพอ มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) ผู้ปกครองว่างงาน/ตกงาน 2) ผู้ปกครองมีรายได้ไม่แน่นอน 3) รายได้เฉลี่ยครัวเรือนไม่เพียงพอ และ 4) ขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ

ทั้งนี้ มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) จัดหาทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ 2) จัดหาทุนระหว่างการศึกษา 3) จัดหาทุนสนับสนุนการศึกษาต่อ และ 4) จัดทำและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

2.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากปัญหาสุขภาพหรือความพิการ มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) โรคประจำตัว 2) บกพร่องทางสติปัญญา 3) บกพร่องทางร่างกาย 4) ประสบอุบัติเหตุ และ 5) การถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ

ทั้งนี้ มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) จัดหาปัจจัยยังชีพ 2) ติดต่อประสานงานเรื่องค่ารักษาพยาบาล 3) สนับสนุนค่าประกันอุบัติเหตุ และ 4) ให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา

2.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากปัญหาความประพฤติและการปรับตัว มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) การปรับตัวเข้ากับครอบครัว/สังคม 2) ชู้สาว/ติดเพื่อน 3) ยาเสพติด 4) ทะเลาะวิวาท 5) พฤติกรรมก้าวร้าว และ 6) ติดเกม/โลกออนไลน์

ทั้งนี้ มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) ประสานหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบ 2) จัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามความถนัด เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ และ 3) จัดหาผู้ให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา

2.6 ผลกระทบจาก COVID-19

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากผลกระทบจาก COVID-19 มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) โรงเรียนไม่สามารถเปิดเรียนได้ตามปกติ 2) ขาดอุปกรณ์การเรียนออนไลน์/อินเทอร์เน็ต 3) ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานระหว่างเรียนออนไลน์ 4) ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และสุขภาพ 5) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 6) หลุดออกจากระบบการศึกษา และ 7) นักเรียนขาดวินัยและความรับผิดชอบในการเข้าเรียน

ทั้งนี้ มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) แสวงหาแหล่งทุนการศึกษา 2) สนับสนุนบริการอุปกรณ์สื่อสาร/อินเทอร์เน็ตฟรี 3) ปรับรูปแบบการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น 4) พัฒนามาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และ 5) เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล

2.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากเสี่ยงต่อการกระทำผิด มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) ครอบครัวที่ประกอบอาชีพผิดกฎหมาย/ใช้ความรุนแรง 2) พักอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด/พื้นที่เสี่ยง 3) คบหาบุคคลที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด 4) ต้องการหารายได้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เช่น โทรศัพท์มือถือ สินค้าแบรนด์เนม เป็นต้น

ทั้งนี้ มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) สนับสนุนปัจจัยเรียนฟรี 2) แสวงหาแหล่งการศึกษาที่ไม่มีค่าใช้จ่าย 3) ประสานงานบุคคลและหน่วยงานอื่นช่วยเหลือ 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 4) ส่งเสริมการหารายได้เสริมระหว่างเรียน และ 5) จัดกิจกรรมสร้างความตระหนักส่งเสริมความพอเพียง เสริมสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง

2.8 การคมนาคมไม่สะดวก

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากการคมนาคมไม่สะดวก มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) พักอยู่ไกลสถานศึกษา 2) ไม่มีพาหนะรับ-ส่ง และ 3) สภาพเส้นทางการคมนาคมไม่สะดวก ไม่ปลอดภัย

ทั้งนี้ มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) สร้างเครือข่ายโรงเรียนในพื้นที่ที่มีคุณภาพ และ 2) สนับสนุนค่าใช้จ่ายการเดินทาง

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษา

จากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

1. จำนวนเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาจำแนกตามภูมิภาคและระดับการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามภูมิภาคและระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.3 จำนวนเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาจำแนกตามภูมิภาคและระดับการศึกษา

ภูมิภาค	จำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงจำแนกตามระดับการศึกษา		
	ภาคบังคับ (คน)	พ้นภาคบังคับ (คน)	รวม (คน)
เหนือ	119	84	203
ตะวันออกเฉียงเหนือ	373	230	603
กลาง	183	174	357
ใต้	352	190	542
รวม	1,027	678	1,708

จากตารางที่ 4.3 จำนวนเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย มีจำนวนทั้งสิ้น 1,708 คน ประกอบด้วย เด็กที่เรียนในระดับ การศึกษาภาคบังคับ จำนวน 1,027 คน เด็กที่พ้นการศึกษาภาคบังคับแล้ว จำนวน 678 คน

ทั้งนี้ เด็กที่เรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 1,027 คน จำแนกตามภูมิภาคได้ดังนี้ ภาคเหนือ จำนวน 119 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 373 คน ภาคกลาง จำนวน 183 คน และภาคใต้ จำนวน 352 คน

ส่วนเด็กที่พ้นการศึกษาภาคบังคับแล้ว จำนวน 678 คน จำแนกตามภูมิภาคได้ดังนี้ ภาคเหนือ จำนวน 84 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 230 คน ภาคกลาง จำนวน 174 คน และภาคใต้ จำนวน 190 คน

2. จำนวนและร้อยละของเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุที่อาจทำให้ ออกจากสถานศึกษาก่อนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามระดับการศึกษา ภูมิภาค และสาเหตุที่อาจทำให้ออกกลางคัน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษา ระดับการศึกษาภาคบังคับ

สาเหตุ	เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		กลาง		ภาคใต้		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความจำเป็นของครอบครัว	51	42.84	32	17.49	49	26.78	150	42.61	282	33.70
2. ย้ายถิ่นที่อยู่	15	12.60	13	7.10	12	6.56	62	17.61	102	12.19
3. รายได้ไม่เพียงพอ	23	19.32	8	4.37	17	9.29	85	24.15	133	15.89
4. ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ	5	4.20	15	8.20	7	3.83	15	4.26	42	5.02
5. ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว	6	5.04	104	56.83	81	44.26	2	0.57	193	23.06
6. ผลกระทบจาก COVID-19	4	3.36	2	1.09	1	0.55	15	4.26	22	2.63
7. เสี่ยงต่อการกระทำผิด	7	5.88	3	1.64	16	8.74	12	3.41	38	4.54
8. การคมนาคมไม่สะดวก	8	6.72	6	3.28	0	0.00	10	2.84	24	2.87
9. สมรส	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	0.28	1	0.10
รวม	119	100	183	100	183	100	352	100	837	100

จากตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ในระดับการศึกษาภาคบังคับ มีจำนวนทั้งสิ้น 837 คน จำแนกตามภูมิภาคได้ ดังนี้ ภาคเหนือ จำนวน 119 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 183 คน

ภาคกลางจำนวน 183 คน และภาคใต้ จำนวน 352 คน ทั้งนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบสาเหตุการสมรสที่อาจทำให้เด็กกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษาพื้นที่ภาคใต้ออกกลางคัน

ทั้งนี้ ภาคเหนือ เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน พบสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษามากที่สุดคือ ความจำเป็นของครอบครัว จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 42.84 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน พบสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษามากที่สุดคือ ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 56.83 ภาคกลาง เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน พบสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษามากที่สุดคือ ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 44.26 และภาคใต้ เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน พบสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษามากที่สุดคือ ความจำเป็นของครอบครัว จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 42.61

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันจำแนกตามภูมิภาคและสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษา ระดับการศึกษาพื้นภาคบังคับ

สาเหตุ	เหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		กลาง		ภาคใต้		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความจำเป็นของครอบครัว	32	38.08	31	22.46	66	37.93	65	34.21	194	33.10
2. ย้ายถิ่นที่อยู่	5	5.95	5	3.62	18	10.34	7	3.68	35	5.98
3. รายได้ไม่เพียงพอ	16	19.04	8	5.80	7	4.02	26	13.68	57	9.73
4. ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ	5	5.95	14	10.14	3	1.72	3	1.58	25	4.26
5. ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว	13	15.47	61	44.20	68	39.08	83	43.68	225	38.39
6. ผลกระทบจาก COVID-19	6	7.14	1	0.72	8	4.60	0	0.00	15	2.56
7. เสี่ยงต่อการกระทำผิด	6	7.14	12	8.70	3	1.72	1	0.53	22	3.75
8. การคมนาคมไม่สะดวก	-	-	6	4.35	1	0.57	0	0.00	7	1.19
9. สมรส	0	0.00	0	0.00	0	0.00	5	2.63	5	0.86
10. ผลการเรียน	1	1.19	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	0.18
รวม	84	100	138	100	174	100	190	100	586	100

จากตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ในระดับการศึกษาพื้นภาคบังคับ มีจำนวนทั้งสิ้น 586 คน จำแนกตามภูมิภาคได้ ดังนี้ ภาคเหนือ จำนวน 84 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 138 คน ภาคกลาง จำนวน 174 คน และภาคใต้ จำนวน 190 คน ทั้งนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบสาเหตุการสมรส ที่อาจทำให้เด็กกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษาพื้นที่ภาคใต้ และปัญหาจากเรื่องผลการเรียนของเด็กกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษาพื้นที่ภาคเหนือออกกลางคัน

ทั้งนี้ ภาคเหนือ เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน พบสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษามากที่สุด คือความจำเป็นของครอบครัว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 38.08 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน พบสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษามากที่สุด คือปัญหาความประพฤติและการปรับตัว จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 44.20 ภาคกลาง เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน พบสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษามากที่สุด คือปัญหาความประพฤติและการปรับตัว จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 39.08 และภาคใต้ เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน พบสาเหตุที่อาจทำให้ออกจากสถานศึกษามากที่สุด คือปัญหาความประพฤติและการปรับตัว จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 43.68

3. ความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง และการเฝ้าระวัง ป้องกันที่โรงเรียนดำเนินการ

จากการวิเคราะห์ความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง และการเฝ้าระวัง ป้องกันที่สถานศึกษาดำเนินการสำหรับเด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามสาเหตุที่อาจทำให้ออกกลางคัน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความจำเป็นของครอบครัว

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาความจำเป็นของครอบครัว มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) ต้องการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว 2) ความรุนแรงในครอบครัว 3) พ่อแม่ หย่าร้าง 4) พ่อหรือแม่เสียชีวิตคนใดคนหนึ่งหรือเสียชีวิตทั้งคู่ 5) ดูแลพ่อ หรือแม่ที่ป่วย 6) ติดตามผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น 7) ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ 8) ผู้ปกครองปกปิดข้อมูลไม่ให้ความร่วมมือ และ 9) พ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่มีครอบครัวใหม่

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) จัดหาแหล่งทุนการศึกษา 2) ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) ประสานความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 4) สร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจด้านการศึกษาให้ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน 5) ประสานโรงเรียนปลายทางเพื่อรับย้ายและดูแลช่วยเหลือ 6) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ และ 7) ใช้สหวิชาชีพและบุคคลในชุมชนเพื่อให้ข้อมูลและดูแลช่วยเหลือ

3.2 ย้ายถิ่นที่อยู่

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาการย้ายถิ่นที่อยู่ มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) ย้ายติดตามผู้ปกครอง 2) ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และ 3) อาชีพที่ไม่มั่นคงของผู้ปกครอง

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) การส่งต่อ ติดตามเอกสารส่งตัวนักเรียนและหลักฐานผลการเรียนเพื่อปรับปรุงข้อมูลในระบบ Data Management Center: DMC 2) ประสานความช่วยเหลือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) ตรวจสอบสถิติการมาเรียนของนักเรียนแต่ละคาบ/ชั่วโมง และ 4) ประสานโรงเรียนปลายทางเพื่อรับย้ายและดูแลช่วยเหลือ

3.3 รายได้ไม่เพียงพอ

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหารายได้ไม่เพียงพอ มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) อาชีพผู้ปกครองไม่มั่นคง 2) ผู้ปกครองว่างงาน/ตกงาน 3) รายได้เฉลี่ยครัวเรือนไม่เพียงพอ 4) ช่วยผู้ปกครองหารายได้ 5) ฐานะยากจน บิดามารดาไม่มีกำลังทรัพย์ และ 6) เสถียรภาพทางการเงินของครอบครัว

ทั้งนี้สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) จัดหาแหล่งทุนการศึกษา และ 3) ฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน

3.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาสุขภาพหรือความพิการ มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 2) ปัญหาสุขภาพ โรคประจำตัว สุขภาพไม่แข็งแรง 3) มีความพิการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือพิการซ้ำซ้อน จากความพิการ 9 ประเภท ทำให้มีข้อจำกัดด้านการเรียนและการอยู่ในสังคม 4) ประสบอุบัติเหตุรุนแรงต้องพักรักษาตัว 5) เป็นโรคซึมเศร้า มีปัญหาสุขภาพจิต และ 6) เป็นผู้ป่วยติดเตียงหรือเป็นเจ้าชายนินทรา

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) การทำประกันอุบัติเหตุ 3) ประสานหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ 4) จัดหาอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกตามประเภทความพิการ 5) จัดหาสื่อ เทคโนโลยีเฉพาะที่เหมาะสม 6) จัดทำแผน IEP/IIP 7) ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน และด้านสวัสดิการ 8) ประสานจิตแพทย์ นักจิตวิทยาในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือดูแล และ 9) โรงเรียนประสานหน่วยงานชุมชนในการให้ความช่วยเหลือดูแล

3.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาความประพฤติและการปรับตัว มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) ทศนคติการอยู่ร่วมกับผู้อื่น 2) ยาเสพติด 3) ทะเลาะวิวาท 4) พฤติกรรมก้าวร้าว 5) ติดเกม/โลกออนไลน์ 6) ความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้ปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสังคมไม่ได้ 7) มาโรงเรียนสาย หนีเรียน โดดเรียน หลบหลีกไม่เข้าโรงเรียน 8) เอาแต่ใจตนเอง อารมณ์ไม่นิ่ง 9) ติด O, ร, มส. ไม่ติดตามงาน ไม่ส่งงาน และ 10) พักอาศัยที่หอพักในโรงเรียนแต่ไม่ปฏิบัติตามกฎ

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) พัฒนาและจัดหาครูแนะแนว หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน 2) ประสานหน่วยงานจัดการศึกษานอกกระบบ 3) จัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามความถนัด เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมค่ายคุณธรรม ครู D.A.R.E. กิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ เป็นต้น 4) รับฟังปัญหาและความต้องการของผู้เรียนโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพร้อมหาวิธีดูแลช่วยเหลือ 5) จัดกิจกรรม ส่งเสริม ด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ 6) จัดให้มีมาตรการดูแลกวดขัน ช่วยเหลือและปรับพฤติกรรมนักเรียน โดยมีการกำกับดูแล ติดตามอย่างต่อเนื่อง 7) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในสถานศึกษา 8) ให้ความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมในช่วงวัยรุ่น 9) ประสานผู้ดูแลหอพัก ช่วยเหลือ หรือกำกับติดตามและสร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองดูแลนักเรียน 10) ให้การอบรมและสร้างกติกาข้อตกลงร่วมกันในการอยู่หอพักในสถานศึกษา และ 11) ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือประสานและหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน

3.6 ผลกระทบจาก COVID-19

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาผลกระทบจาก COVID-19 มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) ขาดอุปกรณ์การเรียนออนไลน์/ อินเทอร์เน็ต 2) นักเรียนขาดวินัยและความรับผิดชอบในการเข้าเรียน 3) นักเรียนเกิดสภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) และ 4) ปัญหาด้านการเรียนรู้ มีความวิตกกังวล กลัวเรียนตามเพื่อนไม่รู้เรื่อง และไม่มาเรียนเป็นเวลานาน

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานตามบริบทของนักเรียน 2) มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 3) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษากำกับติดตามนักเรียนอย่างใกล้ชิด 4) จัดหา หรือพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือส่งสื่อและ

แบบฝึกหัดให้ผู้เรียน 5) จัดสอนซ่อมเสริมหรือสร้างนวัตกรรมในการช่วยเหลือ 6) ช่วยเหลือและให้คำแนะนำจากนักจิตวิทยา และ 7) สร้างความรู้ความเข้าใจภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

3.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาเสี่ยงต่อการกระทำผิด มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) ขาดที่พึ่งพาทางจิตใจ 2) สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด 3) การเลียนแบบ 4) บ้านตั้งอยู่ใกล้แหล่งมั่วสุมต่อยาเสพติด 5) ติดเพื่อนรุ่นพี่ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด เช่น มั่วสุมยาเสพติด ลักทรัพย์ และทะเลาะวิวาท เป็นต้น

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 2) โครงการโรงเรียนสีขาว 3) ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา หรือครูฝ่ายปกครองมีการสังเกตพฤติกรรมเด็ก 5) ส่งต่อข้อมูลการกระทำผิดของนักเรียนให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง 6) จัดกิจกรรมการสร้างตระหนักรู้ให้ความรู้เท่าทันเกี่ยวกับการใช้สื่อ 7) จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ หรือกิจกรรมการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน และ 8) มีการบูรณาการความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

3.8 การคมนาคมไม่สะดวก

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาเรื่องการคมนาคมไม่สะดวก มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) บ้านกับโรงเรียนมีระยะทางห่างไกล 2) ไม่มีรถโดยสารประจำทาง/ไม่มีรถรับส่ง 3) ไม่มีพาหนะ และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และ 4) เส้นทางยากลำบาก ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) โรงเรียนสำรวจข้อมูลเด็กที่ไม่มียานพาหนะ/ไม่มีรถรับ-ส่ง/การเดินทางมาโรงเรียนยากลำบาก 2) จัดหารถรับ-ส่ง 3) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับปรุงถนน และ 4) พัฒนาสถานศึกษาประจำพักนอน

3.9 การสมรส

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาเรื่องการสมรส มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว 2) รู้เท่าไม่ถึงการณ์ และ 3) โดนล่อลวง หรือโดนข่มขืน

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ให้ความรู้เรื่องการดูแลเด็กในครอบครัว การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย และ 3) การประสานงานบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ช่วยเหลือ

3.10 ผลการเรียน

เด็กกลุ่มเสี่ยงออกกลางคันที่พบสาเหตุอาจทำให้ออกจากสถานศึกษา จากปัญหาเรื่องผลการเรียน มีความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมที่เกิดความเสี่ยง ดังนี้ 1) ติด O, ร, มส จำนวนมาก จนเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายการเรียน 2) เรียนไม่เข้าใจ เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่สามารถเรียนต่อได้ และ 3) ไม่มาเรียนและไม่มาลาออก

ทั้งนี้ สถานศึกษามีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ดังนี้ 1) ปรับรูปแบบการเรียน การวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล 2) ตรวจสอบ ตรวจสอบ และแก้ปัญหาผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3) จัดระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่สามารถติดตามรายงานนักเรียนได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย เข้าถึง และง่ายต่อผู้ปฏิบัติ 4) ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ

5) ประสานงานชุมชนที่พักอาศัย และสถานศึกษาปลายทางเพื่อสำรวจและจัดทำข้อมูลสารสนเทศผู้เรียนรายบุคคลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ตอนที่ 3 ผลการสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน

ผลการสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น 2) แนวทางการป้องกัน เฝ้าระวัง เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และ 3) แนวทางการติดตามช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น

แนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น จำแนกตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5 ส่วน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ครอบครัว/ผู้ปกครอง และเครือข่ายความร่วมมือ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น ดังนี้

1) กำหนดนโยบายการดำเนินงานไม่ให้เด็กตกหล่น และวางระบบให้มีกระบวนการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2) พัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับป้องกันเด็กตกหล่น โดยการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กตกหล่นที่เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมทุกปัญหาและสาเหตุของการตกหล่น และสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC)

3) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล (DMC) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการเชื่อมโยง และส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงาน และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

4) จัดระบบบริหารงานป้องกันเด็กตกหล่นระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทาง ดำเนินงานและกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) จัดทำคู่มือ และแนวทางการปฏิบัติ ประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องที่ชัดเจน ครบถ้วน และทั่วถึง

6) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกระดับทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น เพื่อช่วยค้นหาเด็กตกหล่น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญด้านการศึกษา

7) สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 อย่างทั่วถึง จริงจังและต่อเนื่อง

8) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการรับนักเรียน การติดตาม การส่งต่อ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งคุณภาพและปริมาณของประชากรวัยเรียนทุกคน

9) ทบทวนงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้ครอบคลุมนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ เพื่อช่วยบรรเทาค่าใช้จ่าย และสนับสนุนการศึกษาต่อของประชากรวัยเรียนทุกคน

10) เสริมสร้างระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปลผลการดำเนินงาน และการรายงาน การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย สามารถแก้ปัญหา ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานอย่างจริงจัง ชัดเจน และต่อเนื่อง

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกตกล่น ดังนี้

1) กำหนดนโยบายการดำเนินงานไม่ให้เกิดกตกล่นที่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับสภาพปัญหาเด็กกตกล่นของชุมชนและบริบทในพื้นที่

2) กำหนดนโยบายการรับนักเรียนเชิงรุก โดยการค้นหาเด็กตาม ทร.14 และเด็กที่ไม่มีชื่อ แต่มีตัวในพื้นที่บริการ แล้วลงตรวจเยี่ยมเพื่อแจ้งการนำเด็กเข้าเรียนเมื่อเด็กอายุถึงเกณฑ์โดยความร่วมมือของ เครือข่ายทุกหน่วยงาน

3) สสำรวจและจัดทำข้อมูลสารสนเทศประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่บริการให้สามารถ เชื่อมโยงข้อมูลทั้งระบบ

4) จัดตั้งศูนย์ประสานงานการป้องกันเด็กกตกล่น และแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อประสานงาน และรับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันเด็กกตกล่น

5) สสำรวจ นำเข้า และจัดทำข้อมูลสารสนเทศเด็กกตกล่นในเขตพื้นที่บริการให้สะดวก และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั้งระบบ

6) จัดทำคู่มือการดำเนินงานหรือแนวปฏิบัติการป้องกันเด็กกตกล่น และประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในการป้องกันเด็กกตกล่นแก่หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

7) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและบุคคลในพื้นที่ให้ครบถ้วน ครอบคลุม และทั่วถึงเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันเด็กกตกล่น และค้นหาเด็กกตกล่นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

8) ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตามการดำเนินงานป้องกันเด็กกตกล่น รวมทั้งการค้นหา เด็กกตกล่นของสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

9) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการรับนักเรียน และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

10) ส่งเสริม สนับสนุนระบบการแนะแนวการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด รวมทั้งการ พัฒนาครูแนะแนวให้มีสมรรถนะในการแนะแนวการศึกษาต่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและ ครอบครัว และการดำเนินงานการส่งต่อนักเรียน การติดตาม ช่วยเหลือจนจบการศึกษาภาคบังคับ

11) เสริมสร้างระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปลผลการดำเนินงาน และการรายงาน การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย สามารถแก้ปัญหา ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานอย่างจริงจัง ชัดเจน และต่อเนื่องสอดคล้องกับการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 สถานศึกษา

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญใน การดำเนินงานเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกตกล่น ดังนี้

1) ดำเนินงานเชิงรุกเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกตกล่น ที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการค้นหาเด็กตาม ทร.14 และเด็กที่ไม่มีชื่อ

แต่มีตัวในพื้นที่บริการ ลงตรวจเยี่ยม และติดตามประชากรวัยเรียน เพื่อแจ้งการนำเด็กเข้าเรียนเมื่อเด็กอายุถึงเกณฑ์โดยการประสานงานเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และแต่งตั้งคณะทำงานจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อประสานข้อมูลเด็กตาม ทร.14 และเด็กตกหล่น รวมทั้งเด็กที่ไม่มีชื่อแต่มีตัวในพื้นที่บริการ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจ และทีมสหวิชาชีพ เป็นต้น

3) ประกาศแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษา แจ้งเตือนผู้ปกครองล่วงหน้าในการส่งเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนก่อน 1 ปีการศึกษา ติดตามการเข้าเรียน รวมถึงการส่งต่อนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 กำหนด

4) สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญของการศึกษา การสนับสนุน และช่วยเหลือผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เติบโตตามศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล

5) สร้างความเข้าใจ บังคับใช้ และปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 โดยการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6) สำรวจ รวบรวม และจัดทำข้อมูลสารสนเทศประชากรวัยเรียนตาม ทร.14 และประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่บริการ เด็กตกหล่น รวมทั้งเด็กที่ไม่มีชื่อแต่มีตัวในพื้นที่บริการ และนำเข้าในระบบข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานต้นสังกัด

7) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการรับนักเรียน และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการทำงานเชิงรุก ประสานบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันเด็กไม่ให้เด็กตกหล่น

8) ส่งเสริมระบบการแนะแนวการศึกษาและการส่งต่อผู้เรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล โดยการประสานบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9) ดูแลช่วยเหลือ แก้ปัญหาให้ผู้เรียนสามารถศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ เติบโตตามศักยภาพรายบุคคล โดยการประสานบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10) เสริมสร้างระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปลผลการดำเนินงาน และการรายงานการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย สามารถแก้ปัญหา ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานอย่างจริงจัง ชัดเจนและต่อเนื่อง สอดคล้องกับการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 ครอบครัวยุคใหม่/ผู้ปกครอง

ครอบครัวยุคใหม่หรือผู้ปกครอง ของประชากรวัยเรียนที่ต้องเข้ารับการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น ดังนี้

1) ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานที่อยู่ในความดูแล และประชากรวัยเรียนที่ต้องเข้ารับการศึกษา รวมถึงการแนะนำสร้างความเข้าใจกับบุคคลและชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา

2) ศึกษาทำความเข้าใจและปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 รวมถึงการแนะนำสร้างความเข้าใจกับบุคคลและชุมชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ

3) ร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนและดูแลช่วยเหลือ แก้ปัญหาให้ผู้เรียนสามารถศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพรายบุคคล

4) แจ้งข้อมูลเมื่อพบเด็กตกหล่น หรือเด็กที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ผ่านช่องทางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว

1.5 เครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วยบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มีบทบาทที่สำคัญในการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น ดังนี้

1) ตระหนักถึงปัญหาและสาเหตุของเด็กตกหล่น รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการศึกษาและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

2) ส่งเสริม สนับสนุนการค้นหาเด็กตกหล่น หรือเด็กที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษา

3) แจ้งข้อมูลเมื่อพบเด็กตกหล่น หรือเด็กที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ผ่านช่องทางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว

4) สนับสนุนและดูแลช่วยเหลือ แก้ปัญหาให้ผู้เรียนสามารถศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพรายบุคคล

5) ส่งเสริม สนับสนุน เพื่อประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนัก รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษา การพาบุตรหลานเข้าเรียนเมื่อมีอายุถึงเกณฑ์ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

2. แนวทางการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา ประกอบด้วยแนวทางการดำเนินงานในภาพรวม และแนวทางที่จำแนกตามสาเหตุของปัญหาเด็กออกกลางคัน และจำแนกตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5 ส่วน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ครอบครัว/ผู้ปกครอง และเครือข่ายความร่วมมือ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวทางภาพรวม

2.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา ดังนี้

1) กำหนดนโยบายการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา และมีกระบวนการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

2) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือแก้ปัญหา หรือส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่นได้โดยสะดวก

3) พัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับป้องกันเด็กออกกลางคัน โดยการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กออกกลางคันที่เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมทุกปัญหาและสาเหตุของการออกกลางคัน และสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC)

4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับกระทรวง กรม หน่วยงาน และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อป้องกัน ฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

5) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาการออกกลางคันที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน

6) ส่งเสริมจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility of Education) เรียนแบบปรับระดับประคอง ปรับรูปแบบการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุของผู้เรียนรายบุคคล เด็กสามารถเรียนร่วมกับการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวได้

7) ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เป็นโปรแกรมเฉพาะบุคคล (Individual Program) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา สาเหตุ ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของผู้เรียนกลุ่มที่ต้องป้องกัน ฝ้าระวังเด็กไม่ให้ออกกลางคัน และกลุ่มที่ต้องดูแลช่วยเหลือหลังจากที่กลับเข้าระบบการศึกษาแล้ว

8) ส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเชื่อมโยงกับการทำงานเพื่อปลูกฝังเด็กให้ค้นหาตนเอง มีประสบการณ์ในโลกความเป็นจริง โดยปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติหรือเรียนรู้อาชีพต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทบทวนเนื้อหาวิชาการงานอาชีพแบบเดิมให้ทันกับยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

9) จัดระบบการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนเฉพาะบุคคล โดยเน้นการปฏิบัติจริง อาจเริ่มนำร่องเฉพาะครูแนะแนวก่อนได้

10) ปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาแนะแนวให้เป็นแบบเชิงรุกที่เชื่อมโยงเด็กเข้ากับการเรียนรู้ที่มีความหมาย มีการแนะแนวอาชีพในอนาคตที่เป็นแนวโน้มและทิศทางของโลก และตอบสนองการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล

11) พัฒนาระบบการรับนักเรียนของโรงเรียนให้มีการสื่อสารสนเทศที่เพียงพอ รายบุคคล มีการดำเนินงานติดตาม ดูแลช่วยเหลืออย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการประเมินความเสี่ยงของเด็กก่อนเข้าเรียนแต่ละชั้นปี เพื่อให้มีข้อมูลในการฝ้าระวัง ป้องกันเด็กเป็นรายบุคคล

12) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปลผลการดำเนินงาน และการรายงานการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนและแก้ปัญหาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อป้องกัน ฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา ดังนี้

1) กำหนดเป็นนโยบายระดับเขตพื้นที่การศึกษา “ไม่มีเด็กออกกลางคัน” ให้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความจำเป็นของนักเรียน ผู้ปกครองและสภาพบริบทในพื้นที่

2) ส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

3) สำรองตรวจสอบ และพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือ แก้ปัญหา หรือส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่นได้โดยสะดวก

4) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาเป็นรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับติดตาม ช่วยเหลือการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัด ให้สามารถป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาเป็นรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) ประสานงานการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

7) ระดมทรัพยากร ทุนการศึกษา และระดมความคิดเห็น รวมทั้งความร่วมมือในการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล

8) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility of Education) เรียนแบบปรับระดับประคองให้เด็กสามารถเรียนร่วมกับการทำงานช่วยเหลือครอบครัวได้

9) ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เป็นโปรแกรมเฉพาะบุคคล (Individual Program) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล

10) ส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเชื่อมโยงกับการทำงานเพื่อปลูกฝังเด็กให้ค้นหาตนเอง มีประสบการณ์ในโลกความเป็นจริง โดยปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติหรือเรียนรู้อาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย ทบทวนเนื้อหาวิชาการงานอาชีพแบบเดิมให้ทันกับยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

11) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนเฉพาะบุคคล โดยเน้นการปฏิบัติจริง อาจเริ่มนำร่องเฉพาะครูแนะแนวก่อนได้

12) สนับสนุนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาแนะแนวให้เป็นแบบเชิงรุกที่เชื่อมโยงผู้เรียนเข้ากับการเรียนรู้ที่มีความหมาย มีการแนะแนวอาชีพในอนาคตที่เป็นแนวโน้มและทิศทางของโลก และตอบสนองการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล

13) ส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตามการประเมินความเสี่ยงของเด็กก่อนเข้าเรียน เพื่อให้มีข้อมูลในการเฝ้าระวังเด็กเป็นรายบุคคลทุกระดับการศึกษา

2.1.3 สถานศึกษา

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา ดังนี้

1) กำหนดแนวทางการดำเนินการตามนโยบายสำนักเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน “ไม่มีเด็กออกกลางคัน” เพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

2) สสำรวจตรวจสอบ และนำเข้าสู่ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือ แก้ปัญหา หรือส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่นได้โดยสะดวก

3) สํารวจความขาดแคลน ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล ดำเนินการสนับสนุนการระดมทรัพยากร การจัดหาทุนการศึกษา ระดมความคิดเห็น รวมทั้งความร่วมมือในการป้องกัน ฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล

4) ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อป้องกัน ฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาเป็นรายบุคคลอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ครอบคลุมและทั่วถึงนักเรียนทุกคน

5) ประสานงานการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อป้องกัน ฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

6) ปรับหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility of Education) เรียนแบบปรับระดับประคองให้เด็กสามารถเรียนร่วมกับการทำงานช่วยเหลือครอบครัวมากยิ่งขึ้น อาจเป็นการเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning)

7) ครูควรจัดการเรียนรู้เป็นโปรแกรมเฉพาะบุคคล (Individual Program) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของนักเรียนเป็นรายบุคคล

8) จัดการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงการทำงานเพื่อปลูกฝังเด็กให้ค้นหาตนเอง มีประสบการณ์ในโลกความเป็นจริง โดยปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติหรือเรียนรู้อาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย ทบทวนเนื้อหาวิชาการงานอาชีพแบบเดิมให้ทันกับยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

9) จัดระบบการประเมินและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนเฉพาะบุคคล โดยเน้นการปฏิบัติจริง อาจเริ่มนำร่องเฉพาะครูแนะแนวก่อนได้

10) ปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาแนะแนวให้เป็นแบบเชิงรุกที่เชื่อมโยงเด็กเข้ากับการเรียนรู้ที่มีความหมาย มีการแนะแนวอาชีพในอนาคตที่เป็นแนวโน้มและทิศทางของโลก และตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

11) ปรับระบบการรับนักเรียนโดยให้มีขั้นตอนในการประเมินความเสี่ยงของเด็กก่อนเข้าเรียนเพื่อรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล และเพื่อให้มีข้อมูลในการฝ้าระวังเด็กเป็นรายบุคคล

12) พัฒนาและดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปลผลการดำเนินงาน และการรายงานการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนและแก้ปัญหาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.1.4 ครอบครัว/ผู้ปกครอง

ครอบครัวและผู้ปกครอง มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อป้องกัน ฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา ดังนี้

1) ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานที่อยู่ในความดูแล และประชากรวัยเรียนที่ต้องเข้ารับการศึกษา รวมถึงการแนะนำสร้างความเข้าใจกับบุคคลและชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา

2) ศึกษาทำความเข้าใจและปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 รวมถึงการแนะนำสร้างความเข้าใจกับบุคคลและชุมชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ

3) ร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุน และดูแลช่วยเหลือ แก้ปัญหาให้ผู้เรียนสามารถศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ เต็มตาม ศักยภาพรายบุคคล

4) แจ้งข้อมูลโรงเรียนและที่อยู่ปลายทางของนักเรียนและผู้ปกครองก่อนการย้ายถิ่นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดตาม ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5) แจ้งข้อมูลเมื่อพบเด็กออกกลางคัน หรือเด็กที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ผ่านช่องทางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว เพื่อติดตาม ดูแลช่วยเหลือให้กลับเข้าระบบการศึกษา

6) ร่วมพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้มีความเข้มแข็ง และสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนที่กลับเข้าระบบการศึกษา และเด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดจากระบบการศึกษา

7) เฝ้าระวัง ติดตาม และดูแลช่วยเหลือบุตรหลานที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่จะหลุดจากระบบการศึกษา โดยการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ประสานความร่วมมือโรงเรียนผ่านครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนว

2.1.5 เครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายความร่วมมือ มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อป้องกัน เฝ้าระวัง เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาให้สามารถเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพรายบุคคล ดังนี้

1) พัฒนาแนวทางการดำเนินงาน เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจให้บุคคล หน่วยงานและองค์กรในกำกับระดับพื้นที่ให้สามารถดำเนินงานป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือ เด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2) ประสานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

3) ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านนักเรียนร่วมกับสถานศึกษา เพื่อรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเสาะหาแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

4) สนับสนุน ช่วยเหลือ และให้บริการนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพหรือมีความพิการ ให้ผู้เรียนสามารถช่วยตนเองเบื้องต้น และฝึกอาชีพเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

5) เสริมสร้างความรู้ และความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็กหรือบุตรหลานให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งการเรียนรู้โทษภัยของยาเสพติด หรือความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยการจราจร เพื่อป้องกันอันตรายจากภัยคุกคามทุกด้าน

6) ร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวเด็ก ผ่านช่องทางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว เพื่อป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ ถ่ายทอดประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น ในรูปแบบของปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างความตระหนัก รักษ์ท้องถิ่นและพัฒนาตนเองจนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

8) ส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนัก รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษา การป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน

และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

2.2 แนวทางการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา จำแนกตามสาเหตุ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบสาเหตุการออกกลางคันของเด็กเพิ่มเติม 3 สาเหตุ คือ 1) การสมรสของเด็ก 2) ปัญหาผลการเรียน และ 3) การไม่เอาใจใส่ของผู้ปกครอง ทั้งนี้ พบแนวทางการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุของนักเรียนรายบุคคล จำแนกเป็น 11 สาเหตุ มีรายละเอียดการปฏิบัติ ดังนี้

2.2.1 ความจำเป็นของครอบครัว

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากความจำเป็นของครอบครัว คือ เด็กที่มีสภาพและความจำเป็นทางครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อทำให้เด็กไม่สามารถเข้ารับการศึกษารเรียนต่อได้ เช่น ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว ต้องหยุดเรียน ต้องดูแลบิดา - มารดา ที่เจ็บป่วย ครอบครัวอย่างร้าย พิการอาศัยกับผู้สูงอายุตามลำพัง ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เด็กเร่ร่อน ถูกทอดทิ้งให้อยู่ในความอุปการะของผู้ที่มีไข้บิดา-มารดา

2) แนวทาง

- 2.1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
- 2.2) การปรับปรุงแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล
- 2.3) การประสานความช่วยเหลือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2.4) การประสานเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล
- 2.5) การเสริมสร้างทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นที่เหมาะสมรายบุคคล
- 2.6) การส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียนเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล
- 2.7) การช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นที่เหมาะสมรายบุคคล
- 2.8) การจัดหาแหล่งทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นที่เหมาะสมรายบุคคล

2.2.2 ย้ายถิ่นที่อยู่

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากการย้ายถิ่นที่อยู่ คือ เด็กที่ย้ายติดตามผู้ปกครองย้ายที่อยู่อาศัยจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง ส่งผลกระทบต่อทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารเรียนต่อได้

2) แนวทาง

- 2.1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
- 2.2) การปรับปรุงแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล
- 2.3) การประสานโรงเรียนปลายทาง ส่งต่อ ติดตามเอกสารการส่งตัวนักเรียนและหลักฐานผลการเรียน พร้อมเชื่อมโยงข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์

2.4) การปรับปรุงข้อมูลในระบบ Data Management Center: DMC ให้ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน

2.5) การประสานความช่วยเหลือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 รายได้ไม่เพียงพอ

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากรายได้ไม่เพียงพอ คือ เด็กที่มีผู้ปกครอง ประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน ขาดแคลน เสื้อผ้า อาหาร รวมทั้งการขาดผู้อุปการะดูแลค่าเล่าเรียน ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษารึ เรียนต่อได้

2) แนวทาง

2.1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

2.2) การปรับรูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับ ความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล

2.3) การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กการศึกษา ภาคบังคับทุกคน เพื่อช่วยบรรเทาค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

2.4) การจัดหาแหล่งทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นที่ เหมาะสมรายบุคคล

2.5) การเสริมสร้างทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นที่เหมาะสม รายบุคคล

2.6) การส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียนเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล

2.2.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากปัญหาด้านสุขภาพร่างกายหรือความพิการ คือ เด็กที่มีโรคประจำตัว หรือเจ็บป่วยเรื้อรัง เป็นโรคติดต่อหรือโรคร้ายแรงที่ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการ การศึกษาหรือเรียนต่อได้ หรือเด็กที่มีความพิการทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ 1) บกพร่องทางการเห็น 2) บกพร่อง ทางการได้ยิน 3) บกพร่องทางสติปัญญา 4) บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ 5) ปัญหาทาง การเรียนรู้ 6) บกพร่องทางการพูดและภาษา 7) ปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) ออทิสติก และ 9) พิการซ้ำซ้อน ส่งผลกระทบทำให้เด็กไม่สามารถเข้ารับการศึกษารึ เรียนต่อได้

2) แนวทาง

2.1) การพัฒนา และแก้ปัญหาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล

2.2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

2.3) การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ ความพิการ หรือ ขันตอนและกระบวนการช่วยเหลือ จัดหา สนับสนุนเบี้ยยังชีพ รวมทั้งการส่งเสริมสวัสดิภาพและสวัสดิการ ผู้เรียนรายบุคคล

2.4) การสนับสนุนสื่อส่งเสริมพัฒนาการ แก้ปัญหา รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสำหรับแก้ปัญหาและช่วยเหลือความพิการแต่ละประเภท และการทำประกันอุบัติเหตุหรือประกันสุขภาพ ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล

2.5) การปรับรูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล

2.6) การประสานบุคคลและหน่วยงานทางสาธารณสุข โรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล

2.2.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากปัญหาความประพฤติและการปรับตัว คือ เด็กที่มีความประพฤติและปฏิบัติตัวขัดกับระเบียบของสถานศึกษา ไม่สามารถปรับสภาพตัวเองให้เข้ากับสังคมหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน หรือมีปัญหากับครูผู้สอน หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ต้องคดีชู้สาว หรือมีคู่ครอง ส่งผลกระทบให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

2) แนวทาง

2.1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

2.2) การปรับรูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล

2.3) การส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา และนักจิตวิทยาให้มีความรู้ และทักษะการป้องกัน ฝ้าระวัง และแก้ปัญหาพฤติกรรมและการปรับตัวของผู้เรียนรายบุคคล

2.4) การประสานบุคคลและหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบเพื่ออำนวยความสะดวกและดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถศึกษาต่อที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล

2.5) การส่งเสริมให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤติและนักศึกษา (พสน.) ให้ครอบคลุมจุดเสี่ยง สถานศึกษา นักเรียน และพฤติกรรมผู้เรียนที่ไม่พึงประสงค์

2.6) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถ เช่น กิจกรรมดนตรี กีฬา ศิลปะ เป็นต้น

2.7) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความภูมิใจในการช่วยเหลือสังคม และผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

2.8) การประสานบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อป้องกัน ฝ้าระวัง และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล เช่น บุคคลและหน่วยงานทางสาธารณสุข องค์กรศาสนา สถานีตำรวจ หรือ สหวิชาชีพ เป็นต้น

2.2.6 ผลกระทบจาก COVID-19

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากผลกระทบจาก COVID-19 คือ เด็กหรือครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

2) แนวทาง

- 2.1) การปรับปรุงแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- 2.2) การดำเนินการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามปัญหาและความต้องการรายบุคคล โดยการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมหรือการสอนซ่อมเสริม
- 2.3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยการดูแลติดตาม ช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดของครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา
- 2.4) การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน พร้อมป้กหมุ่ระบุปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 2.5) การนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคลและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2.2.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากการเสี่ยงต่อการกระทำผิด คือ เด็กที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงยาเสพติด พักอาศัยอยู่ในแหล่งอบายมุข ที่อาจส่งผลกระทบต่อทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

2) แนวทาง

- 2.1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยการสอดแทรกบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน
- 2.2) การส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข
- 2.3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
- 2.4) การส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติด เช่น กิจกรรมครู D.A.R.E. กิจกรรมกีฬา กิจกรรมค่ายคุณธรรม หรือกิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ เป็นต้น
- 2.5) การส่งเสริมให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักศึกษา (พสน.) ให้ครอบคลุมจุดเสี่ยง สถานศึกษา นักเรียน และพฤติกรรมผู้เรียนที่ไม่พึงประสงค์
- 2.6) การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสถานศึกษาที่สามารถรับผู้เรียนมาพักนอนเพื่อป้องกัน และนำผู้เรียนออกจากจุดเสี่ยงก่อนที่จะเกิดปัญหากับผู้เรียน
- 2.7) การประสานขอความร่วมมือกับบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและดูแลช่วยเหลือผู้เรียน หรืออาจนำผู้เรียนออกจากจุดเสี่ยงก่อนที่จะเกิดปัญหากับผู้เรียน

2.2.8 การคมนาคมไม่สะดวก

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากการคมนาคมไม่สะดวก คือ เด็กที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีระยะทางไกลจากสถานศึกษาหรืออยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล พื้นที่ป่าเขา เกาะ แก่ง รอยตะเข็บชายแดน ไม่สะดวกในการเดินทาง ส่งผลกระทบต่อทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

2) แนวทาง

2.1) การส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนในสถานศึกษาใกล้ที่พักอาศัย โดยการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพ พร้อมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2.2) การสร้างเครือข่ายของสถานศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและเตรียมความพร้อมรองรับและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล

2.3) การส่งเสริม สนับสนุน การจัดหาพาหนะในการรับ-ส่งผู้เรียนให้สามารถเดินทางไปโรงเรียนด้วยความสะดวกและปลอดภัย

2.5) การส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป-กลับโรงเรียนอย่างสะดวกและปลอดภัย

2.6) การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสถานศึกษาที่สามารถรับผู้เรียนมาพักนอน เพื่อบรรเทาค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้เรียนและผู้ปกครอง

2.2.9 สมรส

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากปัญหาการสมรส คือ เด็กที่สมรสแล้วเป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

2) แนวทาง

2.1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขศึกษา และเพศศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว รวมทั้งมีความรู้ และพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านเพศศึกษา

2.2) การส่งเสริม สนับสนุน ระบบการแนะแนวที่ถูกต้อง เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล รวมทั้งการปฏิบัติตามหลักจิตวิทยาวัยรุ่นที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล

2.3) การส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนรายบุคคล โดยการติดตาม ช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

2.4) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

2.5) การปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล

2.2.10 ผลการเรียน

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากปัญหาผลการเรียน คือ เด็กที่ติด 0, ร, ม.ส. สะสมจนเป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

2) แนวทาง

2.1) การปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล

2.2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

2.3) การจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุน และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนตามความถนัด เช่น ดนตรี กีฬา งานอาชีพ เทคโนโลยี เป็นต้น

2.4) การเพิ่มโอกาสทางการเรียน โดยการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับความต้องการ ความจำเป็นของนักเรียนรายบุคคล รวมทั้งการเทียบโอนประสบการณ์และผลการเรียน

2.2.11 ผู้ปกครองไม่ใส่ใจ

1) พฤติกรรม

เด็กออกกลางคันที่มีสาเหตุมาจากผู้ปกครองไม่ใส่ใจ คือ เด็กที่ผู้ปกครองไม่สนใจปล่อยปะละเลย ไม่ให้ความสำคัญกับบุตรหลาน ส่งผลกระทบทำให้ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือเรียนต่อได้

2) แนวทาง

2.1) การประสานงานบุคคล หรือองค์กรเอกชน องค์กรศาสนา สถานสงเคราะห์ มูลนิธิในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

2.2) การสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และการบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

3. แนวทางการติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานเพื่อติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา จำแนกตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5 ส่วน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ครอบครัว/ผู้ปกครอง และเครือข่ายความร่วมมือ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ดังนี้

1) กำหนดนโยบายการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน รวมทั้งกำหนดกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายให้ชัดเจน และเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับกระทรวง กรม รวมทั้งหน่วยงานระดับพื้นที่ เพื่อช่วยติดตาม ค้นหา เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน

3) จัดทำแนวทางการปฏิบัติให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับส่วนกลางและระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด หรือระดับพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้

4) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่น รวมทั้งการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวกและปลอดภัย

5) พัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับติดตาม ค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันที่เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมทุกปัญหาและสาเหตุ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC)

6) สร้างความเข้าใจ และบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 อย่างทั่วถึง

7) ส่งเสริม สนับสนุน การจัดสรรงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้ครอบคลุมนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ

8) ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานระบบการแนะแนวการศึกษา การส่งต่อ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ

9) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปและรายงานผลการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ดังนี้

1) กำหนดนโยบายการดำเนินงานค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็ก ชุมชนและบริบทในพื้นที่

2) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือศูนย์ประสานงานเพื่อรับผิดชอบค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

3) จัดทำคู่มือ หรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาแก่สถานศึกษาในสังกัดอย่างทั่วถึงและครอบคลุม ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้จริง

4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

5) ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

6) จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และนำเข้าในระบบสารสนเทศของผู้เรียนที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบันเพื่อใช้ในการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

7) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะด้านติดตามเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน

8) ส่งเสริม สนับสนุน ระบบการแนะแนวการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ดูแลช่วยเหลือและประสานงานส่งต่อนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ

9) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปและรายงานผลการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

3.3 สถานศึกษา

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อค้นหา ติดตาม เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ดังนี้

1) กำหนดแนวทางการดำเนินการตามนโยบายสำนักเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาทุกคน

2) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคันในพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจ ทีมสหวิชาชีพ เป็นต้น

- 3) ติดต่อประสานงาน กับผู้ปกครอง เพื่อค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
- 4) สร้างความเข้าใจและบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 กับผู้ปกครองอย่างจริงจัง
- 5) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน สามารถนำเข้าไปในระบบสารสนเทศของหน่วยงานต้นสังกัด
- 6) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน รวมทั้งการติดตามการดำเนินงานการส่งต่อนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น
- 7) ส่งเสริมระบบการแนะแนวการศึกษาของโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือ และส่งต่อนักเรียน จนจบการศึกษาภาคบังคับ
- 8) พัฒนาและดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปผลการดำเนินงาน และการรายงาน การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุน และแก้ปัญหาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3.4 ครอบครัวยุคใหม่/ผู้ปกครอง

ครอบครัวยุคใหม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อค้นหา ติดตามเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ดังนี้

- 1) ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานที่อยู่ในความดูแล และประชากรวัยเรียนที่ต้องเข้ารับการศึกษา รวมถึงการแนะนำสร้างความเข้าใจกับบุคคลและชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา
- 2) ศึกษาทำความเข้าใจและปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 รวมถึงการแนะนำสร้างความเข้าใจกับบุคคลและชุมชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545
- 3) ร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนและดูแลช่วยเหลือ แก้ปัญหาให้ผู้เรียนสามารถศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพรายบุคคล

3.5 เครือข่ายความร่วมมือ

- 1) ตระหนักถึงปัญหา และสาเหตุของเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการศึกษา และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545
- 2) ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความร่วมมือในการค้นหา ติดตาม รวมทั้งแจ้งข้อมูลเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคันอย่างต่อเนื่องจริงจัง
- 3) ส่งต่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาทุกสังกัด เพื่อแก้ปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
- 4) แจ้งข้อมูลเมื่อพบเด็กตกหล่น หรือเด็กที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ผ่านช่องทางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์การวิจัยทั่วไป เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ของนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์จัดกลุ่มเด็กตามสภาพปัญหา ข้อจำกัดที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็กและความต้องการจำเป็นของเด็ก 2) เพื่อพัฒนาต้นแบบแนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น 3) เพื่อพัฒนาต้นแบบแนวทางการป้องกัน ฝ้าระวังการออกกลางคันที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง 4) เพื่อพัฒนาต้นแบบแนวทางการติดตาม ช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง และ 5) เพื่อประเมินต้นแบบแนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น แนวทางการป้องกันและฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และแนวทางการติดตาม ช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการออกแบบทางการศึกษา (Design Research in Education) ดำเนินการคาบเกี่ยวระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2565-2566 มีการดำเนินการวิจัย 5 ระยะ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดำเนินการ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสำรวจ ระยะที่ 2 การสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 3 การทดสอบต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน ระยะที่ 4 การประเมินและการสะท้อนคิด และระยะที่ 5 การปรับปรุง พัฒนา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากทั้ง 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ จำนวน 17 เขต จำนวนโรงเรียน รวม 1,435 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมาย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปผล อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผล

1. สภาพปัญหาหรือข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน

จากการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า สาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็ก ประกอบด้วย 11 สาเหตุ ดังนี้ 1) ความจำเป็นของครอบครัว 2) ย้ายถิ่นที่อยู่ 3) รายได้ไม่เพียงพอ 4) ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ 5) ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว 6) ผลกระทบจาก COVID-19 7) เสี่ยงต่อการกระทำผิด 8) การคมนาคมไม่สะดวก 9) สมรส 10) ผลการเรียน และ 11) ผู้ปกครองไม่ใส่ใจ ทั้งนี้ สาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็กมากที่สุด คือ ความจำเป็นของครอบครัว รองลงมาคือ การย้ายถิ่นที่อยู่ รายได้ไม่เพียงพอ ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว และปัญหาสุขภาพหรือความพิการ ตามลำดับ ทั้งนี้ สามารถจำแนกตามภูมิภาคได้ ดังนี้ ภาคเหนือและภาคใต้ มีเด็กออกกลางคันมากที่สุดมาจากสาเหตุความจำเป็นของครอบครัว

ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเด็กออกกลางคันมากที่สุดมาจากสาเหตุปัญหาความประพฤติและการปรับตัว และภาคกลางมีเด็กออกกลางคันมากที่สุด 2 สาเหตุ คือการย้ายถิ่นที่อยู่และปัญหาความประพฤติและการปรับตัว

ทั้งนี้ สรุปสภาพปัญหาหรือข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน จำแนกตามสาเหตุได้ ดังนี้

1.1 ความจำเป็นของครอบครัว คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) ต้องการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว 2) ความรุนแรงในครอบครัว 3) พ่อแม่ หย่าร้าง 4) พ่อหรือแม่เสียชีวิตคนใดคนหนึ่งหรือเสียชีวิตทั้งคู่ 5) ดูแลพ่อหรือแม่ที่ป่วย 6) ย้ายติดตามผู้ปกครอง 7) ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ 8) ผู้ปกครองปกปิดข้อมูลไม่ให้ความร่วมมือ และ 9) พ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่มีครอบครัวใหม่

1.2 ย้ายถิ่นที่อยู่ คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) ย้ายติดตามผู้ปกครองไปประกอบอาชีพ และ 2) ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

1.3 รายได้ไม่เพียงพอ คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) อาชีพผู้ปกครองไม่มั่นคง 2) ผู้ปกครองว่างงาน/ตกงาน 3) รายได้เฉลี่ยครัวเรือนไม่เพียงพอ 4) ฐานะยากจน บิดามารดาไม่มีกำลังทรัพย์ และ 5) เสถียรภาพทางการเงินของครอบครัว

1.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 2) ปัญหาสุขภาพโรคประจำตัว สุขภาพไม่แข็งแรง 3) มีความพิการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือพิการซ้ำซ้อน จากความพิการ 9 ประเภท ทำให้มีข้อจำกัดด้านการเรียนและการอยู่ในสังคม 4) ประสบอุบัติเหตุรุนแรงต้องพักรักษาตัว 5) เป็นโรคซึมเศร้า มีปัญหาสุขภาพจิต และ 6) เป็นผู้ป่วยติดเตียงหรือเป็นเจ้าของนิทรา

1.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) ทักษะคิดการอยู่ร่วมกับผู้อื่น 2) ติดยาเสพติด 3) ทะเลาะวิวาท 4) พฤติกรรมก้าวร้าว 5) ติดเกม/โลกออนไลน์ 6) ความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้ปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสังคมไม่ได้ 7) มาโรงเรียนสาย หนีเรียน โดดเรียน หลบหลีกไม่เข้าโรงเรียน 8) เอาแต่ใจตนเอง อารมณ์ไม่มั่นคง และ 9) พักอาศัยที่หอพักในโรงเรียนแต่ไม่ปฏิบัติตามกฎ

1.6 ผลกระทบจาก COVID-19 คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) ขาดอุปกรณ์การเรียนออนไลน์/อินเทอร์เน็ต 2) นักเรียนขาดวินัยและความรับผิดชอบในการเข้าเรียน 3) นักเรียนเกิดสภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) และ 4) ปัญหาด้านการเรียนรู้ มีความวิตกกังวล กลัวเรียนตามเพื่อนไม่รู้เรื่องและไม่มาเรียนเป็นเวลานาน

1.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) ขาดที่พึ่งพาทางจิตใจ 2) สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด 3) การเลียนแบบ 4) บ้านตั้งอยู่ใกล้แหล่งมั่วสุ่มยาเสพติด 5) ติดเพื่อนรุ่นพี่ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด เช่น มั่วสุ่มยาเสพติด ลักทรัพย์ และทะเลาะวิวาท เป็นต้น

1.8 คมนาคมไม่สะดวก คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) บ้านกับโรงเรียนมีระยะทางห่างไกล 2) ไม่มีรถโดยสารประจำทาง/ไม่มีรถรับส่ง 3) ไม่มีพาหนะและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และ 4) เส้นทางยากลำบาก ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย

1.9 การสมรส คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว 2) รู้เท่าไม่ถึงการณ์ และ 3) โดนล่อลวงหรือโดนข่มขืน

1.10 ผลการเรียน คือ เด็กที่มีสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดและความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน ดังนี้ 1) ติด 0, ร, มส จำนวนมาก จนเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายการเรียน 2) เรียนไม่เข้าใจ เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่สามารถเรียนต่อได้ และ 3) ไม่มาเรียนและไม่มาลาออก

2. แนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

สรุปผลการสร้างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) แนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดตกหล่น 2) แนวทางการป้องกัน ฝ้าระวัง เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และ 3) แนวทางการติดตามช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดตกหล่น

สรุปแนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดตกหล่นโดยภาพรวม ตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) สถานศึกษา 4) ครอบครัว/ผู้ปกครอง และ 5) เครือข่ายความร่วมมือ ดังนี้

1) กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และขับเคลื่อนการดำเนินงานไม่ให้เกิดตกหล่นและวางระบบให้มีกระบวนการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง การค้นหาเด็กตาม ทร.14 และเด็กที่ไม่มีชื่อแต่มีตัวในพื้นที่บริการ แล้วลงตรวจเยี่ยมเพื่อแจ้งการนำเด็กเข้าเรียนเมื่อเด็กอายุถึงเกณฑ์ รวมถึงการสำรวจและจัดทำข้อมูลสารสนเทศประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่บริการ โดยความร่วมมือของเครือข่ายทุกหน่วยงาน

2) พัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับป้องกันเด็กตกหล่น โดยการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กตกหล่นที่เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมทุกปัญหาและสาเหตุของการตกหล่น และสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC)

3) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล (DMC) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการเชื่อมโยง และส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงาน และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

4) จัดระบบบริหารงานป้องกันเด็กตกหล่นระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อกำหนดแนวทาง ดำเนินงานและกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) จัดทำคู่มือ และแนวทางการปฏิบัติ ประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องที่ชัดเจน ครบถ้วน และทั่วถึง

6) จัดตั้งศูนย์ประสานงานการป้องกันเด็กตกหล่น และแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อประสานงานและรับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันเด็กตกหล่น

7) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกระดับทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น เพื่อช่วยค้นหาเด็กตกหล่น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญด้านการศึกษา

8) สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 อย่างทั่วถึง จริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งการประกาศแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษา แจ้งเตือนผู้ปกครองล่วงหน้าในการส่งเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนก่อน 1 ปีการศึกษา

ติดตามการเข้าเรียน และการส่งต่อนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ที่กำหนด

9) ส่งเสริม สนับสนุน ระบบการแนะแนวการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด รวมทั้งการพัฒนาครูแนะแนวให้มีสมรรถนะในการแนะแนวการศึกษาต่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและครอบครัว และการดำเนินงานการส่งต่อนักเรียน การติดตาม ช่วยเหลือจนจบการศึกษาภาคบังคับ

10) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการรับนักเรียน การติดตาม การส่งต่อ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งคุณภาพและปริมาณของประชากรวัยเรียนทุกคน

11) ทบทวนงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้ครอบคลุมนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ เพื่อช่วยบรรเทาค่าใช้จ่าย และสนับสนุนการศึกษาต่อของประชากรวัยเรียนทุกคน

12) ส่งเสริม สนับสนุน เพื่อประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนัก รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษา การพาบุตรหลานเข้าเรียนเมื่อมีอายุถึงเกณฑ์ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

13) เสริมสร้างระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปผลการดำเนินงาน และการรายงานการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย สามารถแก้ปัญหา ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานอย่างจริงจัง ชัดเจน และต่อเนื่อง

2.2 แนวทางการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กการออกกลางคัน

สรุปแนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาโดยภาพรวม ตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) สถานศึกษา 4) ครอบครัว/ผู้ปกครอง และ 5) เครือข่ายความร่วมมือ ดังนี้

1) กำหนดนโยบายการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา “ไม่มีเด็กออกกลางคัน” และมีกระบวนการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง

2) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือแก้ปัญหา หรือส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่นได้โดยสะดวก

3) พัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับป้องกันเด็กออกกลางคัน โดยการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กออกกลางคันที่เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมทุกปัญหาและสาเหตุของการออกกลางคัน และสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC)

4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับกระทรวง กรม หน่วยงาน และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) รวมทั้งประสานงานการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่เพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา

5) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาการออกกลางคันที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน

6) ส่งเสริมจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility of Education) เรียนแบบประคับประคอง ปรับรูปแบบการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุของผู้เรียนรายบุคคล เด็กสามารถเรียนร่วมกับการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวได้

7) ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เป็นโปรแกรมเฉพาะบุคคล (Individual Program) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา สาเหตุ ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นของผู้เรียนกลุ่มที่ต้องป้องกัน เผ่าระวัง เด็กไม่ให้ออกกลางคัน และกลุ่มที่ต้องดูแลช่วยเหลือหลังจากที่กลับเข้าระบบการศึกษาแล้ว

8) ส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเชื่อมโยงกับการทำงานเพื่อปลูกฝังเด็กให้ค้นหาตนเอง มีประสบการณ์ในโลกความเป็นจริง โดยปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติหรือเรียนรู้อาชีพต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทบทวนเนื้อหาวิชาการงานอาชีพแบบเดิมให้ทันกับยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

9) จัดระบบการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนเฉพาะบุคคล โดยเน้นการปฏิบัติจริง อาจเริ่มนำร่องเฉพาะครูแนะแนวก่อนได้

10) ปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาแนะแนวให้เป็นแบบเชิงรุกที่เชื่อมโยงเด็กเข้ากับการเรียนรู้ที่มีความหมาย มีการแนะแนวอาชีพในอนาคตที่เป็นแนวโน้มและทิศทางของโลก และตอบสนองการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล

11) พัฒนาระบบการรับนักเรียนของโรงเรียนให้มีการข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอ รายบุคคล มีการดำเนินงานติดตาม ดูแลช่วยเหลืออย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการประเมินความเสี่ยงของเด็ก ก่อนเข้าเรียนแต่ละชั้นปี เพื่อให้มีข้อมูลในการเผ่าระวัง ป้องกันเด็กเป็นรายบุคคล

12) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อป้องกัน เผ่าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาเป็นรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

13) ระดมทรัพยากร ทุนการศึกษา และระดมความคิดเห็น รวมทั้งความร่วมมือในการป้องกัน เผ่าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล

14) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปลผลการดำเนินงาน และการรายงาน การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนและแก้ปัญหาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.3 แนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานเพื่อติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยภาพรวมตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) สถานศึกษา 4) ครอบครัว/ผู้ปกครอง และ 5) เครือข่ายความร่วมมือ ดังนี้

1) กำหนดนโยบายการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน รวมทั้งกำหนด กระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายให้ชัดเจน และเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

2) สร้างความเข้าใจและบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 กับผู้ปกครองอย่างจริงจัง

3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับกระทรวง กรม รวมทั้งหน่วยงานระดับพื้นที่ เพื่อช่วยติดตาม ค้นหา เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน

4) จัดทำคู่มือและแนวทางการปฏิบัติให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับ ส่วนกลางและระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด หรือระดับพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้

- 5) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่น รวมทั้งการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวกและปลอดภัย
- 6) พัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับติดตาม ค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูลเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันที่เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมทุกปัญหาและสาเหตุ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC)
- 7) สร้างความเข้าใจ และบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 อย่างทั่วถึง
- 8) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือศูนย์ประสานงานเพื่อรับผิดชอบค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา
- 9) ส่งเสริม สนับสนุน การจัดสรรงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้ครอบคลุมนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ
- 10) ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานระบบการแนะแนวการศึกษา การส่งต่อ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ
- 11) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะด้านติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
- 12) ส่งเสริม สนับสนุน ระบบการแนะแนวการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ดูแลช่วยเหลือ และประสานงานส่งต่อนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ
- 13) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปลงและรายงานผลการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลจำแนกออกเป็น 4 ประเด็น มีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพปัญหาหรือข้อจำกัดที่เป็นสาเหตุการตกหล่น ออกกลางคันและความต้องการจำเป็นของเด็ก

จากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็ก ประกอบด้วย 11 สาเหตุ ดังนี้ 1) ความจำเป็นของครอบครัว 2) ย้ายถิ่นที่อยู่ 3) รายได้ไม่เพียงพอ 4) ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ 5) ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว 6) ผลกระทบจาก COVID-19 7) เสี่ยงต่อการกระทำผิด 8) การคมนาคมไม่สะดวก 9) สมรส 10) ผลการเรียน และ 11) ผู้ปกครองไม่ใส่ใจ ทั้งนี้ สาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็กมากที่สุด คือ ความจำเป็นของครอบครัว รองลงมาคือ ย้ายถิ่นที่อยู่ รายได้ไม่เพียงพอ ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว และปัญหาสุขภาพหรือความพิการ ตามลำดับ ส่วนสภาพปัญหาข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นที่เป็นสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคัน สามารถจำแนกตามสาเหตุการตกหล่นและออกกลางคันของเด็ก ซึ่งเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันส่วนใหญ่มีปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับครอบครัว เช่น ต้องช่วยเหลือผู้ปกครองประกอบอาชีพ หรือประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว พ่อแม่หย่าร้าง พ่อหรือแม่เสียชีวิตคนใดคนหนึ่ง หรือเสียชีวิตทั้งคู่ ดูแลพ่อหรือแม่ที่ป่วย ติดตามผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น มีความจำเป็นไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ พ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่มีครอบครัวใหม่ ผู้ปกครองบางคนปกปิดข้อมูลไม่ให้ความร่วมมือ การย้ายติดตาม

ผู้ปกครอง ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง อาชีพผู้ปกครองไม่มั่นคง ผู้ปกครองว่างงาน/ตกงาน รายได้เฉลี่ยครัวเรือน ไม่เพียงพอ มีฐานะยากจน บิดามารดาไม่มีกำลังทรัพย์และเสถียรภาพทางการเงินของครอบครัว เด็กบางส่วนอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือมีที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ใกล้แหล่งมั่วสุมต่อยาเสพติด มีปัญหาเรื่องการเดินทาง บ้านกับโรงเรียนมีระยะทางห่างไกล ไม่มีรถโดยสารประจำทาง/ไม่มีรถรับส่ง ไม่มีพาหนะและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเส้นทางยากลำบาก ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย

ทั้งนี้ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันบางส่วนมีสาเหตุจากปัญหาพฤติกรรม การปรับตัว และความต้องการจำเป็นส่วนบุคคล ได้แก่ ปัญหาทัศนคติการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ยาเสพติด ทะเลาะวิวาท พฤติกรรม ก้าวร้าว ติดเกม/โลกออนไลน์ ความประพฤตินี้ไม่เหมาะสม ส่งผลให้ปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสังคมไม่ได้ มาโรงเรียนสาย หนีเรียน โดดเรียน หลบหลีกไม่เข้าโรงเรียน เอาแต่ใจตนเอง อารมณ์ไม่นิ่ง ติด 0, ร, มส. ไม่ติดตามงาน ไม่ส่งงาน เด็กบางส่วนพักอาศัยที่หอพักในโรงเรียนแต่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ขาดที่พึ่งพาทางจิตใจ บางส่วนติดเพื่อนรุ่นพี่ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดความผิด เช่น มั่วสุมยาเสพติด ลักทรัพย์ และทะเลาะวิวาท เป็นต้น การเลียนแบบพฤติกรรม หรือบางส่วนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ ปัญหาสุขภาพ โรคประจำตัว สุขภาพไม่แข็งแรง มีความพิการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือพิการซ้ำซ้อน จากความพิการ 9 ประเภท ทำให้มีข้อจำกัดด้านการเรียนและการอยู่ในสังคม ประสบอุบัติเหตุรุนแรงต้องพักรักษาตัว เป็นโรคซึมเศร้า มีปัญหาสุขภาพจิต และเป็นผู้ป่วยติดเตียงหรือเป็นเจ้าชายนิทรา เด็กบางส่วนต้องออกกลางคันจากการสมรส อาจเป็นเพราะปัญหาขาดความอบอุ่นจากครอบครัว การรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือการโดนล่อลวง หรือโดนข่มขืน อีกทั้งเด็กบางส่วนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 เช่น ขาดอุปกรณ์การเรียนออนไลน์/ อินเทอร์เน็ต บางส่วนขาดวินัยและความรับผิดชอบในการเข้าเรียน เกิดสภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) มีปัญหาด้านการเรียนรู้ มีความวิตกกังวล กลัวเรียนตามเพื่อนไม่รู้เรื่องและไม่มาเรียน เป็นเวลานาน มีปัญหาเรื่องผลการเรียน ติด 0, ร, มส จำนวนมาก จนเกิดความท้อแท้ เปื่อหน่ายการเรียน เรียนไม่เข้าใจ เรียนไม่ทันเพื่อน และไม่สามารถเรียนต่อได้

สอดคล้องกับ พัชรภา ตันติชูเวช (2560) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาแบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น ทัศนคติที่มีต่อการเรียน การปรับตัว การแต่งงาน 2) ปัจจัยจากครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม เช่น ทัศนคติของครอบครัวที่มีต่อการศึกษา ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ความลำบากในการเดินทางไปโรงเรียน และพัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร (2562) กล่าวว่า ข้อมูลบ่งชี้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ประกอบด้วย ข้อมูลบ่งชี้ 4 ประเด็น คือ 1) นักเรียนเปื้อเรียน 2) นักเรียนเป็นเด็กพิเศษ/มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 3) นักเรียนด้อยโอกาส และ 4) นักเรียนถูกละเมิดสิทธิ์ รวมทั้งสังกรณ์ ลาพูนพงศ์ (2558) กล่าวว่าสาเหตุของเด็กออกกลางคันเกิดจาก 1) ความยากจน 2) ลักษณะของพื้นที่ซึ่งอยู่ห่างไกลและทุรกันดาร 3) ปัญหาครอบครัวที่เด็กนักเรียนไม่มีบิดามารดาดูแลเอาใจใส่ หรือบางคนต้องช่วยงานพ่อแม่ที่บ้าน ทำให้ขาดความสม่ำเสมอในการมาเรียนและขาดเรียนไปในที่สุด และสอดคล้องกับ สิทธิพร เกษจ้อย (2557) กล่าวว่า สาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนเกิดจาก 1) ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน 2) โรงเรียน 3) ครอบครัว และ 4) พฤติกรรมของนักเรียน

2. แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น

จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่นโดยภาพรวมตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) สถานศึกษา 4) ครอบครัว/ผู้ปกครอง และ 5) เครือข่ายความร่วมมือ โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน วางระบบและจัดทำคู่มือ แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2) การค้นหาเด็กตาม ทร.14

และเด็กที่ไม่มีชื่อแต่มีตัวในพื้นที่บริการ แล้วลงตรวจเยี่ยมเพื่อแจ้งการนำเด็กเข้าเรียนเมื่อเด็กอายุถึงเกณฑ์ รวมถึงการสำรวจและจัดทำข้อมูลสารสนเทศประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่บริการ 3) การพัฒนาและปรับปรุง แอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับป้องกันเด็กตกหล่น โดยการเพิ่มช่องทางการแจ้งข้อมูล เด็กตกหล่นที่เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุม เชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC) สามารถส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงาน และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง 4) การจัดตั้งศูนย์ประสานงานการป้องกัน เด็กตกหล่น และแต่งตั้งคณะทำงาน 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกระดับทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ ท้องถิ่น 6) สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษา และ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง จริงจัง และต่อเนื่อง 7) ส่งเสริม สนับสนุนระบบการแนะแนว การศึกษาและการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนว 8) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการรับนักเรียน การติดตาม การส่งต่อ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 9) ทบทวนงบประมาณโครงการอาหารกลางวัน ให้ครอบคลุมนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 10) ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างความตระหนักและ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษา และ 11) เสริมสร้างระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามให้สามารถแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับ วาสนา จักรแก้ว เกศสุตา สิทธิสันติกุล สุรัชย์ กังวล และนิโรจน์ สินณรงค์ (2561) กล่าวว่า นโยบายการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 6 ข้อ ด้วยกันคือ 1) ให้บริการการศึกษาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง ให้เด็กด้อยโอกาสทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม และหลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 2) การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพเน้นการเรียนรู้เพื่อชีวิตที่เหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาส ต้องบูรณาการทั้งด้านวิชาการ ด้านศีลธรรม จริยธรรม และด้านทักษะการดำรงชีวิตในสัดส่วนที่เหมาะสม และมีมาตรฐานเท่าเทียมกันกับการศึกษาในระบบปกติ โดยยึดหลักร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบในลักษณะเครือข่ายพัฒนา การศึกษาในระบบปกติ โดยยึดหลักร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบในลักษณะเครือข่ายพัฒนา 3) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาและปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพ ความเป็นจริงของเด็กด้อยโอกาสแต่ละประเภท 4) จัดระบบบริหารจัดการให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน สำหรับเด็กด้อยโอกาสอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ 5) นโยบายการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัว และสนับสนุนงบประมาณให้กับสถานศึกษา การลดภาระค่าใช้จ่าย และสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนให้ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม 6) สร้างและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้มีศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษาและสามารถให้ความช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพัชราภา ต้นติชูเวช (2560) แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและ เยาวชนนอกระบบการศึกษา:กรณีศึกษาจังหวัดตาก มีดังนี้ 1) การจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นตามบริบท ของผู้เรียน 2) การจัดการศึกษาที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 3) การจัดการศึกษาเพื่อการ ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ 4) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และ 5) การจัดการศึกษา ทางเลือกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

3. แนวทางการป้องกัน ฝึกระวังเด็กการออกกลางคัน

จากผลการวิจัย พบว่าแนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกัน ฝึกระวังเด็กออกกลางคัน และดูแล ช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาโดยภาพรวมตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) สถานศึกษา 4) ครอบครัว/ผู้ปกครอง และ 5) เครือข่ายความร่วมมือ มีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย การป้องกัน ฝึกระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา “ไม่มีเด็ก ออกกลางคัน” และมีกระบวนการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง 2) พัฒนาระบบ

ข้อมูลสารสนเทศและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับป้องกันเด็กออกกลางคัน ให้เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุม และสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC) ส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือ แก้ปัญหา หรือส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่นได้โดยสะดวก 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับกระทรวง กรม หน่วยงาน และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และประสานงานการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ 4) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) ส่งเสริมจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility of Education) การจัดการเรียนรู้เป็นโปรแกรมเฉพาะบุคคล (Individual Program) เชื่อมโยงกับการทำงาน 6) ปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาแนะแนวให้เป็นแบบเชิงรุกที่เชื่อมโยง มีการแนะแนวอาชีพในอนาคตที่เป็นแนวโน้มและทิศทางของโลก 7) พัฒนาระบบการรับนักเรียนของโรงเรียนให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอรายบุคคล มีการดำเนินงานติดตาม ดูแลช่วยเหลืออย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการประเมินความเสี่ยงของเด็กก่อนเข้าเรียนแต่ละชั้นปี เพื่อให้มีข้อมูลในการเฝ้าระวัง ป้องกันเด็กเป็นรายบุคคล 8) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 9) ระดมทรัพยากร ทุนการศึกษา และระดมความคิดเห็น รวมทั้งความร่วมมือในการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล และ 10) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนและแก้ปัญหาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับภริณ ธนะโชติภน และ เพ็ญณี แนนท (2564) กล่าวว่า แนวทางป้องกันการออกกลางคันของนักเรียนแบ่งออกตามปัจจัยได้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน จากสาเหตุที่ผู้เรียนไม่มีเป้าหมายในการเรียน มีแนวทางในการป้องกันว่า ต้องทำให้ตัวผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและเล็งเห็นเป้าหมายในอนาคต โดยต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการชี้แนะแนวทางทั้งในเรื่องของการศึกษาและการดำเนินชีวิตให้เกิดความสมดุลและไปในทิศทางที่ร่วมกัน สาเหตุด้านเรียนไม่ทันเพื่อน มีแนวทางในการป้องกันว่า ครูและพ่อ-แม่ ผู้ปกครองต้องมีการเอาใจใส่เป็นพิเศษ ในด้านของครูอาจจะต้องมีการสอนเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ในด้านของผู้ปกครองต้องพยายามสนับสนุนในเรื่องของการเรียนอย่างเต็มที่ สาเหตุด้านยาเสพติด มีแนวทางในการป้องกันว่า ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่จะต้องจริงจังกับการจัดการปัญหาเรื่องยาเสพติดอย่างเด็ดขาด ช่วยกันสอดส่องดูแลบุตรหลานเยาวชนในชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิดขึ้นจนยากต่อการแก้ไข 2) ปัจจัยด้านครอบครัว จากสาเหตุที่พ่อ-แม่แยกทางกันหรือเสียชีวิต มีแนวทางในการป้องกันว่า ผู้ปกครองที่ดูแลต้องให้ความใส่ใจเป็นพิเศษพยายามเติมเต็มในส่วนที่ขาด ให้ความรัก และคอยสนับสนุนให้เหมือนครอบครัวที่สมบูรณ์ทั่วไป สาเหตุด้านความพร้อมทางฐานะ และในด้านครอบครัวมีอาชีพไม่แน่นอน ต้องย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง ทั้ง 2 ด้านนี้มีแนวทางในการป้องกันว่า ภาครัฐจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น จัดหาอาชีพให้แก่ประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือ ทว่าทางครอบครัวเองก็ต้องพยายามที่จะช่วยเหลือตนเองเช่นเดียวกัน และ 3) ปัจจัยด้านสถานศึกษา จากสาเหตุที่โรงเรียนขาดแคลนในเรื่องของทุนการศึกษา มีแนวทางในการป้องกันว่า ทางภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ โดยเฉพาะในกลุ่มโรงเรียนที่มีนักเรียนที่ค่อนข้างขาดแคลน สาเหตุด้านนักเรียนขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน มีแนวทางในการป้องกันว่า ครูที่รับผิดชอบต้องสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ต้องมีการพูดคุยเมื่อเกิดปัญหาเพื่อจะได้แก้ไขได้อย่างทันท่วงที สาเหตุด้านทางสถานศึกษาขาดความร่วมมือที่ดีกับทางผู้ปกครองของนักเรียน มีแนวทางในการป้องกันว่า ทั้งสองฝ่ายควรมีการร่วมมือกันติดตามและดูแลตัวนักเรียน จัดการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการแบ่งปันข้อมูลของนักเรียน และร่วมกันแก้ปัญหา และ 4) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย จากสาเหตุที่

ชุมชนที่อยู่อาศัยของนักเรียนถูกห้อมล้อมไปด้วยแหล่งอบายมุข มีแนวทางในการป้องกันว่า ชุมชนจะต้องตระหนักถึงโทษของอบายมุขในรูปแบบต่าง ๆ และต้องสร้างสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ และร่วมกันเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลเยาวชน สาเหตุด้านที่อยู่อาศัยของนักเรียนอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน มีแนวทางในการป้องกันว่า ต้องจัดรถรับส่งระหว่างชุมชนกับโรงเรียนไว้คอยอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนในการไป-กลับโรงเรียน สาเหตุด้านเยาวชนส่วนใหญ่ในชุมชนของนักเรียนไม่เข้าเรียนตามระบบ มีแนวทางในการป้องกันว่า ชุมชนต้องร่วมกันสร้างบรรยากาศและค่านิยมทางการศึกษาและสร้างแหล่งเรียนรู้ประจำชุมชนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของเยาวชน และสอดคล้องกับพัชราภา ต้นติชูเวช (2560) กล่าวว่า แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา:กรณีศึกษาจังหวัดตาก มีดังนี้ 1) การจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นตามบริบทของผู้เรียน 2) การจัดการศึกษาที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 3) การจัดการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ 4) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และ 5) การจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

4. แนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่าแนวทางการดำเนินงานโดยภาพรวมเพื่อติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) สถานศึกษา 4) ครอบครัว/ผู้ปกครอง และ 5) เครือข่ายความร่วมมือ มีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายการค้นหา ติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน รวมทั้งกำหนดแนวทางและคู่มือการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นไปได้ในการปฏิบัติ 2) การสร้างความเข้าใจและบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับกระทรวง กรม รวมทั้งหน่วยงานในระดับพื้นที่ 4) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและปรับปรุงแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับติดตาม ค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้เข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุม และเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูล (Data Management Center: DMC) 5) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือศูนย์ประสานงาน 6) ส่งเสริมสนับสนุน การจัดสรรงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้ครอบคลุมนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 7) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานระบบการแนะแนวการศึกษาต่อ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 8) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ที่มีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับพัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร (2562) กล่าวว่า แนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ดังนี้ 1) นักเรียนเป็เรียน ประกอบด้วย 9 กิจกรรม ได้แก่ 1.1) ค้นหาข้อมูลบ่งชี้ที่ทำให้นักเรียนเป็เรียน 1.2) ปฏิรูปสถานศึกษาทั้งระบบในด้านการบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล และการบริหารงบประมาณ 1.3) จัดภูมิทัศน์ แหล่งเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 1.4) จัดโครงการ/กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) 1.5) เสริมแรงทางบวกให้นักเรียนต้องการเรียนรู้อยู่เสมอ 1.6) จัดทัศนศึกษาตามความสนใจของนักเรียน 1.7) จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่มีความสนใจหรือมีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ 1.8) จัดตั้งเครือข่ายเพื่อร่วมมือกันดูแล ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และ 1.9) จัดรูปแบบพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะวิชาการ และพัฒนาทักษะวิชาชีพ 2) นักเรียนเป็นเด็กพิเศษ/มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 2.1) นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้บริหารจัดการอย่างจริงจัง และอย่างต่อเนื่อง 2.2) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) ให้กับนักเรียน 2.3) จัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และสอนซ่อมเสริมให้เหมาะสมกับวัยและบริบทของนักเรียน 2.4) จัดหาครูการศึกษาพิเศษ หรือส่งต่อนักเรียน

ไปยังสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 2.5) สร้างความเข้าใจและร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2.6) สร้างรูปแบบพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะวิชาการ และพัฒนาทักษะวิชาชีพ 3) นักเรียนด้อยโอกาส ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ 3.1) สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวนักเรียน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 3.2) จัดทำโครงการ/กิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะวิชาการให้กับนักเรียน 3.3) นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และอย่างต่อเนื่อง 3.4) จัดหาทุนสำหรับการศึกษาดำรงชีวิต อาหารกลางวันฟรี จัดหาเครื่องอุปโภคและบริโภค และจัดหางานทำให้นักเรียน 3.5) จัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะวิชาการ และพัฒนาทักษะวิชาชีพ และ 4) นักเรียนถูกละเมิดสิทธิ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 4.1) ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้บริหารจัดการอย่างเร่งด่วน และอย่างมีประสิทธิภาพ 4.2) จัดโครงการ/ กิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องสิทธิเด็ก 4.3) ดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ ติดต่อประสานงาน และส่งต่อนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิโดยเร็ว 4.4) จัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาทักษะวิชาการ และพัฒนาทักษะวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 กระทรวงศึกษาธิการสามารถประยุกต์ใช้เป็นนโยบายด้านโอกาสทางการศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาได้

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในสังกัดเพื่อดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวังเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาได้

1.3 สถานศึกษาในสังกัด สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวังเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาได้

1.4 ผู้ปกครอง ครอบครัว และเครือข่ายความร่วมมือ สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกัน เฝ้าระวังเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาได้

1.5 บุคคลและหน่วยงานทุกระดับ ทั้งในพื้นที่ชุมชนและส่วนกลาง ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวังเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการออกแบบทางการศึกษา (Design Research in Education) ระยะที่ 3 เพื่อทดสอบต้นแบบแนวทางการดำเนินงาน และระยะที่ 4 การประเมินและการสะท้อนคิด และระยะที่ 5 การปรับปรุง พัฒนา เพื่อให้ได้แนวทางการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำแนวทางการป้องกัน ใฝ่ระวังเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงประเมินเพื่อติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการป้องกัน ใฝ่ระวังเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และดูแลช่วยเหลือเด็กออกกลางคันที่กลับเข้าระบบการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2565). **หลักสูตรและการฝึกอบรม**. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.dsd.go.th/DSD/TrainingOcc/DocumentType>.
- กัญญาวีร์ ศรีบุรี. (2557). การตกหล่นทางการศึกษา: ต้นทุนค่าเสียโอกาสของสังคม. **วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล**. 1(1)มกราคม – มิถุนายน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **ประกาศ เรื่อง นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565**.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **ประกาศ เรื่อง นโยบาย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566**.
- คมชัดลึก. (2563). **กรมราชทัณฑ์ ฝึกอาชีพผู้ต้องขัง สร้างงานสร้างเงิน-เลี้ยงครอบครัว ลดทำผิดซ้ำตามนโยบายคืนคนดีสู่สังคม**. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.komchadluek.net/news/450263>.
- จตุกรณ นิสสัย. (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดาวรุ่ง มุกดาภิจ. (2558). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแซง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทัศนีย์ ไชยเจริญ. (2563). การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้น. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <https://sites.google.com/site/amkasorn/ra>.
- ธนารัตน์ พรหมสุวรรณ. (2562). การประเมินโครงการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสเด็กออกกลางคัน และเด็กตกหล่นในรูปแบบที่เหมาะสม. สำนักงานศึกษาธิการภาค 6 สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ธัญญ์พิชชา ท่วมทับและคณะ. (2563). แนวทางการป้องกันการออกกลางคันของนักศึกษากลุ่มเสี่ยงกรณีศึกษา: วิทยาลัยเทคนิค. **วารสารมหาจุฬานาครธรรม์**. 7(6)60.
- นุชจรี กิจวรรณ. (2561). กระบวนการคิดเชิงออกแบบ : มุมมองใหม่ของระบบสุขภาพไทย. **วารสารสภาการพยาบาล**. 33(1) 5-14.
- ประทีป เนตรพุกคณะ. (2562). การพัฒนาการดำเนินงานการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนเกาะพะงันศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พระครูสังฆรักษ์สิงห์ชัย ฐิตธมโม. (2563). การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด 19. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 8(2)(วิสาขบูชา) พฤษภาคม-สิงหาคม.
- พระราชบัญญัติพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. (2562). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 136 ตอนที่ 56 ก. หน้า 5.
- พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. (2545). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 119 ตอนที่ 128 ก. หน้า 11.
- พระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. (2551). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก. หน้า 1.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1.

- พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (2546). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 120 ตอนที่ 94ก. หน้า 1.
- พัชรภา ตันติชูเวช. (2560). **แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดตาก**. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร. (2562). **การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ภริณ ชนะโชติภน และ เพ็ญณี แนนรท. (2564). **สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จังหวัดขอนแก่น**. *Journal of Modern Learning Development*. 6(3)58.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1.
- เรียมลักษณ์ วีระพันธุ์ และสมพงษ์ จิตระดับ. (2564). **การศึกษาสภาพชีวิตเด็กที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน ของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนวัดช้างคลองสกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร**. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- วาสนา จักรแก้ว, เกศสุดา สิทธิสันติกุล, สุรัชย์ กังวล, และนิโรจน์ สิ้นณรงค์. (2561). **การเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ภาคเหนือตอนบน**. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 11(3)1779-1780.
- วิราวรรณ เพ็ชรนาวา. (2563). **แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดีกรุงเทพมหานคร**. **วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1.
- สัจจภรณ์ ลำพูนพงศ์. (2558). **การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันปัญหาเด็กออกกลางคันของโรงเรียนบ้านนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตการจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สิทธิพร เกษจ้อย. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมปลายโรงเรียนขามแก่นนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ**. **วารสารมหาจุฬาริชาการ**. 4(2)98.
- สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาตาก. (2564). **รายงานการวิจัยการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน อย่างยั่งยืน**. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาตาก จังหวัดตาก.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ**. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2565). **หลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์**. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2565 จาก <https://bsq.vec.go.th>.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565) **แนวทางการดำเนินงานติดตามค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). ประกาศ เรื่อง นโยบาย และจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- สมเกียรติ อินทสิงห์. (2559). การศึกษาทางเลือก: หลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 9(2) พฤษภาคม – สิงหาคม.
- สุภัทสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

1) ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก	อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2) ดร.ธีร์ ภาวิคนันท์	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
3) ดร.นิยม ไผ่โสภา	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 1
4) ดร.พิมลรัตน์ โสธาร์ตัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี-ชุมพร
5) ดร.วีระเดช มณีเนป	รองผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองเลย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ภาคผนวก ข
ชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น
และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน”
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

ชุดเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 5 ฉบับ รายละเอียด ดังนี้

เครื่องมือ	จุดประสงค์การใช้เครื่องมือ
1. แบบบันทึกข้อมูลจากแอปพลิเคชัน	บันทึกข้อมูลสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนจากแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนทั่วประเทศในการวิจัยระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสำรวจ
2. แบบสำรวจข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยง	เก็บรวบรวมปัญหาของเด็กกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในระบบการศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะออกจากสถานศึกษาก่อนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัย
3. แบบวิเคราะห์ปัญหาของเด็ก	ใช้เพื่อทำความเข้าใจ (Empathize) และกำหนดปัญหา (Define) ของเด็กแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างแนวทาง
4. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	ค้นหาแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันในขั้นสร้างความคิด (Ideate)
5. แบบบันทึกการสังเคราะห์ต้นแบบ	ใช้ในการร่างต้นแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันในขั้นการสร้างต้นแบบ (Prototype)

ฉบับที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลจากแอปพลิเคชัน
การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น
และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน”
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ภาคเหนือ

สาเหตุการออกจากสถานศึกษา	จำนวน (คน)	สภาพปัญหา/ข้อจำกัด	ความต้องการจำเป็น
รวม			

2. ภาคกลาง

สาเหตุการออกจากสถานศึกษา	จำนวน (คน)	สภาพปัญหา/ข้อจำกัด	ความต้องการจำเป็น
รวม			

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สาเหตุการออกจากสถานศึกษา	จำนวน (คน)	สภาพปัญหา/ข้อจำกัด	ความต้องการจำเป็น
รวม			

4. ภาคใต้

สาเหตุการออกจากสถานศึกษา	จำนวน (คน)	สภาพปัญหา/ข้อจำกัด	ความต้องการจำเป็น
รวม			

ฉบับที่ 3 แบบวิเคราะห์ปัญหาของเด็ก
การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ฝึกระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น
และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน”
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ภาคเหนือ

กลุ่มเด็ก	สภาพปัญหา/ ข้อจำกัด	ความต้องการจำเป็น	การทำความเข้าใจ กับปัญหา (Empathize)
1. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน (จัดกลุ่มตามแอป)			
1.1 ความจำเป็นของครอบครัว			
1.2 ย้ายถิ่นที่อยู่			
1.3 รายได้ไม่เพียงพอ			
1.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ			
1.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว			
1.6 ได้รับผลกระทบจาก COVID-19			
1.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด			
1.8 การคมนาคมไม่สะดวก			
2. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษา (ไม่อยู่ในแอป)			

2. ภาคกลาง

กลุ่มเด็ก	สภาพปัญหา/ ข้อจำกัด	ความต้องการจำเป็น	การทำความเข้าใจ กับปัญหา (Empathize)
1. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน (จัดกลุ่มตามแอป)			
1.1 ความจำเป็นของครอบครัว			
1.2 ย้ายถิ่นที่อยู่			
1.3 รายได้ไม่เพียงพอ			
1.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ			
1.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว			
1.6 ได้รับผลกระทบจาก COVID-19			
1.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด			
1.8 การคมนาคมไม่สะดวก			
2. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษา (ไม่อยู่ในแอป)			

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มเด็ก	สภาพปัญหา/ ข้อจำกัด	ความต้องการจำเป็น	การทำความเข้าใจ กับปัญหา (Empathize)
1. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน (จัดกลุ่มตามแอป)			
1.1 ความจำเป็นของครอบครัว			
1.2 ย้ายถิ่นที่อยู่			
1.3 รายได้ไม่เพียงพอ			
1.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ			
1.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว			
1.6 ได้รับผลกระทบจาก COVID-19			
1.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด			
1.8 การคมนาคมไม่สะดวก			
2. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษา (ไม่อยู่ในแอป)			

4. ภาคใต้

กลุ่มเด็ก	สภาพปัญหา/ ข้อจำกัด	ความต้องการจำเป็น	การทำความเข้าใจ กับปัญหา (Empathize)
1. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน (จัดกลุ่มตามแอป)			
1.1 ความจำเป็นของครอบครัว			
1.2 ย้ายถิ่นที่อยู่			
1.3 รายได้ไม่เพียงพอ			
1.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ			
1.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว			
1.6 ได้รับผลกระทบจาก COVID-19			
1.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด			
1.8 การคมนาคมไม่สะดวก			
2. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษา (ไม่อยู่ในแอป)			

ฉบับที่ 4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ใฝ่ระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น
และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน”
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วันที่.....เดือน พ.ศ. เวลา น. สถานที่

ผู้ดำเนินการ (Moderator) :

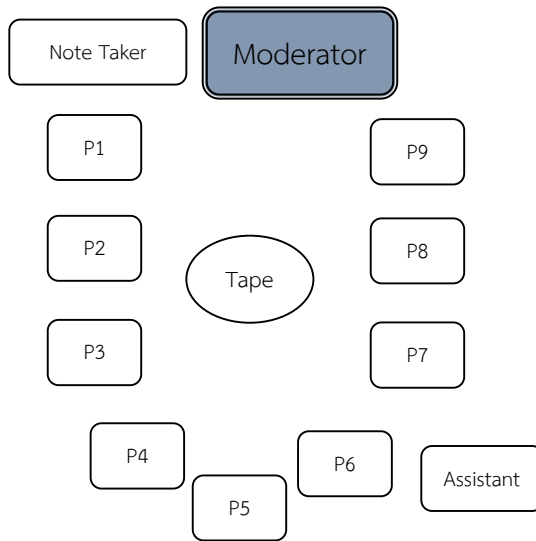
ผู้บันทึก (Note Taker) :

ผู้ช่วย (Assistant) :

แนวปฏิบัติ

1. วัตถุประสงค์การสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกัน ใฝ่ระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. นักวิจัยนำเสนอข้อมูลการวิจัยขั้นทำความเข้าใจ (Empathize) และขั้นกำหนดปัญหา (Define) ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มรับทราบก่อนเริ่มสนทนา
3. จัดกลุ่มการสนทนาตามตำแหน่งหรือสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล โดยมีผู้ให้ข้อมูล 6-12 คนต่อกลุ่ม

ผังการสนทนากลุ่ม

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น

ผู้เกี่ยวข้อง	แนวทางการดำเนินงาน
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
3. โรงเรียน	
4. ครอบครัวหรือผู้ปกครอง	
5. เครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

2. แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน

ผู้เกี่ยวข้อง	แนวทางการดำเนินงาน
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
3. โรงเรียน	
4. ครอบครัวหรือผู้ปกครอง	
5. เครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

3. แนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง

3.1 แนวทางการติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

ผู้เกี่ยวข้อง	แนวทางการดำเนินงาน
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
3. โรงเรียน	

ผู้เกี่ยวข้อง	แนวทางการดำเนินงาน
4. ครอบครัวหรือผู้ปกครอง	
5. เครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

3.2 แนวทางการช่วยเหลือกลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคันที่อยู่ในระบบการศึกษา

กลุ่มเด็ก	สพฐ.	สพท.	โรงเรียน	ครอบครัว/ผู้ปกครอง	เครือข่าย
1. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน (จัดกลุ่มตามแอป)					
1.1 ความจำเป็นของครอบครัว					
1.2 ย้ายถิ่นที่อยู่					
1.3 รายได้ไม่เพียงพอ					
1.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ					
1.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว					
1.6 ได้รับผลกระทบจาก COVID-19					
1.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด					
1.8 การคมนาคมไม่สะดวก					
2. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา (ไม่อยู่ในแอป)					

ฉบับที่ 5 แบบบันทึกการสังเคราะห์ต้นแบบ
การวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่น
และเด็กออกกลางคันตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน”
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แนวทางการป้องกันไม่ให้เด็กตกหล่น

ผู้เกี่ยวข้อง	แนวทางการดำเนินงาน
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
3. โรงเรียน	
4. ครอบครัวหรือผู้ปกครอง	
5. เครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

2. แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน

ผู้เกี่ยวข้อง	แนวทางการดำเนินงาน
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
3. โรงเรียน	
4. ครอบครัวหรือผู้ปกครอง	
5. เครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

3. แนวทางการติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการจำเป็นของเด็ก และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้อง

3.1 แนวทางการติดตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

ผู้เกี่ยวข้อง	แนวทางการดำเนินงาน
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
3. โรงเรียน	
4. ครอบครัวหรือผู้ปกครอง	
5. เครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

3.2 แนวทางการช่วยเหลือกลุ่มเด็กเสี่ยงที่อยู่ในระบบการศึกษา

กลุ่มเด็ก	สพฐ.	สพท.	โรงเรียน	ครอบครัว/ผู้ปกครอง	เครือข่าย
1. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน (จัดกลุ่มตามแอป)					
1.1 ความจำเป็นของครอบครัว					
1.2 ย้ายถิ่นที่อยู่					
1.3 รายได้ไม่เพียงพอ					
1.4 ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ					
1.5 ปัญหาความประพฤติและการปรับตัว					
1.6 ได้รับผลกระทบจาก COVID-19					
1.7 เสี่ยงต่อการกระทำผิด					
1.8 การคมนาคมไม่สะดวก					
2. กลุ่มเด็กเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษา (ไม่อยู่ในแอป)					

3.3 แนวทางการติดตามกลุ่มเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันที่ยังไม่พบตัว

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย	IOC
ฉบับที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลจากแอปพลิเคชัน	
1. ความชัดเจนของประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูล	1.00
2. ความครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย	1.00
3. ความเหมาะสมของภาษา	1.00
ฉบับที่ 2 แบบสำรวจข้อมูลเด็กกลุ่มเสี่ยง	
1. ความชัดเจนของประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูล	1.00
2. ความครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย	1.00
3. ความเหมาะสมของภาษา	1.00
ฉบับที่ 3 แบบวิเคราะห์ปัญหาของเด็ก	
1. ความชัดเจนของประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูล	1.00
2. ความครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย	1.00
3. ความเหมาะสมของภาษา	1.00
ฉบับที่ 4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	
1. ความชัดเจนของประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูล	1.00
2. ความครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย	1.00
3. ความเหมาะสมของภาษา	1.00
ฉบับที่ 5 แบบบันทึกการสังเคราะห์ต้นแบบ	
1. ความชัดเจนของประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูล	1.00
2. ความครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย	1.00
3. ความเหมาะสมของภาษา	1.00

ภาคผนวก ง
ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก จ
คำสั่งและหนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง

คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ ๑๔๑๖/๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัย ออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม
ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินโครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียม
ทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายดังกล่าว
มาขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง จนเสร็จสิ้นการดำเนินงานระยะที่ ๑ (เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ - พฤษภาคม ๒๕๖๕) โดยผล
การดำเนินงานพบสาเหตุการออกกลางคันส่วนใหญ่มาจากครอบครัวมีฐานะยากจน ครักครวญร้าย ต้องช่วยพ่อแม่
ประกอบอาชีพ หารายได้เลี้ยงครอบครัว ย้ายถิ่นที่อยู่ ปัญหาด้านสุขภาพ ความพิการ และการปรับสภาพตัวเอง
ในสังคม ทั้งนี้ ทำให้ยังมีจำนวนนักเรียนที่พบตัว แต่ยังไม่กลับเข้าระบบ และพบว่าเป็นนักเรียนที่อยู่ในวัยการศึกษา
ภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญและมีความพยายามที่จะติดตาม
ช่วยเหลือ ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงกำหนดให้มีการศึกษาวิจัยออกแบบและพัฒนา
ต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ
(Design Thinking) ระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม - เดือนตุลาคม ๒๕๖๕ นั้น

ดังนั้น เพื่อให้ได้ต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
ที่มีประสิทธิภาพ เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดออกนอกระบบได้รับการดูแลช่วยเหลือและไม่ออกนอกระบบ ตลอดจน
เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันได้รับการดูแลช่วยเหลือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรายบุคคล
จึงแต่งตั้งคณะทำงานการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่น
และเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

คณะที่ปรึกษา

๑. นายอัมพร	พินะสา	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. นางเกศทิพย์	ศุภวานิช	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. นายพัฒนะ	พัฒนทวีตล	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๔. นายนิพนธ์	ก้องเวหา	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๕. นายเทอดชาติ	ชัยพงษ์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๖. ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		ทุกท่าน
๗. ผู้เชี่ยวชาญสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		ทุกท่าน
๘. นายสนิท	แย้มเกษร	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านนโยบายและแผน

คณะทำงานอำนวยการศึกษาวิจัย

๑. ว่าที่ ร.ต. ธนู วงษ์จินดา	ประธานคณะทำงาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
๒. นายสุรินทร์ สว่างอารมณ์	รองประธานคณะทำงาน
ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	

/๓. นางภัทริยารรณ...

- ๒ -

๓. นางภัทริยาวรรณ พันธุ์น้อย
ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	คณะทำงาน
๔. นายนิสิต เนินเพิ่มพิสุทธิ์
ผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน	คณะทำงาน
๕. นายทศพร ถือพุดซา
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	คณะทำงาน
๖. นายสุทธิตล พุทธิรักษ์
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเชียงใหม่	คณะทำงาน
๗. นายกัมปนาท ศรีเชื้อ
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต ๑	คณะทำงาน
๘. นายสมบูรณ์ เรืองแก้ว
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร	คณะทำงาน
๙. นางสาวนุศรา ประสงค์ยิ่ง
ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
และเลขานุการ
๑๐. นายชุมพล วงศ์เจริญวิวัฒน์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๑. นางสาวณัฐธิดา มีจันทร์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นางสาวไอรัดน์ดา ศิลาโรจนสมบัติ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓. นางสาวกัญญารัตน์ สุขสกุล
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. นางจรินทร์ พุ่มพวง
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. นางสาวสุนิสา ขำทัศน์
พนักงานธุรการ
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ

/ให้คณะทำงาน...

ให้คณะทำงาน มีหน้าที่

๑. กำหนดกรอบนโยบายการศึกษาวิจัยออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. อำนาจการประสานส่วนราชการรวมทั้งจัดทำข้อเสนอแผนงาน/โครงการศึกษาวิจัยออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการศึกษาวิจัยออกแบบและพัฒนาต้นแบบ แนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๔. ดำเนินการศึกษาวิจัย ร่วมกับคณะทำงานศึกษาวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๕. ดำเนินการอื่นใด ตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะทำงานศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

คณะศึกษาวิจัยส่วนกลาง

๑. นายภูมิ พระรักษา	ประธานคณะทำงาน
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	
๒. นายประกิต สิงห์ทอง	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนเจียรนวนนทอุทิศ ๔
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๒	
๓. นางปรางมาศ สุขล้อม	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	
๔. นางสาวธิดารัตน์ นवलนุกูล	คณะทำงาน
รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองหลวง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	
๕. นางศิริพร สุภาพ	คณะทำงาน
รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองหลวง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	
๖. นางอมรรัตน์ โพธิ์ตระการ	คณะทำงาน
รองผู้อำนวยการโรงเรียนคลองสำโรง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	
๗. นายธีรพงษ์ พรหมกุล	คณะทำงาน
รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคลองสวน (พรหมอุทิศวิทยาคาร)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	
๘. นายพงศกร โมงขุนทด	คณะทำงาน
รองผู้อำนวยการ โรงเรียนพร้านิลวัชระ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	

- ๔ -

๙. นายนิสิต จรูญภาค
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดรวก (สายราษฎร์สงเคราะห์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑
๑๐. นายณพกฤษ เอ็มศิริ
ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองบ้านระกาศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๒
๑๑. นายอรรถพล ธรรมวงศา
ครู โรงเรียนวัดสวนส้ม (สุขประชานุกูล)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑
๑๒. นายชัยรัตน์ จิตรกล้า
ครู โรงเรียนวัดรวก (สายราษฎร์สงเคราะห์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑
๑๓. นางสาววนิดา สิมพล
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๒

คณะศึกษานิเทศก์

๑. นางปริศนา วรรณารักษ์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเชียงใหม่
๒. นางบุลยาวิ ธิรคุณธนเศรษฐ์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓
๓. นายปกิจพจน์ กมลวรรณ
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๑
๔. นายสมคิด มาหล้า
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตาก เขต ๑
๕. นายสยามรัฐ กุลประดิษฐ์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑
๖. นายสำเนียง อัดไพบูลย์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำพูน เขต ๒
๗. นางจิรพันธ์ เหลืองอร่าม
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๒
๘. นางสาวสุธาสินี ก้อนใจ
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

/๙. ว่าที่ ร.ต.ภาคภูมิ...

- ๕ -

๙. ว่าที่ ร.ต.ภาคภูมิ บัวทอง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโป่งบุญเจริญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓	คณะทำงาน
๑๐. นายสุรรุช สาม้อง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหินกลิ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๒	คณะทำงาน
๑๑. นางสาวนราพร ตาคำแสง
รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์เชียงใหม่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	คณะทำงาน
๑๒. นางสาวธีรนุช จันทร์ทองแก้ว
รองผู้อำนวยการโรงเรียนสองแคววิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	คณะทำงาน
๑๓. นางสาววารภรณ์ อนุวรรรัตน์
ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	คณะทำงาน
และเลขานุการ

คณะศึกษาวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. นายนพดล ศรีชัดเค้า
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เลย เขต ๑	ประธานคณะทำงาน
๒. นายธัญญ์ มาตชรา
ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมภูอังกษพัฒนวิทย์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์	คณะทำงาน
๓. นายอธิการ สุขศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม	คณะทำงาน
๔. นายสัมฤทธิ์ พรสุวรรณ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนบัวใหญ่พิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น	คณะทำงาน
๕. นายสุวิทย์ จันทร์เสถียร
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงสิงห์ (ดำรงราษฎร์สามัคคี)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑	คณะทำงาน
๖. นายพนรัตน์ มูลศรีแก้ว
ผู้อำนวยการโรงเรียนโพนทองวิทยายน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด	คณะทำงาน
๗. นางสาวปวีดาภรณ์ อยู่วราโชติ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหินแก้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๒	คณะทำงาน
๘. นางเพ็ญศรี แสนเกา
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองฮีแก้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๒	คณะทำงาน

- ๖ -

๙. นางยุพา แสนเมือง
รองผู้อำนวยการโรงเรียนนาอ้อวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู	คณะทำงาน
๑๐. นายณภัทร แก้วแจ่ม
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาต้อ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑	คณะทำงาน
และเลขานุการ

คณะศึกษาวิจัยภาคกลาง

๑. นางวชิรนุช พรหมภัทร์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑	ประธานคณะทำงาน
๒. นางแสงเดือน สุขรมย์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๒	คณะทำงาน
๓. นายกมลพันธ์ นาดอน
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อหวาย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๔. นายสายัณห์ นาคราช
ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกุกา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๕. นายกฤตวัฒน์ สงวนให้
ผู้อำนวยการโรงเรียนหาดเจ้าสำราญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๖. นายสุรินทร์ ผุดผ่อง
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางทะเล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๗. นายอนุพงษ์ โชติรักษ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อโพง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๘. นายสิทธิ เกรอด
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อโพง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๙. นางสาวฉลอรัก เจิมสุวรรณ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่ายาง (ประชาสรรค์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๑๐. นางสาวพลอยไพลิน หอมหวาน
ครู โรงเรียนบ้านเหมืองไทร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน

- ๗ -

๑๑. นายศรีบุญ ทุมพวง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยางชุม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๑๒. นางสาวกชพร สุกุลทองมี
ครู โรงเรียนบ้านหนองบัว
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๑๓. นายณภัทร สีเขียว
ครูโรงเรียนนนทรีวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒	คณะทำงาน
๑๔. นายประเสริฐ สำเภารอด
รองผู้อำนวยการโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ	คณะทำงาน
และเลขานุการ

คณะศึกษาวิจัยภาคใต้

๑. นายสำรวย ภัคดี
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร	ประธานคณะทำงาน
๒. นายณรินทร์ แข่งล้ำ
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง	คณะทำงาน
๓. นางละเอียด เอี่ยมศรี
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชายะลา เขต ๓	คณะทำงาน
๔. นายธรรตพันธ์ วิทย์บุญประคม
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบางราธิวาส เขต ๓	คณะทำงาน
๕. นายวิรัช ชูสิน
ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๒ สงขลา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล	คณะทำงาน
๖. นายปรีชา หมักลาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลท่าแพ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล	คณะทำงาน
๗. นางชนิษฐา จันทรศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดชะแล้
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๑	คณะทำงาน
๘. นางรัสมิ์สร่า แสงจันทร์ศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขุน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๑	คณะทำงาน

- ๘ -

๙. นายภาณุวัฒน์ จันทร์ทอง
ผู้อำนวยการโรงเรียนตะกั่วป่าศรีเขต
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง	คณะทำงาน
๑๐. นายธรรมทัศน์ เริกประดิษฐ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต ๑	คณะทำงาน
๑๑. นางสาวปฐมมาพร บัวมาศ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งอิฐ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒	คณะทำงาน
๑๒. นางนันทรัตน์ สุมล
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไม้เรียง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒	คณะทำงาน
๑๓. นายธนนนท์ ลดารัตน์
ครู โรงเรียนบ้านคลองมวน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒	คณะทำงาน
๑๔. นางวิภา เสนีย์
ครู โรงเรียนบ้านคลองมวน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒	คณะทำงาน
๑๕. นางผกาวัลย์ ชูแก้ว
ครู โรงเรียนบ้านคลองมวน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒	คณะทำงาน
๑๖. นางสาวนิภาพร บินสัน
ผู้อำนวยการโรงเรียนพ่วงพรมครวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร	คณะทำงาน
และเลขานุการ
- ให้คณะทำงานศึกษาวิจัย มีหน้าที่
๑. ออกแบบและดำเนินงาน กำกับ ติดตาม พร้อมรายงานผลการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการวิจัย
 ๒. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อจัดกลุ่มเด็ก
- จากข้อมูลการรายงานผ่าน Web Application และ Mobile Application “พาน้องกลับมาเรียน”
๓. ออกแบบต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๔. ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจาก Web Application และ Mobile Application “พาน้องกลับมาเรียน” และสถิติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
 ๕. ทบทวนการใช้ต้นแบบด้วยกระบวนการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน และการสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
 ๖. สอบถามความพึงพอใจของเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- เพื่อประเมินต้นแบบ

/๗. ประเมิน...

- ๙ -

๗. ประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา
 ๘. สรุปรายงานผลการศึกษาวิจัย
 ๙. ดำเนินการอื่นใด ตามที่ได้รับมอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ว่าที่ ร.ต.

(ธนุ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ ๑๗๖๐/๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม
ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เพิ่มเติม)

ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ๑๔๑๖/๒๕๖๕ สั่ง ณ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อออกแบบและดำเนินงาน กำกับ ติดตาม พร้อมรายงานผลการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการวิจัย Design Thinking โดยวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการหลุดจากระบบการศึกษาของเด็กเป็นรายบุคคล ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจาก Web Application และ Mobile Application “พาน้องกลับมาเรียน” และสถิติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทบทวนการใช้ต้นแบบด้วยกระบวนการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน ตลอดจนประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุง พัฒนา และสรุปรายงานผลการศึกษาวิจัย โดยจะต้องดำเนินการตามกระบวนการวิจัย ระยะที่ ๑ - ๒ ภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๕ และระยะที่ ๓ - ๕ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ นั้น

ดังนั้น เพื่อให้ได้ต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ที่มีประสิทธิภาพ เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดออกนอกระบบได้รับการดูแลช่วยเหลือและไม่ออกนอกระบบ ตลอดจนเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันได้รับการดูแลช่วยเหลือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรายบุคคล จึงแต่งตั้งคณะทำงานการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เพิ่มเติม) ประกอบด้วย

คณะทำงานศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

คณะศึกษาวิจัยภาคเหนือ

๑. นายเอกนรินทร์ โงนมนี	คณะทำงาน
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต ๖	
๒. นายสุพจน์ สุขแยง	คณะทำงาน
รองผู้อำนวยการโรงเรียนทางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	
๓. นายอัศวพล คำชาติ	คณะทำงาน
รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกาตวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	

/๔. นายประกิตต์...

- ๒ -

๔. นายประกิตต์ ดุษฎีธีรวงศ์
ครูโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	คณะทำงาน
๕. นางสาวราตรี อินทิวงค์
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชาน่าน	คณะทำงาน
๖. นายภูริวัจน์ วงศ์เลย
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	คณะทำงาน
๗. นางทองสุข ปิยะวงษ์
ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๖	คณะทำงาน
๘. นางสาวดวงสมร อินติ๊ะ
ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๒	คณะทำงาน
๙. นางสาวณิ คงแก้ว
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๒	คณะทำงาน
๑๐. นางสาวศรีไพร เรืองวิไลพร
นักวิชาการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๒	คณะทำงาน

คณะศึกษาวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. นายศุภกร วิแสง
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองบัวลำภู เขต ๑	คณะทำงาน
๒. นายสุดใจ อ่อนฤชา
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
บุรีรัมย์	คณะทำงาน
๓. นายรชธร สุวรรณหาร
ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแดงวิทย์โตม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี	คณะทำงาน
๔. นายณัฐชภัทร สุราช
ผู้อำนวยการโรงเรียนกุมภวาปีพิทยาสรรค์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี	คณะทำงาน

/๕. นายสุปัญญา.

- ๓ -

๕. นายสุปัญญา วิชากุล
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนารายณ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๔	คณะทำงาน
๖. นางสาวอรุณี ราชพัฒน์
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาโคก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑	คณะทำงาน
๗. นายภัทรนันท์ อิงภู
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอุมง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑	คณะทำงาน
๘. นายเจษฎา บุตรดีไชย
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยสีเสียด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑	คณะทำงาน
๙. นายอนุชา แสนราช
ครูโรงเรียนบ้านโคกใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑	คณะทำงาน

คณะศึกษาวิจัยภาคกลาง

๑. นางสาวลิณี สุขศิริ
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบัวขวัญ (มีท้บราษฎร์บำรุง)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๒. นางสาววิตรี สิทธิชัยกานต์
ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิ (อยู่พูนราษฎร์บำรุง)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๓. นางสาววรรณชนก มั่นแน่น
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๔. นายอาชวินทร์ กัญญาสกุล
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๕. นายอนุวัตร ธีระมาร
ครูโรงเรียนวัดบางไกรนอก (แย้มพร้อมอุปถัมภ์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๖. นางสาวพินทุสร แสงเนตร
ครูโรงเรียนวัดบางไกรนอก (แย้มพร้อมอุปถัมภ์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑	คณะทำงาน

/๗. นายฐิติกรณ.

- ๔ -

๗. นายฐิติกรณ์ อาจะสมิต คณะทำงาน
ครูโรงเรียนวัดสำโรง (หิรัญราชภรณ์ภักดีวิทยา)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑
๘. นางสาวภัทรวรรณ นิลรากเพชร คณะทำงาน
ครูโรงเรียนทานสัมฤทธิ์วิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑
๙. นางสาวพรชนก คณาอนันต์ คณะทำงาน
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑
๑๐. นางสาวศิริรักษ์ ศรีโสธารยางกูร คณะทำงาน
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต ๑
๑๑. นางโรสนี สือรัมย์รุ่งเรือง คณะทำงาน
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๑

คณะศึกษาวิจัยภาคใต้

๑. ส.ต.อ.ยุทธนา บุญยะตุลานนท์ คณะทำงาน
ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑
๒. นายณัฐกรณ์ คำชะอม คณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนปากแพรกวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
๓. นายบรรชา ช่อสุวรรณ คณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าชนะ
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
๔. นายกนกศักดิ์ ช่วยยิ้ม คณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
๕. นายวาณิช อินทร์สุวรรณ คณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนเขาพนมแบกศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
๖. นายวิทยา สรีชา คณะทำงาน
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

/๗. นายวิทยา...

- ๕ -

๗. นางสาวปริดา พิษผล คณะทำงาน
 ครูชำนาญการ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี ๒
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
๘. นางสาวอมรรัตน์ รอดแก้ว คณะทำงาน
 รองผู้อำนวยการโรงเรียนรัชฎา
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

ให้คณะทำงานศึกษาวิจัย มีหน้าที่

๑. ออกแบบและดำเนินงาน กำกับ ติดตาม พร้อมรายงานผลการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการวิจัย Design Thinking
 ๒. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการหลุดจากระบบการศึกษาของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อจัดกลุ่มเด็ก จากข้อมูลการรายงานผ่าน Web Application และ Mobile Application “พาน้องกลับมาเรียน”
 ๓. ออกแบบต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ๔. ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจาก Web Application และ Mobile Application “พาน้องกลับมาเรียน” และสถิติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
 ๕. ทบทวนการใช้ต้นแบบด้วยกระบวนการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน และการสอบถามเพื่อเก็บ รวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
 ๖. สอบถามความพึงพอใจของเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินต้นแบบ
 ๗. ประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา
 ๘. สรุป รายงานผลการศึกษาวิจัย
 ๙. ดำเนินการอื่นใด ตามที่ได้รับมอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

ว่าที่ ร.ต.
 (ธนุ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปฏิบัติราชการแทน
 เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว ๓๓๑๗

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง แจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาวิจัย ออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เพิ่มเติม)

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อ้างถึง คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ๑๔๑๖/๒๕๖๕ สังกัด วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๕
สิ่งที่ส่งมาด้วย คำสั่งคณะกรรมการฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามคำสั่งที่อ้างถึง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาวิจัย ออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อออกแบบและดำเนินงาน กำกับ ติดตาม พร้อมรายงานผลการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการวิจัย Design Thinking โดยวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการหลุดจากระบบการศึกษาของเด็ก เป็นรายบุคคล ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจาก Web Application และ Mobile Application “พาน้องกลับมาเรียน” และสถิติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทบทวนการใช้ต้นแบบด้วยกระบวนการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน ตลอดจนประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุง พัฒนา และสรุปรายงานผลการศึกษาวิจัย โดยจกต้องดำเนินการตามกระบวนการวิจัยระยะที่ ๑ - ๒ ภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๕ และระยะที่ ๓ - ๕ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ นั้น

ในการนี้ เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันที่มีประสิทธิภาพ เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดออกนอกระบบ ได้รับการดูแลช่วยเหลือและไม่ออกนอกระบบ ตลอดจนเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันได้รับการดูแลช่วยเหลือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรายบุคคล ได้ครบถ้วนและทันเวลาที่กำหนด จึงแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาวิจัย ออกแบบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เพิ่มเติม) รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งให้ผู้ที่มีรายชื่อตามคำสั่งทราบต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.
(ธนุ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๔

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว ๒๕๖๕

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญประชุมวางแผนการวิจัย สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. รายละเอียดโครงการฯ	จำนวน ๑ ฉบับ
	๒. รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	จำนวน ๑ ฉบับ
	๓. กำหนดการประชุม	จำนวน ๑ ฉบับ
	๔. บัญชีแจ้งจัดสรร	จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินโครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียม
ทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายดังกล่าว
มาขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง จนเสร็จสิ้นการดำเนินงานระยะที่ ๑ (ธันวาคม ๒๕๖๔ – พฤษภาคม ๒๕๖๕)
และกำหนดดำเนินการเพื่อป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียนระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน “พาน้องกลับมาเรียน” ตามกรอบการดำเนินโครงการฯ ระยะที่ ๒ (เดือนกรกฎาคม – เดือนตุลาคม
๒๕๖๕) รายละเอียดดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ นั้น

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงขอเชิญผู้มีรายชื่อดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒
ร่วมประชุมวางแผนการวิจัย สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย
ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมบียอนด์ สวีท กรุงเทพมหานคร กำหนดการดังสิ่งที่ส่ง
มาด้วย ๓ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตัดโอนงบประมาณรายจ่ายประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ แผนงานพื้นฐานด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผลผลิตผู้จบ
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กิจกรรมหลักส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมสอดคล้องตามบริบท งบประมาณ เพื่อสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ
(ค่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง)มายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเดินทางไปราชการได้ก่อนและหลัง
การประชุม ๑ วัน และเบิกค่าใช้จ่ายได้ตามที่จ่ายจริง บัญชีจัดสรรดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔ ทั้งนี้ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดการประชุมเน้นการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social
distancing) และปฏิบัติตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา แจ้งผู้มีรายชื่อเข้าร่วมประชุมตามวัน เวลา และสถานที่
ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.

(ธนุ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ , ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๙

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว ๒๕๖๖

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๓ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญประชุมวางแผนการวิจัย สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. รายละเอียดโครงการฯ	จำนวน ๑ ฉบับ
	๒. รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	จำนวน ๑ ฉบับ
	๓. กำหนดการประชุม	จำนวน ๑ ฉบับ
	๔. บัญชีแจ้งจัดสรร	จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินโครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียม
ทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายดังกล่าว
มาขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง จนเสร็จสิ้นการดำเนินงานระยะที่ ๑ (ธันวาคม ๒๕๖๔ – พฤษภาคม ๒๕๖๕)
และกำหนดดำเนินการเพื่อป้องกันและลดปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียนระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน “พาน้องกลับมาเรียน” ตามกรอบการดำเนินโครงการฯ ระยะที่ ๒ (เดือนกรกฎาคม – เดือนตุลาคม
๒๕๖๕) รายละเอียดดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ นั้น

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงขอเชิญผู้ที่มีรายชื่อดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒
ร่วมประชุมวางแผนการวิจัย สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย
ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมบียอนด์ สวีท กรุงเทพมหานคร กำหนดการดังสิ่งที่ส่ง
มาด้วย ๓ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตัดโอนงบประมาณรายจ่ายประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ แผนงานพื้นฐานด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผลผลิตผู้จบ
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กิจกรรมหลักส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมสอดคล้องตามบริบท งบประมาณ เพื่อสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ
(ค่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง)มายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเดินทางไปราชการได้ก่อนและหลัง
การประชุม ๑ วัน และเบิกค่าใช้จ่ายได้ตามที่จ่ายจริง บัญชีจัดสรรดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔ ทั้งนี้ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดการประชุมเน้นการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social
distancing) และปฏิบัติตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา แจ้งผู้มีรายชื่อเข้าร่วมประชุมตามวัน เวลา และสถานที่
ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.

(รณ วัชรจินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ , ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๔

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๒๖๒๙

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง การประชุมชี้แจงคณะวิจัยส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ สรุปผล ผ่านระบบ Video Conference

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. รายชื่อผู้ร่วมประชุม จำนวน ๑ ฉบับ
๒. กำหนดการประชุม จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบหมายให้สำนักนโยบายและแผน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการศึกษา วิจัย ออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตามช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) ตามแผน การดำเนินการวิจัย “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอเชิญผู้ที่มีรายชื่อตั้งสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ ร่วมประชุมชี้แจงคณะวิจัยส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ สรุปผล ผ่านระบบ Video Conference ในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุม สนม. ๑ อาคาร สพฐ. ๕ ชั้น ๘ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดการตั้งสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ ทั้งนี้ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดการประชุมเน้นการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) และปฏิบัติตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา แจ้งผู้ที่มีรายชื่อร่วมประชุมตามวัน เวลาและสถานที่ ดังกล่าวข้างต้น

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.
(รณ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ , ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๙

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว ๒๖๓๐

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม.๑๐๓๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง การประชุมชี้แจงคณะวิจัยส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ สรุปผล ผ่านระบบ Video Conference

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. รายชื่อผู้ร่วมประชุม จำนวน ๑ ฉบับ
๒. กำหนดการประชุม จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบหมายให้สำนักนโยบายและแผน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการศึกษา วิจัย ออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) ตามแผน การดำเนินการวิจัย “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอเชิญผู้ที่มีรายชื่อดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ ร่วมประชุมชี้แจงคณะวิจัยส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ สรุปผล ผ่านระบบ Video Conference ในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๖.๓๐ น. โดยสามารถ สแกน QR-CODE เข้าร่วมประชุมตามกำหนดการดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา แจ้งผู้ที่มีรายชื่อร่วมประชุมตามวัน เวลา ดังกล่าวข้างต้น

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.
(รณ วรชจินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ , ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๙

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว๒๕๖๕

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม.๑๐๓๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรียน นายรังสรรค์ มณีเล็ก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลฯ จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีการดำเนินการศึกษา วิจัย ออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) และได้แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัยฯ ใน ๕ ภูมิภาค เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของเด็กเป็นรายบุคคล ออกแบบต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทบทวนการใช้ต้นแบบ ด้วยกระบวนการทบทวนภายหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) สอบถามความพึงพอใจของเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินต้นแบบ ประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ทั้งนี้ คณะวิจัยฯ ได้จัดทำชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังกล่าว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาแล้ว เพื่อให้ผลการวิจัยมีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความคลาดเคลื่อนน้อยและมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญ ได้พิจารณาคุณภาพชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคัน ตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอความกรุณาแจ้งกลับกลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาคาร สพฐ. ๕ ชั้น ๘ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ และมอบให้นายภูมิ พระรักษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ เป็นผู้ประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๔๓๙๒ ๘๙๘๘๘

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.

(อนุ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๙

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว๒๕๖๕

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม.๑๐๓๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรียน นายธีร์ ภวังคนันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลฯ จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีการดำเนินการศึกษา วิจัย ออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) และได้แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัยฯ ใน ๕ ภูมิภาค เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของเด็กเป็นรายบุคคล ออกแบบต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทบทวนการใช้ต้นแบบ ด้วยกระบวนการทบทวนภายหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) สอบถามความพึงพอใจของเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินต้นแบบ ประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ทั้งนี้ คณะวิจัยฯ ได้จัดทำชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังกล่าว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาแล้ว เพื่อให้ผลการวิจัยมีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความคลาดเคลื่อนน้อยและมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญ ได้พิจารณาคุณภาพชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคัน ตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอความกรุณาแจ้งกลับกลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาคาร สพฐ. ๕ ชั้น ๘ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ และมอบให้นายภูมิ พระรักษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ เป็นผู้ประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๔๓๙๒ ๘๙๘๘๘

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.

(ธน วนษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๙

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว ๒๕๖๕

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม.๑๐๓๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรียน นายนิยม ไผ่โสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลฯ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีการดำเนินการศึกษา วิจัย ออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) และได้แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัยฯ ใน ๕ ภูมิภาค เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของเด็กเป็นรายบุคคล ออกแบบต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทบทวนการใช้ต้นแบบ ด้วยกระบวนการทบทวนภายหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) สอบถามความพึงพอใจของเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินต้นแบบ ประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ทั้งนี้ คณะวิจัยฯ ได้จัดทำชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังกล่าว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาแล้ว เพื่อให้ผลการวิจัยมีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความคลาดเคลื่อนน้อยและมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญ ได้พิจารณาคุณภาพชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคัน ตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอความกรุณาแจ้งกลับกลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาคาร สพฐ. ๕ ชั้น ๘ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ และมอบให้นายภูมิ พระรักษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ เป็นผู้ประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๔๓๙๒ ๘๙๘๘

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.

(รณ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๙

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว ๒๕๖๕

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม.๑๐๓๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรียน นางพิมพ์รัตน์ โสธา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลฯ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีการดำเนินการศึกษา วิจัย ออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) และได้แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัยฯ ใน ๕ ภูมิภาค เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของเด็กเป็นรายบุคคล ออกแบบต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทบทวนการใช้ต้นแบบ ด้วยกระบวนการทบทวนภายหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) สอบถามความพึงพอใจของเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินต้นแบบ ประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ทั้งนี้ คณะวิจัยฯ ได้จัดทำชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังกล่าว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาแล้ว เพื่อให้ผลการวิจัยมีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความคลาดเคลื่อนน้อยและมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญ ได้พิจารณาคุณภาพชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคัน ตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอความกรุณาแจ้งกลับกลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาคาร สพฐ. ๕ ชั้น ๘ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ และมอบให้นายภูมิ พระรักษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ เป็นผู้ประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๔๓๙๒ ๘๙๘๘

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.

(รณ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๙

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว๒๕๖๕

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม.๑๐๓๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรียน นายวีระเดช มณีนีพ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลฯ จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีการดำเนินการศึกษา วิจัย ออกแบบและพัฒนาต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยใช้กระบวนการคิดออกแบบ (Design Thinking) และได้แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัยฯ ใน ๕ ภูมิภาค เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการออกจากระบบการศึกษาของเด็กเป็นรายบุคคล ออกแบบต้นแบบแนวทางการเฝ้าระวัง ติดตาม ช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ประเมินและสะท้อนคิด โดยการบันทึกสถิติเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทบทวนการใช้ต้นแบบ ด้วยกระบวนการทบทวนภายหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) สอบถามความพึงพอใจของเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินต้นแบบ ประเมินผลการนำต้นแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ทั้งนี้ คณะวิจัยฯ ได้จัดทำชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังกล่าว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาแล้ว เพื่อให้ผลการวิจัยมีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความคลาดเคลื่อนน้อยและมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญ ได้พิจารณาคุณภาพชุดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและออกกลางคัน ตามโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอความกรุณาแจ้งกลับกลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาคาร สพฐ. ๕ ชั้น ๘ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ และมอบให้นายภูมิ พระรักษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ เป็นผู้ประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๔๓๙๒ ๘๙๘๘๘

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.

(อนุ วงษ์จินดา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๕๓๐ ๐ ๒๒๘๘ ๕๘๓๙

โครงการพาน้องกลับมาเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ